BBC

CEBULKI
Kolorowe kompozycje **Alana**

ZMIANY KLIMATU
Jak **Monty** dba o rośliny

SUSZA
Preriowa rabata **Joego**

Wrzesień/Październik 5 (29)/2019

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

TRAWNIK
zakładanie i pielęgnacja

Czas na
sadzenie
roślin i cebulek

TEST
Narzędzia
do żywopłotów

Poradnik
przycinania

Kolorowe rabaty
Carol
Dekoracyjne jesienią i wiosną

Wrzesień-październik 5/2019
cena 12 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636

eprasa.pl d03caa3515

PREMIUM LINE | ergo™

SZPADEL PROSTY / OSTRY ERGO™

Wykopywanie i sadzenie może być znacznie prostsze dzięki szpadlom Cellfast ERGO™. Te solidne narzędzia wykonano z niezwykłą starannością z materiałów najwyższej jakości. Wyróżnia je design oraz wyjątkowa ergonomia.

Uchwyt wykonany z kompozytu dostosowany został do wielu indywidualnych sposobów chwytania, a jego zamknięcie zapobiega dostawaniu się ziemi do wnętrza.

Trzonek o ergonomicznym kształcie, wykonany ze wzmocnionej stali, dopasowano do dłoni oraz pokryto dodatkowo powierzchnią antypoślizgową Safetouch™.

Głowice z usztywniającymi przetłoczeniami wykonano ze stali borowej wzmocnionej hartowaniem indukcyjnym i dodatkowo wyposażono w metalową podstawkę pod stopę.

PRODUKT POLSKI

Więcej na: **www.cellfast.com.pl**

cellfast®

eprasa.pl d02caa5615

Drodzy czytelnicy!

Nasze licencyjne pismo „Gardeners' World. Edycja Polska" zachowuje całą wartościową treść i atrakcyjną formę edytorską brytyjskiego oryginału „Gardeners' World".

Raz na dwa miesiące dzielimy się z wami naszymi najlepszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów i zachwycających roślin po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, aby ogród był zawsze w kwitnącej formie. Jeśli poczujesz, że możemy coś udoskonalić, daj nam znać: to w końcu wasz magazyn :)

Wiele dodatkowych informacji znajdziesz na portalu **ZielonyOgrodek.pl**

Nie przegap!

Bieżące i archiwalne numery magazynu zamówisz na ulubionykiosk.pl

Prenumerata roczna
60 zł (zniżka 16%)
Prenumerata dwuletnia
108 zł (zniżka 25%)
Zamów na: avt.pl/prenumerata

Welcome

Dla nas, ogrodników, a jeszcze w większym stopniu dla naszych roślin, to był trudny sezon. Może jest jeszcze za wcześnie na podsumowania, ale ta mieszanka nieprzewidywalnej, ekstremalnej pogody sprawiła nam wiele problemów! Choć afrykańskie upały mamy już za sobą (oby!), to lepiej się do nich przyzwyczaić, bo w przyszłym roku prawdopodobnie pobiją kolejne rekordy! Praktyczne wskazówki **Monty'ego** (str. 44) pomogą Ci przygotować ogród na zmiany klimatu. Sprawdź też niezawodne rośliny **Carol** (str. 48), które obsypią się kwiatami bez względu na pogodę albo wykorzystaj gotowy projekt **Joego** (str. 54) i załóż preriową rabatę, która zniesie nawet długotrwałą suszę.

Czy podobnie, jak nasi autorzy jesteś prawdziwym entuzjastą ogrodnictwa? Takim, który nieustannie poszukuje nowych roślin o różnych kolorach i kształtach? Jeśli tak, podwiń rękawy, wciągnij robocze rękawice i naostrz szpadel. Udana jesień zaczyna się od sadzenia cebulek kwiatowych – to przyjemność dzisiaj, a radość jutro! Wczesną wiosną przyroda odwdzięczy się festiwalem lśniących kolorów i fascynujących kształtów. Na co więc czekasz? Wybierz swoje ulubione gatunki i znajdź dla nich idealne miejsce. Jeśli odpowiednio dobierzesz odmiany, możesz liczyć na prawdziwy maraton kwitnienia, który potrwa aż do lipca. Skomplikowane? Wcale nie! Nasi eksperci Ci w tym pomogą (str. 37).

Jeśli wciąż zastanawiasz się, co posadzić, mamy dla Ciebie najnowsze pomysły z wystawy Chelsea Flower Show. Zainspiruj się zwycięskim ogrodem (str. 18) i wykorzystaj 10 prostych patentów (str. 22), by światowe trendy łatwo przemycić do ogrodu.

Ogród przygotowuje się na wielki finał! Już niebawem objawi swoje piękne, kolorowe oblicze. Może warto więc wyjść na zewnątrz i nacieszyć nim oczy?

Udanej, kolorowej jesieni!

Paweł Romanowski
Redaktor naczelny
pawel.romanowski@avt.pl

Czy można mieć naprawdę cudowny ogród, który da zwierzętom równie wiele przyjemności, co nam samym? Oczywiście! Nasi eksperci są na TAK. Skorzystaj z ich doświadczeń (str. 66) i stwórz ogród przyjazny zwierzętom domowym.

Pokaż, jak Twój pupil spędza czas w ogrodzie. Zrób zdjęcie i wyślij na: **listy@magazyngardenersworld.pl** Najciekawsze zdjęcia nagrodzimy roczną prenumeratą!

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarch
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Joe Swift
Nagradzany projektant ogrodów, prowadzi pracownię w Londynie. Pisze o wszystkich aspektach ogrodnictwa, dla nas projektuje kwiatowe rabaty.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl d02caa5615

SPIS TREŚCI

wrzesień–październik 2019

LUBIMY

6 **Lubimy jesień**
za soczyste kolory
Eksperci polecają
14 Niezawodne rozchodniki
16 Nowe mieszańce hebe

INSPIRACJE

18 **The M&G Garden**
Zwycięski ogród
na Chelsea Flower Show
22 **Ogród jak z Chelsea**
10 pomysłów z Wystawy
Wiosenne rośliny cebulowe
32 Kompozycje Carol
37 Gatunki polecane przez ekspertów
44 **Ogród Monty'ego**
Lekcja z klimatem
48 **Rośliny nie do zdarcia**
Niezawodne byliny Carol
54 **Rabata preriowa**
Projekt Joego
59 **Moja stylowa donica**
Owoce i liście w roli głównej
76 **Ogród w mieście**
Gotowy projekt
82 **Trzy jesienne dekoracje**
Krok po kroku
86 **Sadzenie roślin**
10 sprawdzonych sposobów
90 **Żywopłoty**
Sadzenie, pielęgnacja, gatunki
96 **Narzędzia do żywopłotów**
TEST nożyc

WŁASNE UPRAWY

119 **Czosnek**
121 **Dynie**
123 **Płodozmian**

FELIETONY

52 **Cały Monty**
58 **Moja walka z suszą**
118 **Opowieści Alana Titchmarscha**

44
Sposoby Monty'ego na zmiany klimatu

32
Carol zdradza, jak komponuje wiosenne rabaty

54
Joe planuje rabatę wytrzymałą na suszę

eprasa.pl d02caa5615

TEMATY Z OKŁADKI

107
37, 86
96
102
32

Zdjęcie: Sarah Cuttle

90
Alan wyjaśnia, dlaczego potrzebujemy więcej żywopłotów

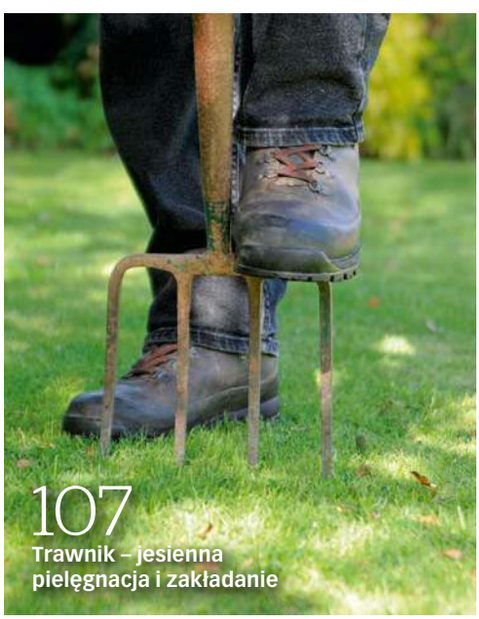

107
Trawnik – jesienna pielęgnacja i zakładanie

18
Inspiracje z Chelsea Flower Show 2019

62 Donice dla owadów zapylających
66 Ogród przyjazny zwierzętom
70 Rośliny bezpieczne i trujące
114 Motyle i ptaki
116 Jak zbudować hotel dla owadów

PRENUMERATA s. 125

Plan działań jesienią

SPRAWY DO ZROBIENIA

106 Zasadź cebule w donicach
107 Zadbaj trawniki
109 Podziel byliny
110 Zrób kompost
111 Posadź truskawki
112 Pielęgnuj kwiaty
113 Oczyść oczko wodne

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; GETTY/ STUART BLYTH, ANNE GREEN-ARMYTAGE; JASON INGRAM, SARAH CUTTLE, AT THE COACH HOUSE, CHIDDINGFOLD, TIM SANDALL, TOMEK CIESIELSKI

eprasa.pl d02caa5615

Lubimy jesień za soczyste kolory

PHOTO: SARAH CUTTLE. WITH THANKS TO BARBARA BROOKS, THE COACH HOUSE, CHIDDINGFOLD, SURREY.

Czasopisma mają dość długi „czas produkcji", więc zakładam, że w końcu spadnie deszcz, zanim to przeczytasz – a jeśli nie, to wpadniemy w tarapaty. Nie, to zbyt rozwodniona analogia – prędzej ugrzęźniemy w piachu. W każdym razie łagodne sierpniowe deszcze w końcu spadną, a zieleń zdąży wrócić na rabaty na ten najbardziej majestatyczny miesiąc. Stres związany z letnim przesileniem mamy już za sobą, kwitnie cała gama nowych roślin, a dzieci wróciły do szkoły. Masz mnóstwo czasu na odrobinę spokojnego ogrodnictwa.

Tekst James Alexander-Sinclair

GWIAZDA MIESIĄCA
Dahlia 'City of Leiden'

Co za rozpustny miesiąc! Mnóstwo kolorów, mnóstwo przyrostów, a wszystko okraszone zmysłowością i odrobiną soczystości. Dalie wciąż mają się świetnie, ale są jeszcze wyższe i bardziej ukwiecone, niż w zeszłym miesiącu. 'City of Leiden' to świetny przykład: niektóre odmiany wymagają mnóstwo tyczek i sznurków, aby utrzymać się w wyprostowanej pozycji, podczas gdy ta odmiana magicznie łączy niezwykle fantazyjne różowe kwiaty z solidną posturą. Dla Twojej wiadomości: Leiden to holenderskie miasto partnerskie Oksfordu z siedzibą najstarszego uniwersytetu w Holandii, który spłodził 13 laureatów Nagrody Nobla.

W cieplejszych częściach kraju dalie przezimują w ziemi, o ile okryjesz je grubą ściółką. Dalej, na północy kraju [i w całej Polsce – red.] muszą być wykopane i przechowywane w pomieszczeniu wolnym od mrozów. Wybierz odmiany o pełnych kwiatach do bukietów w wazonach.
Wysokość x szerokość 60 cm x 45 cm

5615

DUCHOWE UNIESIENIE

Istnieje cała seria odmian dalii o wspaniałych ciemnych liściach, nazwanych na cześć biskupów – najbardziej znana jest szkarłatna 'Bishop of Llandaff', ale mamy też biskupa Yorku, Leicester, Canterbury i Auckland. Na fotografii widzimy 'Bishop of Oxford' baraszkującą niestosownie z wyjątkowo zalotnym kosmosem.

Dalia (*Dahlia*) 'Bishop of Oxford'
Regularne usuwanie przekwitłych kwiatów przedłuża kwitnienie. Pobierz sadzonki lub podziel kłącza wiosną, upewniając się, że każda sadzonka ma duży pąk. **W x S** 90 cm x 40 cm

Kosmos podwójnie pierzasty (*Cosmos bipinnatus*) 'Sonata Pink'
Niezastąpiony jednoroczniak o białych lub różowych kwiatach. Dobry do wypełniania luk na rabatach. Nasiona wysiej późną wiosną. **W x S** 60 cm x 30 cm

TANCERKI WŚRÓD TRAW

Róże nie są już w pełnej krasie, ale czasem zaskoczą nas sporadycznym błyskiem kwiatów – jak rockowa legenda na kolejnej pożegnalnej trasie. Zaczyna się najlepszy czas dla traw ozdobnych, więc wkrótce to miskant będzie największą gwiazdą, a Darcey Bussell będzie musiała przejść na emeryturę.

Miskant chiński (*Miscanthus sinensis*) 'Red Cloud'
Bardziej kompaktowa odmiana niż większość miskantów, dobra do mniejszych ogrodów, doniczek i na przód rabaty. Ładnie komponuje się z późnymi bylinami. Wiosną zetnij źdźbła przy ziemi. **W x S** 100 cm x 100 cm

Róża (*Rosa*) 'Darcey Bussell'
Wspaniała róża wyhodowana przez Davida Austina i nazwana na cześć tancerki baletowej w 2006 roku. Lekko pachnąca, dobra do donic i na rabaty. **W x S** 120 cm x 100 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

LIŚCIE KOLOREM MALOWANE

Begonie są w równym stopniu kochane i nienawidzone przez ogrodników. Mają różne oblicza, a ta jest uprawiana ze względu na swoje niezwykłe liście, które szczycą się srebrzystymi przebarwieniami i pomarańczowo-czerwonymi spodami. Jeżówka dodaje kompozycji zastrzyk koloru, a różowy tęgosz podbija różowawy odcień begonii.

Begonia (*Begonia*) 'Gryphon'
Bardzo odporna, wytrzyma zarówno niską, jak i wysoką wilgotność. Na zimę trzeba ją wnieść do szklarni. Do cienia lub półcienia.
W x S 30 cm x 40 cm

Tęgosz (*Phormium*) 'Pink Panther'
Ma liście w ładnych różowych odcieniach. Zimozielony i odporny na mróz w większości brytyjskich ogrodów [w Polsce powinien zimować w pomieszczeniu – red.]. Podziel go późną wiosną.
W x S 80 cm x 80 cm

Jeżówka (*Echinacea*) 'Sombrero Hot Coral'
Zmienia kolor z różowawego na karmazynowy w miarę dojrzewania kwiatów. Nie sadź jeżówek zbyt gęsto – potrzebują trochę miejsca.
W x S 60 cm x 30 cm

eprasa.pl d02caa5615

UŁAŃSKA FANTAZJA

Oto prawdziwa kompozycja z przełomu lata i jesieni. Wrzos szepcze plotki o zimie, a fuksja ułanka wspomina letnie sukienki i dziką letnią radość – jak śniegowy bałwan Jack Frost tańczący szalone *paso doble* z graną przez Olivię Newton-John Sandy w Grease. Niespodziewany, ale interesujący duet.

Wrzos (*Calluna*) Garden Girls Series
Potrzebuje dużo słońca. Przystrzyż go w połowie wiosny, kiedy miną najgorsze mrozy. Co około 10 lat trzeba go wymienić. **W x S** 30 cm x 30 cm

Fuksja (*Fuchsia*) 'Tom Thumb'
Rozmnażaj ją latem z sadzonek zielnych lub półzdrewniałych. Dobra do donic lub na podniesione rabaty. Przed zimą ochroń ją ściółką. [w Polsce zimuj w pomieszczeniu] **W x S** 30 cm x 30 cm

SZAŁWI SZAŁ

Te szałwie są niesamowite. Mam takie, które zaczęły kwitnąć około maja i dotąd jeszcze nie przestały – są tak energetyczne, jak smagane wiatrem miskanty. I takie czerwone, jak… hydrant? gwardzista? szminka? Błyszczą już z daleka i ładnie kontrastują z warkocznicą i ostatnimi werbenami.

Szałwia (*Salvia*) 'Royal Bumble'
Potrzebuje słońca i dobrego drenażu. Dobrze rośnie z sadzonek pobranych latem. Uszczykuj przekwitnięte kwiatostany, aby przedłużyć kwitnienie. **W x S** 75 cm x 50 cm

Warkocznica jesienna, lilia grzywiasta (*Eucomis autumnalis*)
Potrzebuje trochę osłony i grubej ściółki na zimę w chłodniejszych rejonach kraju. Posadź jesienią lub wiosną [w Polsce posadź w maju i wykop cebule na zimę]. Nie nękają jej ani szkodniki, ani choroby. **W x S** 40 cm x 15 cm

Werbena patagońska (*Verbena bonariensis*)
Podpora wszystkich rabat. Kwitnie niestrudzenie, szybko rośnie i ma kolor, który pasuje prawie do wszystkiego. **W x S** 2 m x 50 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

prosty zestaw do donic

KUKURYKU

Niektóre kompozycje zdobią przez cały sezon, a inne tylko przez chwilę. Ta jest chwilowa – ale za to jaka! Tak energetyczna, że mogłaby zawstydzić wyciśniętą cytrynę. I ma też kilka pomarańczowych bratków.

Turzyca Buchanana (*Carex buchananii*) 'Red Rooster'
Czerwieńsza odmiana turzycy Buchanana. Dobrze utrzymuje kolor i jest zimozielona, dlatego dobrze osłoni cebulki i rośliny jednoroczne. **W x S** 60 cm x 10 cm

Ognik (*Pyracantha*) 'Saphyr Jaune'
Okazały i bardzo kłujący krzew; doskonały do odstraszania włamywaczy. Można go uprawiać w donicy przez rok lub dwa, a następnie wysadzić do gruntu.
W x S 2,5 m x 2,5 m

Psianka paprykowa (*Solanum capsicastrum*)
Spokrewniona z pomidorami, ale także z pokrzykiem wilczą jagodą, więc nie jedz owoców! Zimuj ją w pomieszczeniu.
W x S 60 cm x 40 cm

Bratek (Viola) 'Sorbet Orange'
Regularnie usuwaj przekwitłe kwiaty, aby przedłużyć kwitnienie. Dobrze opiera się chłodom, więc idealnie nadaje się do zimowania w donicy. Dobry dla zapylaczy. **W x S** 15 cm x 20 cm

eprasa.pl d02caa5615

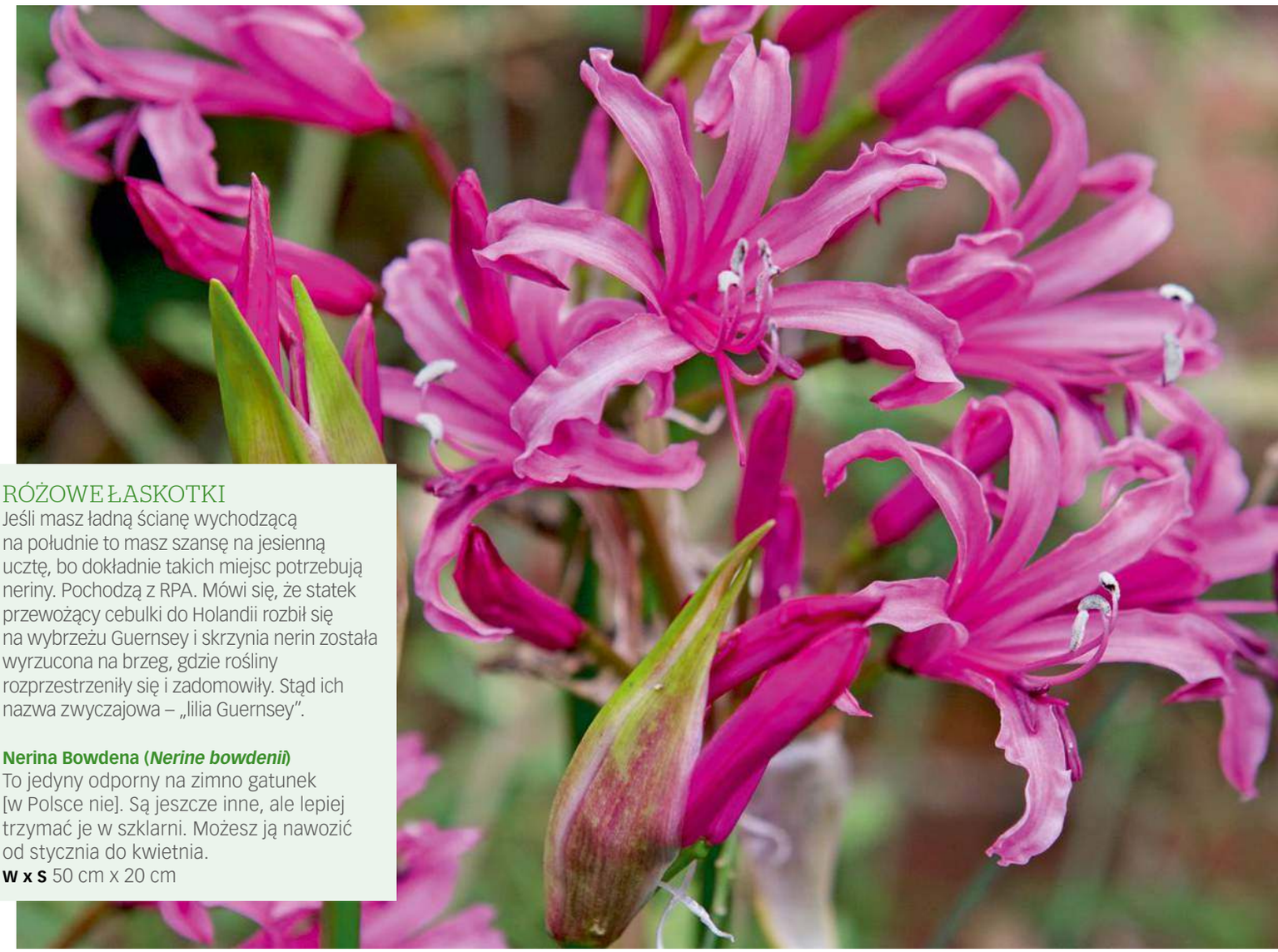

RÓŻOWE ŁASKOTKI

Jeśli masz ładną ścianę wychodzącą na południe to masz szansę na jesienną ucztę, bo dokładnie takich miejsc potrzebują neriny. Pochodzą z RPA. Mówi się, że statek przewożący cebulki do Holandii rozbił się na wybrzeżu Guernsey i skrzynia nerin została wyrzucona na brzeg, gdzie rośliny rozprzestrzeniły się i zadomowiły. Stąd ich nazwa zwyczajowa – „lilia Guernsey".

Nerina Bowdena (*Nerine bowdenii*)
To jedyny odporny na zimno gatunek [w Polsce nie]. Są jeszcze inne, ale lepiej trzymać je w szklarni. Możesz ją nawozić od stycznia do kwietnia.
W x S 50 cm x 20 cm

OPALONE PIĘKNOŚCI

Był taki czas, kiedy każdy szanujący się ogrodnik uprawiał mnóstwo chryzantem, zarówno na kwiat cięty i na konkursy. Kiedyś były bardzo popularne – niestety już nie są, chociaż może, podobnie jak dalie, znów przeżyją renesans. Ta jest tak samo smacznie pomarańczowa, jak dobra marmolada i doskonale rozweseli jesienne popołudnia. Będzie kwitnąć obficie i dobrze wyglądać w wazonie przez ponad dwa tygodnie.

Chryzantema (*Chrysanthemum*) 'Bruno Bronze'
Wrażliwa - nie zostawiaj jej na zimę. Rośliny są dość kruche, więc będą wymagały podparcia. Potrzebuje dobrej, żyznej ziemi. **W x S** 120 cm x 30 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

eprasa.pl d02caa5615

SOLIDNE WSPARCIE

Pisałem już wcześniej o turzycy włosistej, która i latem, i zimą jest niezawodnym tłem dla wielu roślin. Tutaj gwiazdą jest oczywiście gerbera o kwiatach wielkich jak spodki. Jest też mała begonia – nieco przyćmiona, ale wciąż urocza.

Gerbera (*Gerbera*) [Garvinea Sweet Glow]
Odporniejsza od innych odmian (ale nie emocjonuj się, jeśli mieszkasz w mroźniejszym regionie). Półzimozielona [w Polsce zimuje w pomieszczeniu – red.]. Latem pobierz sadzonki z piętką. **W x S** 45 cm x 40 cm

Begonia (*Begonia sutherlandii*)
Wyrasta z bulw. Chroń ją przed mrozem. Potrzebuje dobrego drenażu, ponieważ nadmiar wody jest dla niej zabójczy. Rozmnażaj z sadzonek liściowych. **W x S** 50 cm x 50 cm

Turzyca włosista (*Carex comans*)
Stara, odporna zimozielona trawa (lub zimobrązowa, jeśli jesteś pedantem), która dobrze komponuje się z mnóstwem roślin na rabatach lub w doniczkach. Dziel ją wiosną. **W x S** 40 cm x 50 cm

Angelonia (*Angelonia angustifolia*)
Angelonia jest łatwym, częściowo odpornym na mróz jednoroczniakiem, który obficie kwitnie. Prosta w uprawie i nie wymaga usuwania przekwitniętych kwiatów, co jest dużym plusem. **W x S** 35 cm x 10 cm

ODROBINĘ NIEBA

Jak miło jest skończyć na spokojnym błękicie po tych wszystkich różach i pomarańczach. Bodziszek 'Rozanne' wciąż kwitnie, chociaż zaczął jeszcze w maju, co jest dość imponujące. Aster 'Mönch' jest zwiastunem galopującym przed całym stadem pozostałych astrów, których przybycia spodziewamy się w przyszłym miesiącu.

Bodziszek (*Geranium*) 'Rozanne'
Zwycięzca publiczności w głosowaniu na roślinę stulecia na RHS Chelsea Flower Show. Rośnie wyżej niż oczekiwano, więc nie nadaje się na wąskie rabaty. **W x S** 60 cm x 75 cm

Aster (*Aster* x *frikartii*) 'Mönch'
Ma ładne ciemne liście. Podziel go lub pobierz sadzonki wiosną. Zimą przytnij przy gruncie. **W x S** 90 cm x 40 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE.

eprasa.pl d02caa5615

H. cauticola 'Lidakense'
Czerwonawo obrzeżone, szarozielone liście dobrze uwydatniają drobne, gwiaździste, różowe kwiaty. **Kwiaty** VIII-IX
Wysokość x Szerokość 15 cm x 15 cm

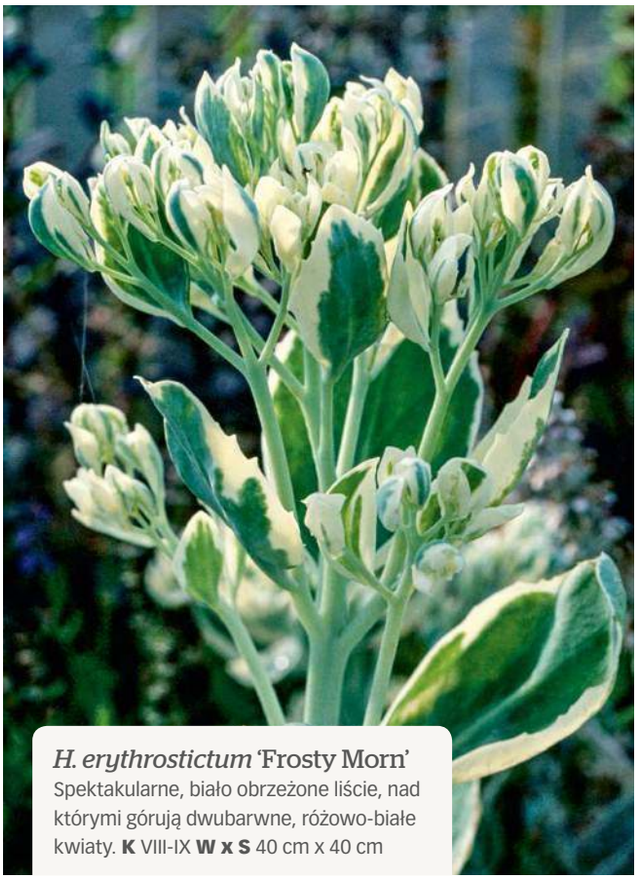

H. erythrostictum 'Frosty Morn'
Spektakularne, biało obrzeżone liście, nad którymi górują dwubarwne, różowo-białe kwiaty. **K** VIII-IX **W x S** 40 cm x 40 cm

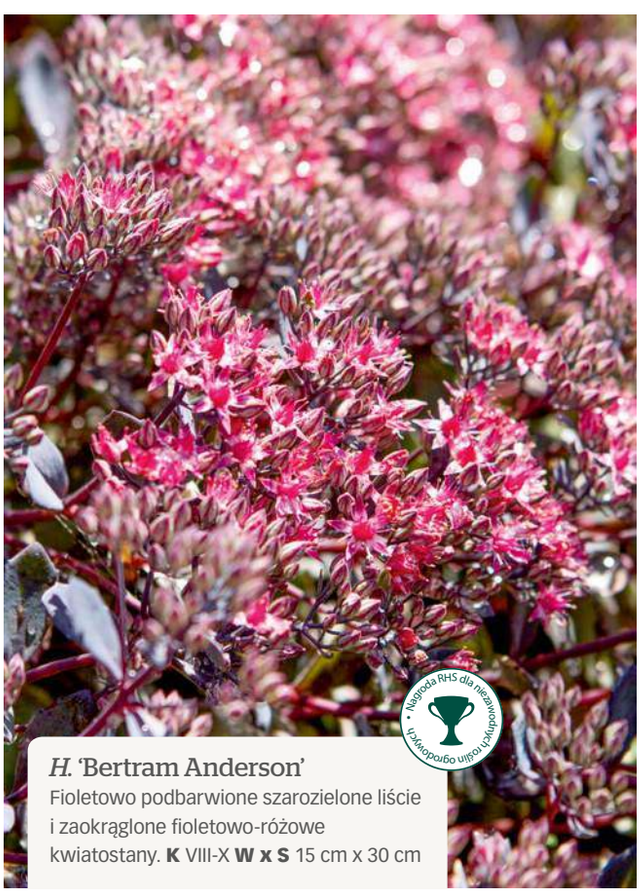

H. 'Bertram Anderson'
Fioletowo podbarwione szarozielone liście i zaokrąglone fioletowo-różowe kwiatostany. **K** VIII-X **W x S** 15 cm x 30 cm

H. telephium 'Karlfunkelstein'
Młode, podbarwione na czerwono liście w kolorze dymu i szerokie, czerwonawo-różowe kwiaty o ciemnych środkach.
K VIII-IX **W x S** 30 cm x 50 cm

Rozchodniki rabatowe

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
						Kwiaty					
								Ozdobne suche kwiatostany			

ZDJĘCIA: TORRIE CHUGG; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/DORLING KINDERSLEY; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

H. telephium 'Purple Emperor'
Czerwonawe łodygi i ciemnofioletowe liście. Dojrzewając, kwiatostany złożone z bladoróżowych kwiatów robią się czerwonawobrązowe.
K VIII–X **W x S** 45 cm x 45 cm

Nagroda RHS dla niezawodnych roślin ogrodowych

Eksperci polecają

Rozchodniki

Te niezawodne mrozoodporne sukulenty dają wiele radości jesienią. Uwaga: ich nazwa uległa zmianie – informuje **Graham Rice**

Wiadomość sezonu: badający od lat te mrozoodporne byliny botanicy z RHS doszli do wniosku, że za bardzo różnią się one od pozostałych roślin noszących tę nazwę, aby nosić to samo miano.

W konsekwencji pojawiło się pytanie, jak w takim razie powinny się nazywać? Odpowiedź brzmi: *Hylotelephium* (rozchodnikowce) – chociaż trzeba też uczciwie dodać, że niektórzy botanicy mają na ten temat inne zdanie. Dlatego na ten moment będziemy używać naukowej nazwy *Hylotelephium*, ale nic się nie stanie, jeśli użyjemy również nazwy potocznej – rozchodniki. To niskie, mięsiste, słońcolubne i mrozoodporne byliny o wyraźnie niebiesko-szarych liściach i najczęściej bladofioletowych, a u najlepszych odmian intensywnie purpurowych kwiatach.

Ich płaskie kwiatostany otwierają się pod koniec lata lub jesienią i często zmieniają kolory, przechodząc od pąka, przez fazę pełnego kwitnienia, aż do zasuszenia. Rozchodniki to jedne z ulubionych roślin motyli – widziałem więcej tych owadów na jednym metrze kwiatowym *Hylotelephium*, niż na jakiejkolwiek innej roślinie. Ponadto warto zostawić na łodygach przekwitłe kwiatostany – pięknie wyglądają pokryte szronem w zimowy poranek.

Zatem czy nazwiemy je rozchodnikami, czy *Hylotelephium*, te rośliny późnego lata to bardzo ważne i łatwe w uprawie jesienne byliny.

- **Stanowisko** Najlepiej czują się w przepuszczalnej glebie w pełnym słońcu.
- **Pielęgnacja** Nie zasilaj gleby za bardzo, bo pędy będą miękkie, słabe i wiotkie. Najlepsza jest słaba ziemia. Jeśli masz żyzne podłoże, pod koniec maja przytnij wyższe odmiany o połowę, aby pobudzić je do produkcji niższych, lepiej rozgałęzionych i silniejszych przyrostów, choć kwitnienie nieco się opóźni. Wszystkie odmiany są mrozoodporne na terenie całego kraju [w Polsce także – red.].
- **Gdzie kupić**

www.bethchatto.co.uk, www.hardysplants.co.uk, www.marchantshardyplants.co.uk, www.barcikowscy.eu, www.bylinyolsztyn.pl, www.szkolka-lapinski.pl, www.danutapudelko.pl

eprasa.pl d02caa5615

‘Caledonia’

Na czerwonych pędach rosną niebiesko-zielone, obrzeżone na czerwono liście. Kwiaty fioletowe. **Kwitnie** VI-X
Wysokość x Szerokość 60 cm x 80 cm

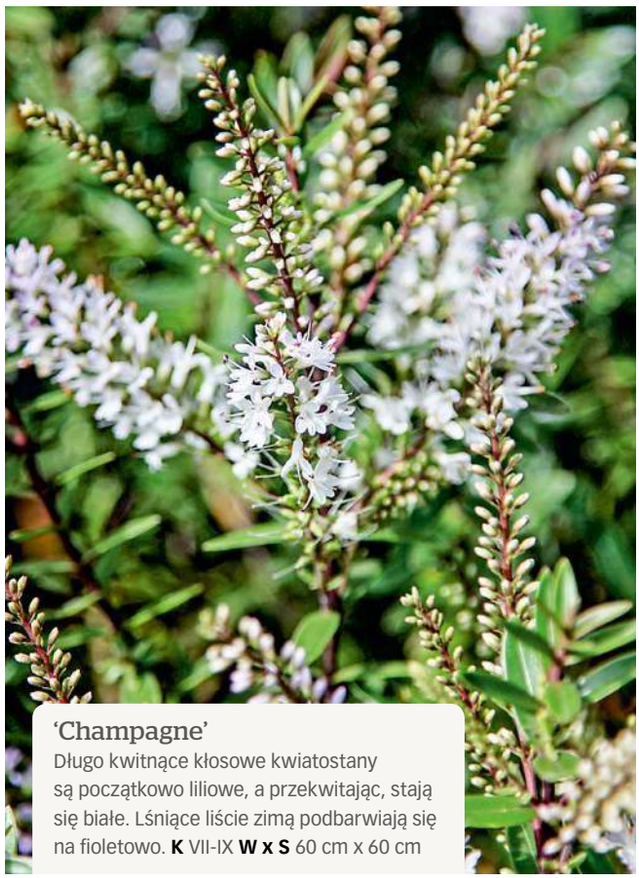

‘Champagne’

Długo kwitnące kłosowe kwiatostany są początkowo liliowe, a przekwitając, stają się białe. Lśniące liście zimą podbarwiają się na fioletowo. **K** VII-IX **W x S** 60 cm x 60 cm

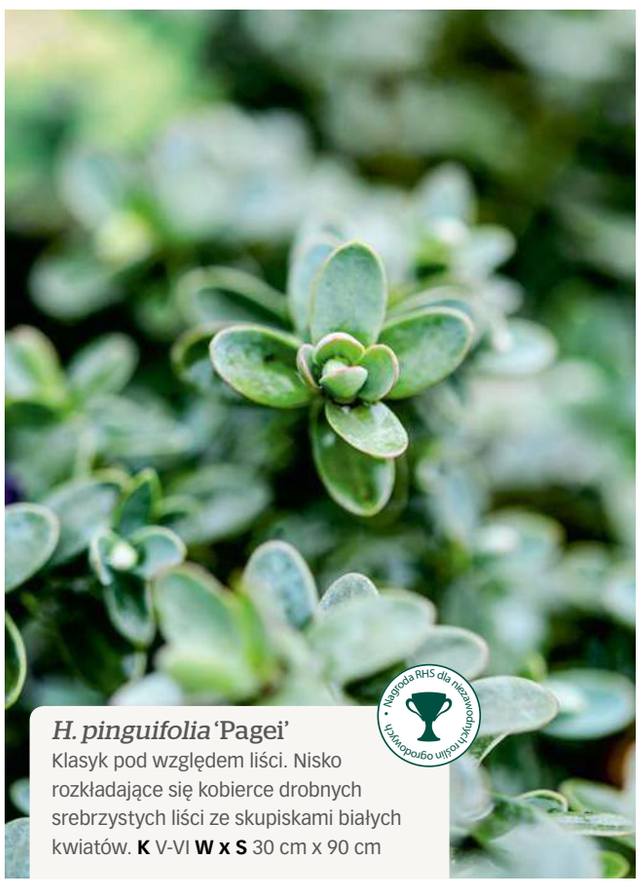

H. pinguifolia ‘Pagei’

Klasyk pod względem liści. Nisko rozkładające się kobierce drobnych srebrzystych liści ze skupiskami białych kwiatów. **K** V-VI **W x S** 30 cm x 90 cm

‘Mrs Winder’

Fioletowe na czubkach, soczystozielone, mrozoodporne liście uwydatniają spektakularne długie kwiatostany w kolorze lilaróż. **K** VIII-X **W x S** 100 cm x 100 cm

Hebe

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liście											
					Kwiaty						

ZDJĘCIA: CROCUS; SARAH CUTTLE; GETTY/JOHN BEEDLE; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

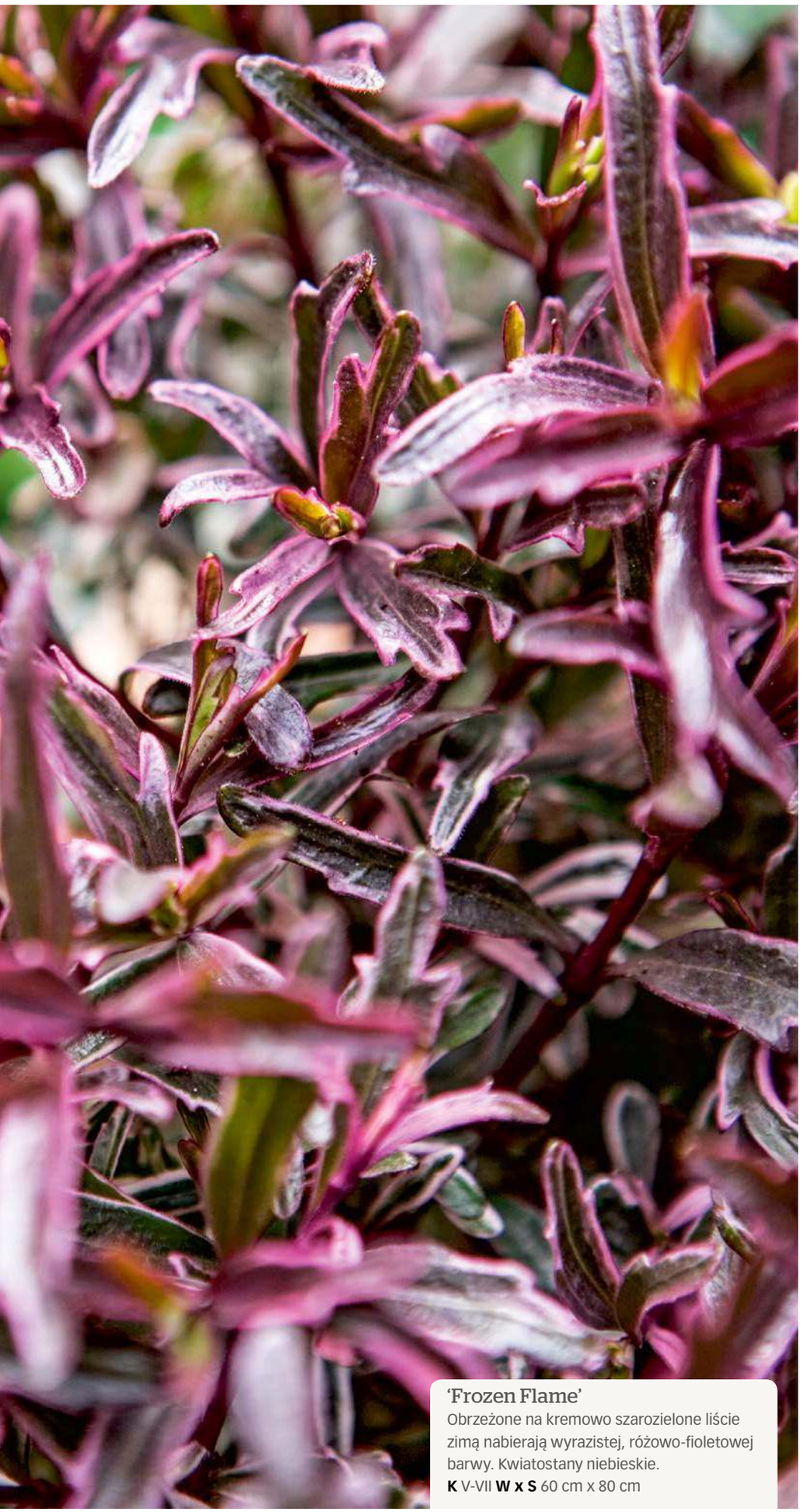

'Frozen Flame'
Obrzeżone na kremowo szarozielone liście zimą nabierają wyrazistej, różowo-fioletowej barwy. Kwiatostany niebieskie.
K V-VII **W x S** 60 cm x 80 cm

Eksperci polecają

Hebe

Hebe mają wiele do zaoferowania: długo kwitną i zapewniają intensywne kolory zimą – zapewnia **Graham Rice**

W świecie hebe zaszły zmiany. Tradycyjnie roślina ta kojarzyła się z bujnie rosnącym, późno kwitnącym, zimozielonym krzewem, wnoszącym świeży powiew barw, gdy reszta ogrodu szykuje się na spoczynek. Teraz jednak wszystko się zmieniło. Na prowadzenie wysunęły się nowe mieszańce zgrabnych, mozaikowatych roślin o wielokolorowych liściach i mniej rzucających się w oczy kwiatach, zaś kwitnące odmiany straciły na popularności. Prawda jednak jest taka, że obydwa rodzaje hebe mają swoje walory.

Kwitnące hebe wnoszą na jesienne rabaty szeroką paletę barw: od fioletu przez kolor liliowy, niebieski i różowy, aż po biel. Kłosowate kwiatostany bywają długie i robią wrażenie, a u najlepszych odmian utrzymują się przez dłuższy czas. Drobnolistne mozaikowate odmiany zwykle tworzą zgrabniejsze mniejsze krzewy o ładnych, utrzymujących się przez cały rok, zielono-fioletowych, różowo-kremowych lub srebrzystych liściach, które najlepiej wyglądają zimą.

Mrozoodporność hebe to pewien problem. Ogólnie rzecz biorąc, im większe liście, tym delikatniejsza roślina. Spróbuj zasadzić hebe przy płocie lub murze z południową lub zachodnią wystawą lub na rabatach wokół zacisznie położonego tarasu. Zimową barwę drobnych liści odmian mozaikowatych wzmacnia chłód – szczególnie dotyczy to odcieni róży i fioletu – ale w wyeksponowanych miejscach liście mogą obumrzeć. Pamiętaj, aby kilka rzutów ochłodzenia nie zniechęciło cię jednak do wypróbowania rośliny.

- **Stanowisko** Najlepiej w pełnym słońcu, w podłożu, które zimą nie jest mokre, w miejscu osłoniętym od mroźnych zimowych wiatrów.
- **Pielęgnacja** Sadź wiosną; mniejsze rośliny często przyjmują się lepiej niż większe. Zasilaj rokrocznie wiosną mączką kostną, ale nie przesadź z jej ilością. Dobrze rosnące starsze egzemplarze są odporne na suszę. Mróz i śnieg mogą zniszczyć rośliny w czasie wyjątkowo mroźnych zim [w Polsce wszystkie hebe trzeba zabezpieczyć przed mrozem, sprawdź mrozoodporność swojej odmiany i w razie potrzeby zimuj w pomieszczeniu]. Jeśli trzeba, wiosną usuń to, co zniszczył mróz i popraw kształt krzewu.
- **Gdzie kupić** www.ashwoodnurseries.com, www.crocus.co.uk, www.plantsgaloreonline.co.uk, www.szkolkawrzos.pl, www.majewscy.com.pl

eprasa.pl d02caa5615

Projekt: Andy Sturgeon
Wykonawca: Crocus
Sponsor: M&G Investments

Tomek Ciesielski
fotograf, członek Garden Media Guild, Professional Garden Photographers Association's i Royal Horticultural Society

Zwycięski ogród na Chelsea Flower Show 2019

The M&G Garden

Ogrodowe trendy z Chelsea Flower Show często inspirują architektów i szybko znajdują swoje odbicie w projektowaniu ogrodów. Mam nadzieję, że oferta tegorocznej edycji utrwali się we wrażliwości i potrzebach szerokiego grona miłośników ogrodnictwa i już wkrótce takie ogrody zaczną powstawać także w Polsce

Tegoroczna edycja Chelsea Flower Show jak co roku przyniosła wiele emocji w oczekiwaniu na werdykt jury. W gronie akredytowanych dziennikarzy za kulisami biura prasowego trwały niekończące się spekulacje, kto wygra. Projektanci zaproszeni do tegorocznej edycji CFS swymi realizacjami nie ułatwili zadania, zwłaszcza, że takie sławy jak Andy Sturgeon czy Chris Beardshaw przyzwyczaili nas już do tego, że zawsze tworzą wyjątkową ucztę dla oczu miłośników ogrodnictwa. Modny obecnie trend projektowania ogrodów o naturalistycznym, a nawet dzikim charakterze, widoczny w wielu tegorocznych założeniach sprawił, że niełatwo było wskazać ten, który otrzyma najważniejsze wyróżnienie.

Ta edycja należała jednak do Andy Sturgeona, którego ogród zdobył aż dwie nagrody: „Best Show Garden" oraz złoty medal „Gold medal winner". Andy może już pochwalić się imponującą kolekcją wyróżnień z CFC – jest zdobywcą siedmiu złotych medali, a także głównej nagrody zarówno w 2010 r., jak i 2016 r. Niezwykły styl autora jest doskonale rozpoznawalny w środowisku, dzięki stosowaniu charakterystycznych monumentalnych form tworzonych z metalu, kamienia lub drewna. To właśnie one stały się bohaterami tegorocznego ogrodu. Inspiracją były skały, na które autor natknął się na australijskich plażach. By przenieść ten krajobraz do ogrodu wykorzystał ponad 50 ton dębowego drewna i stworzył z nich potężne rzeźby. Grube bele zostały skręcone ze sobą, wyrzeźbione piłą łańcuchową, a następnie spalone, aby przekształcić je w czarne, skaliste formy, wypychające przestrzeń zajętą przez bujną, leśną roślinność.

Ogród jest tętniącym życiem zielonym i bujnym środowiskiem, które odtwarza niezwykłą różnorodność i piękno dzikiej przyrody. Koncepcja leśnego ogrodu, bo z pewnością można nadać mu takie miano, została oparta na dwóch wiodących gatunkach drzew: grab pospolity (*Carpinus betulus*) i bukan chilijski (*Nothofagus antarctica*). Towarzyszą im gatunki kolonizujące, które obrazują naturalne prawa sukcesji w przyrodzie oraz to, jak rośliny zmieniają nasze otoczenie wraz z upływem czasu. Na szczególną uwagę zasługują różne gatunki i odmiany trójlistów (*Trillium*), które znajdziemy w poszyciu oraz kopytnik (*Asarum europaeum*), który w Polsce jest wciąż mało popularną, okrywową, zimozieloną byliną. Dobrze znane z naszych ogrodów są za to niezawodne rodgersje i tiarella obok mniej znanego jagodowca wielkokwiatowego (*Uvularia grandiflora*). Jak w prawdziwym lesie nie zabrakło też licznych paproci, skrzypów i mchów. Nad niskim dywanowym poszyciem góruje okazały arcydzięgiel litwor (*Angelica archangelica*) oraz mniej znany dzięgiel dahuryjski (*A. dahurica*). Liczne odcienie zieleni, dominujące w ogrodzie, zostały delikatnie rozjaśnione bielą lilii złotogłów (*Lilium martagon*) odmiany 'Claude Shride' oraz odmianami kokorzy (*Arisaema*), które rozświetlają zielone dywany pokrywające większość ogrodowej przestrzeni. W tym niezwykłym ogrodzie znalazło się także miejsce dla wyjątkowej gunery (*Gunnera killipiana*) ozdobnej z brązowych kwiatów, bardziej eleganckiej i zwiewnej formy, niż lepiej znana gunnera olbrzymia. Obok drzew i wielu okazałych bylin rośnie również pospolita jeżyna, która chyba po raz pierwszy zagościła wśród ogrodowych założeń Chelsea Flower Show.

Wszystkie nasadzenia wraz z wyjątkowo starannie zakomponowaną szemrzącą wodą stworzyły nie tylko niezwykły ogród, ale też miejsce kojące gościa odcieniami zieleni i subtelnymi dźwiękami natury. Podczas trwania wystawy oprócz tłumu zwiedzających wiele ptaków wybrało właśnie ten ogród na odpoczynek. Podkreślając niezwykłe umiejętności autora projektu trzeba też zwrócić uwagę na ścieżki wykonane z limonitu, które idealnie wciskają się w bezkresne łany bylinowego poszycia. Odnosi się wrażenie, że gdybyśmy odwiedzili ten ogród po miesiącu, to po ścieżkach nie byłoby nawet śladu.

Podsumowując zwycięskie założenie Andy Sturgeona, trzeba podkreślić tendencję wskazującą na zainteresowania twórców powrotem do natury w tym najbardziej klasycznym sposobie postrzegania ogrodnictwa. Autor poszedł o krok dalej, tworząc przestrzeń odwołującą się do naszych doświadczeń, pokazując ogrodniczy, wykreowany świat w swym naturalnym wydaniu. Oby nie stał się tylko wspomnieniem!

Tiarella

Jagodowiec wielkokwiatowy

Arizema (kokorza)

Trójlist

Załóż ogród 2 m x 1 m inspirowany M&G Garden

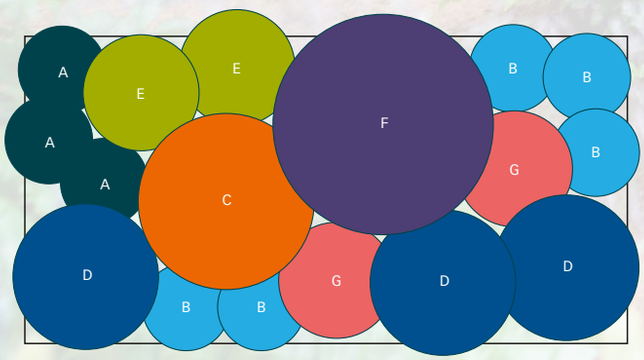

Lista roślin
A *Anemonella thalictroides* x 3
B *Aquilegia alpina* x 5
C *Euphorbia palustris* x 1
D *Hakonechloa macra* x 3
E *Maianthemum racemosum* x 3
F *Osmunda regalis* 'Purpurascens' x 1
G *Trollius* 'Cheddar' x 2

Zamienniki
B *Epimedium grandiflorum* 'Lilafee' x 5
F *Dryopteris cycadina* x 2-3

Dodatkowo
Camassia leichtlinii 'Alba' x 10

Skala: 1:10
Stanowisko: półcień/cień
Podłoże: wilgotne, bogate w próchnicę

ŹRÓDŁO: M&G Investments
https://link.do/projekt-ogrodu

ZOBACZ, jak powstawał nagrodzony ogród: **https://www.crocus.co.uk/chelsea/mandg-garden-2019/**

Pełna lista roślin wykorzystanych w projekcie: **https://link.do/lista-roslin**

eprasa.pl/d02caa5615

10 pomysłów na ogród z Chelsea Flower Show 2019

Wciąż jeszcze nie jest za późno, aby przed końcem sezonu wykorzystać najmodniejsze światowe ogrodnicze trendy. Żaden z tych dziesięciu pomysłów podpatrzonych na londyńskiej RHS Chelsea Flower Show 2019 nie wymaga dużych nakładów finansowych i zapewni błyskawiczną metamorfozę każdego ogrodu. *Tekst i zdjęcia: Łukasz Skop*

1. Przytul pszczołę

Przez ostatnie lata nasadzenia przynoszące pożytek owadom zapylającym wybijały się zdecydowanie na pierwszy plan spośród wszystkich ogrodniczych trendów. Towarzyszyły im hotele dla zapylaczy i popularyzacja miejskich łąk kwietnych. Idea niesienia pomocy owadom była odpowiedzią na ogólnoświatowy spadek liczby zapylaczy, w tym także masowe ginięcie pszczoły miodnej. Pomimo wciąż niejasnych przyczyn tego zjawiska, dzięki zakrojonym na szeroką skalę działaniom edukacyjnym populacje owadów zapylających stopniowo się odbudowują. Wystawy ogrodnicze, takie jak Chelsea Flower Show również mają w tym swoje zasługi i nie ustają w wysiłkach, by wszyscy – i pszczoły, i w konsekwencji my sami – mieli co jeść. W końcu owady najlepiej znają się na zapylaniu naszych kwiatów, owoców i warzyw, a my, ogrodnicy, możemy dla nich posadzić ich ulubione rośliny miododajne. W tym roku na wystawie po raz pierwszy zwrócono uwagę na coś jeszcze: owady zapylające są nie tylko pożyteczne, ale też piękne i fascynujące. Entomologia, czyli nauka o owadach, jest najświeższym ogrodniczym trendem, a owadzie dekoracje pojawiały się na kubkach, talerzach, plakatach czy poduszkach, dokładnie tak, jak motyw liścia monstery w ubiegłym roku. Przytul pszczołę – teraz także układając się do snu.

2. Mały ogrodnik

Wszystko przyjemniej robi się razem: razem z rodziną, dziećmi i przyjaciółmi, i ogrodnictwo nie jest tutaj wyjątkiem. Ogrody przyjazne nie tylko owadom zapylającym, ale także dzieciom, wkraczają jednak w zupełnie nową fazę. Kilka lat temu ogromnym zainteresowaniem cieszyły się ogródki wróżek – dekoracje zakładane w donicach, będące miniaturowym odzwierciedleniem rzeczywistych ogrodów. Teraz w każdym centrum ogrodniczym bez trudu kupimy już nasiona roślin zapakowane w specjalne torebki zaprojektowane z myślą o najmłodszych ogrodnikach. Do promocji ogródkowania razem z najmłodszymi potrzeba było jednak czegoś więcej i to właśnie wydarzyło się na Chelsea 2019: sama księżna Kate z dziećmi wzięła udział w projektowaniu i budowie ogrodu *Back To Nature Garden*. „To naturalna, naprawdę ekscytująca przestrzeń zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, którą mogą dzielić i odkrywać" – powiedziała księżna, tym samym kontynuując tradycję królowej Elżbiety II, która rzadko opuszcza londyńską wystawę i znana jest z zamiłowania do kwiatów i ogrodów. Przypieczętowaniem nowego trendu było przyznanie złotego medalu ogrodowi pokazowemu *The Montessori Centenary Children's Garden*, w całości poświęconego dzieciom.

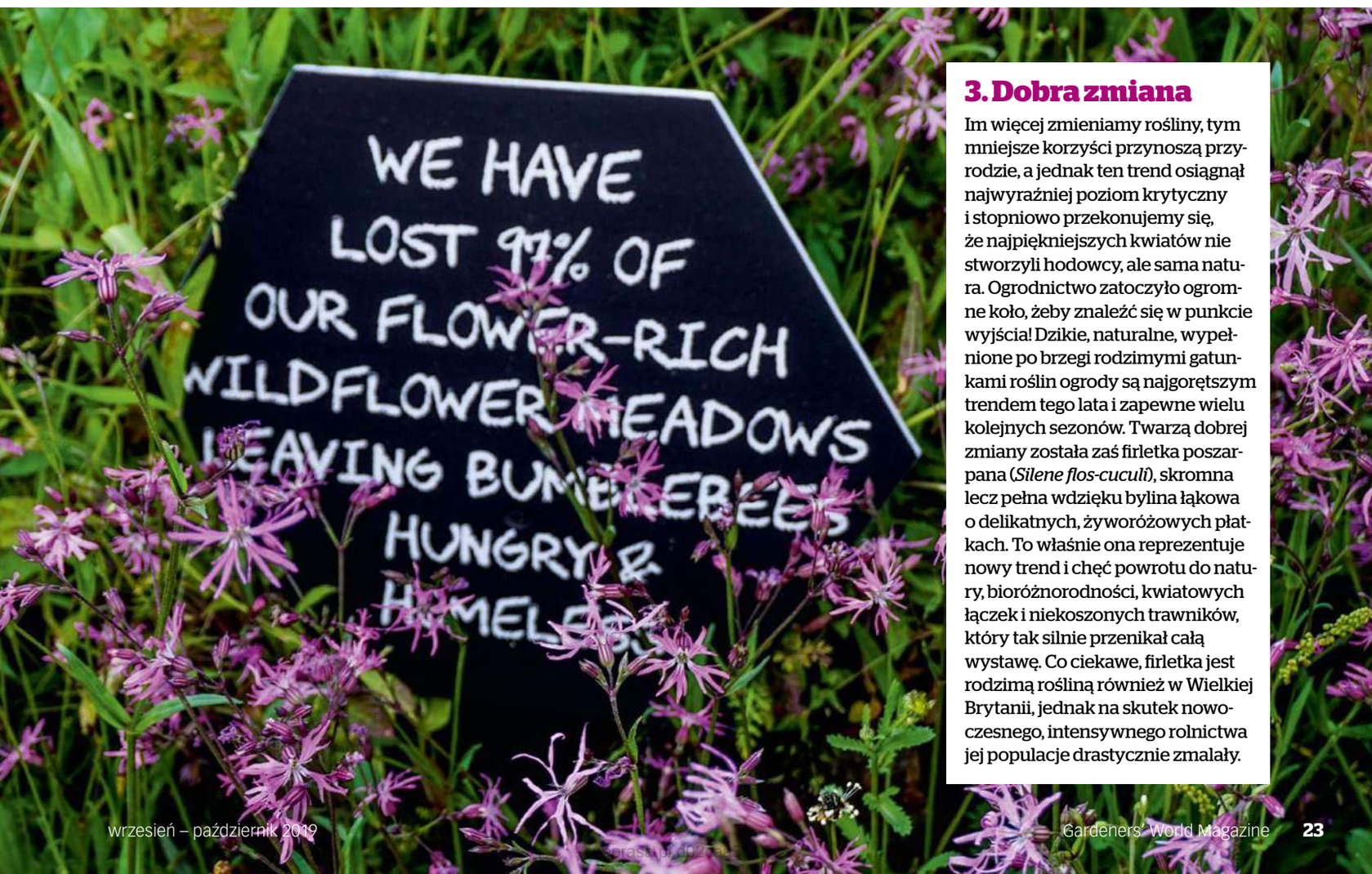

3. Dobra zmiana

Im więcej zmieniamy rośliny, tym mniejsze korzyści przynoszą przyrodzie, a jednak ten trend osiągnął najwyraźniej poziom krytyczny i stopniowo przekonujemy się, że najpiękniejszych kwiatów nie stworzyli hodowcy, ale sama natura. Ogrodnictwo zatoczyło ogromne koło, żeby znaleźć się w punkcie wyjścia! Dzikie, naturalne, wypełnione po brzegi rodzimymi gatunkami roślin ogrody są najgorętszym trendem tego lata i zapewne wielu kolejnych sezonów. Twarzą dobrej zmiany została zaś firletka poszarpana (*Silene flos-cuculi*), skromna lecz pełna wdzięku bylina łąkowa o delikatnych, żyworóżowych płatkach. To właśnie ona reprezentuje nowy trend i chęć powrotu do natury, bioróżnorodności, kwiatowych łączek i niekoszonych trawników, który tak silnie przenikał całą wystawę. Co ciekawe, firletka jest rodzimą rośliną również w Wielkiej Brytanii, jednak na skutek nowoczesnego, intensywnego rolnictwa jej populacje drastycznie zmalały.

4. Miedź i śniedź

Niektóre materiały nigdy nie wyjdą z ogrodniczej mody, albo będą wciąż do niej powracać jak bumerang. Trudno sobie wyobrazić, że nagle przestaniemy korzystać z drewna, o ile nie zdewastujemy jego zasobów na tyle, że stanie się ekstremalnie drogie. Ale nawet wówczas drewno będzie po prostu ekskluzywne. Elegancko i ponadczasowo prezentują się w ogrodach wszystkie elementy metalowe, z tym że raz podoba nam się wypolerowana na błysk stal, a innym razem zardzewiały corten. Pomiędzy nimi znajdują się elementy miedziane, które początkowo opalizują eleganckim różem, a z biegiem czasu pokrywają się grynszpanową patyną i dzięki temu doskonale wpisują się w filozofię ogrodu jako procesu. Kiedy sinusoida popularności cortenu pędzi w dół, zainteresowanie innymi materiałami szybuje w górę. Obecnie stoimy na miedzianej wyżynie, zatem wszystko, co nawiązuje do któregokolwiek jej oblicza jest na topie: od wypolerowanych narzędzi po zaśniedziałą biżuterię ogrodową. Ciepłe, dojrzałe i przytulne miedziane barwy są miłe dla oka, wnoszą poczucie komfortu i dodają energii. Czy właśnie opisałem nowy kolor roku?

5. Koralowe trendy

Czy tego chcemy czy nie, moda, nawet ta ogrodnicza, się zmienia i w tym roku ma odcień koralowy (Pantone 16-1546 Living Coral), który został kolorem 2019 roku. Na zeszłorocznej wystawie specjalnie śledziłem obecność ówczesnego koloru, czyli ultrafioletu. I rzeczywiście nie dało się go nie zauważyć, z tym że fioletowy doskonale komponuje się z seledynowym, w wyniku czego jako duet te dwie barwy dodawały wystawie przyjemnych smaczków. Co innego koralowy: rozmaite tony czerwieni, głębokiego różu i ciepłego beżu malują tak wiele kwiatów, że kolor roku wręcz wylewał się na gości wystawy z każdej strony. Miły, przytulny koralowy jest zdecydowanie bardziej ogrodowy niż ultrafiolet, zatem nawet jeśli jesteś na bakier z modą, jedna skrzynka z kwiatami na pewno nie zaszkodzi, a podążanie za światowymi trendami będziesz miał odhaczone.

eprasa.pl d02caa5615

6. Afrykańskie klimaty

Niewielkie wrażenie robią na mnie kwestie, na które nie mam wpływu – takie jak klimat, zatem staram się po prostu cierpliwie przyzwyczajać do faktu, że z roku na rok bardziej mieszkamy w Afryce niż w Europie. Nasze rodzime rośliny wydają się jeszcze radzić sobie z falami upałów, ale wiele introdukowanych gatunków uprawnych zaczyna więdnąć już na samą myśl o temperaturach przekraczających 30°C. Czas pokaże, czy w najbliższej przyszłości sady jabłoniowe przyjdzie nam zamienić na plantacje mandarynek, jednak już teraz hodowcy zaczynają proponować coraz więcej afrykańskich ciekawostek, które możemy posadzić w ogrodach. Nie inaczej było w tym roku na Chelsea, gdzie wciąż jako drobne akcenty, ale coraz bardziej wyraźne, dały się zauważyć afrykańskie kwiaty cebulowe, takie jak iksja, nerina, śniedek czy watsonia, nie wspominając o zdumiewających agapantach. Również ogrody pokazowe coraz śmielej przemycają afrykańskie ciekawostki, a jeden z nich, *The CAMFED Garden: Giving Girls In Africa a Space to Grow*, został w całości poświęcony uprawom na Czarnym Lądzie i nagrodzony złotym medalem.

7. Bukszpany pany!

Znajomość łaciny przydaje się zazwyczaj w najbardziej stresujących w życiu sytuacjach, jednak ogrodnicy bledną na sam dźwięk brzmiących jak zły urok słów *Cydalima perspectalis*, *Cylindrocladium buxicola* i *Volutella buxi*. Pod pierwszą nazwą kryje się złowroga ćma bukszpanowa, a dwie kolejne należą do grzybów powodujących zamieranie pędów bukszpanu. Wydaje się, że na bukszpany spadają ostatnio wszystkie plagi egipskie i niedługo przyjdzie nam się z nimi pożegnać na zawsze. Niczym Sherlock Holmes szukałem na Chelsea oznak zmierzchu bukszpanowej ery i z zaskoczeniem nie znalazłem niczego, co wskazywałoby na ich rychły upadek. W wielu ogrodach pokazowych bukszpany dumnie prężyły liście i nikt nic nie mówił o wiszącym nad nimi mieczu Damoklesa. Sama ćma bukszpanowa swoim przybyciem do Europy wywołała niemałą panikę, bo przecież owad ten nie ma u nas naturalnych wrogów, jednak niedawno ze zdumieniem dotarłem w sieci do zdjęcia martwych sikorek, które najadły się gąsienic ćmy żerujących na opryskanych pestycydami bukszpanach. Polskie bukszpany mogą chyba na razie czuć się bezpiecznie, o ile nie zagazujemy ich samymi opryskami.

eprasa.pl d02caa5615

8. Kompaktowe skalniaczki

Zawsze powtarzam, że polski język nie nadążył za ogrodnikami, więc kiedy idę odpocząć i popracować (zazwyczaj jednocześnie) do ogrodu, mówię po prostu, że idę ogródkować. Zarówno aktywnościom ogrodniczym, jak i samym rodzajom ogrodów brakuje nazw własnych, ale bez znaczenia czy masz olbrzymi ogród krajobrazowy, czy tylko jedną doniczkę z aloesem w kuchni możesz dumnie nazwać się ogrodnikiem. Ogrodnicy bez ogrodów nie powinni nigdy czuć się pokrzywdzeni, bo sposobów na uprawę roślin jest całe mnóstwo. Szczególnie urocze są wszystkie małe ogródki obsadzane miniaturowymi roślinami, a nic nie nadaje się do nich lepiej niż odporne alpejskie rośliny skalne. Podpatrzone na Chelsea przenośne skalniaki w ceramicznych misach będą wyjątkową dekoracją okna, balkonu, tarasu, a nawet ogrodu. Po posadzeniu nie musisz zupełnie nic przy nich robić, a nawet na chwilę możesz zapomnieć o podlewaniu, bo zniosą największe upały. Dobre dla początkujących i bardziej zaawansowanych użytkowników – ogrodników.

REKLAMA

SZKÓŁKI KUROWSCY
rośliny ozdobne
www.kurowski.pl

WYSTAWA
'ZIELEŃ TO ŻYCIE'
5–7 WRZEŚNIA 2019
EXPO XXI, WARSZAWA
STOISKO 1.86
ZAPRASZAMY!

HYDRANGEA ARBORESCENS
'PINK ANNABELLE' ®
Hortenesja krzewiasta 'Pink Annabelle'

Nowa, ulepszona odmiana.
Kwiaty w kolorze głębokiego różu.
Silne, sztywne pędy.
Wysoka mrozoodporność

SZKÓŁKI KUROWSCY, ul. Kurowska 105, 24-130 Końskowola
tel. +48 81 881 62 13, info@kurowski.pl

eprasa.pl d02caa5615

9. Dzikie łany

Łąki kwietne (koniecznie z firletką) i naturalne, niekoszone trawniki to nie tylko modne, ale przede wszystkim pożyteczne miejsca w każdym ogrodzie, zwiększające bioróżnorodność przydomowych ekosystemów. Co prawda nie wszędzie można puścić trawę samopas, ale w mniej używanych częściach ogrodu wspaniale wyglądają dzikie trawniki z wykoszonymi jedynie ścieżkami. Zmierzwione, nieuczesane źdźbła eksponowały dotychczas głównie trawy ozdobne i opuszczone ogródki działkowe, lecz być może wkrótce trawnikowa nonszalancja prezentowana na Chelsea przejdzie do porządku dziennego. Remake Forresta Gumpa, w którym główny bohater nie kosi trawnika traktorkiem, tylko mierzwi trawę szczotką balansuje w mojej głowie na granicy absurdu i filmowej rozkoszy. Czas pokaże, czy luźne trawniki zdobędą większą popularność także poza okresem wakacyjnym, kiedy kosiarki mają urlop.

10. Posadź drzewo

Zamykający to podsumowanie trend silnie czerpie z kilku wyżej wymienionych, a wszystkie te propozycje można zgromadzić wokół jednej, głównej myśli przewodniej, która przebija się na pierwszy plan: żyj dziko. Nie koś trawników, siej łąki kwietne, zwiększaj bioróżnorodność, pomagaj dzikim zapylaczom, stosuj mniej chemii, uprawiaj własne jedzenie, zaproś dzieci do pomocy. Bądź bliżej natury! Nie wprowadzaj sztucznych podziałów, poszerz swoje pole widzenia i... posadź drzewo. W projektach nowoczesnych ogrodów i zieleni miejskiej wyraźnie chętniej sadzone są teraz drzewka wielopniowe – jeszcze nie drzewa, ale już nie krzewy. Dwa, trzy podkrzesane pnie wyrastające z jednego korzenia dadzą natychmiastowe wrażenie przyjemnej, zadbanej gęstwiny. Lubię myśleć, że to wcale nie wymogi współczesnej miejskiej deweloperki (osiedlowe mikroogródki) wymusiły popularyzację tego trendu, ale trudno mi uciec od takiego wrażenia. Ciasny ogródek z jednym drzewem to lepsze niż nic, ale ogródek z podwójnym czy potrójnym drzewem jest jeszcze lepszy w brataniu się z przyrodą z betonowym krajobrazem w tle.

eprasa.pl d02caa5615

Najlepszy czas na TRAWNIK

Załóż trawnik późnym latem lub jesienią, by już po kilku tygodniach cieszyć się gęstą i zieloną murawą. Nie wiesz, które nasiona wybrać? Wysiewając trawę samo zagęszczającą założysz trawnik tylko raz i będziesz mieć długotrwały efekt na lata!

Dlaczego warto teraz zakładać trawnik?

Nie czekaj do wiosny, bo późne lato i jesień to najlepszy czas dla kiełkujących nasion! Gleba jest dobrze nagrzana, a zwiększona wilgotność zapewnia odpowiednie warunki do zakładania trawnika. Minimalna temperatura potrzebna do kiełkowania nasion traw to 6-8° C, więc nawet chłodne jesienne wieczory nie spowolnią jej wzrostu. W kilka tygodni od wysiewu trawa stworzy gęsty zielony dywan, który bezpiecznie przetrwa zimowe mrozy. Nasiona można bezpiecznie wysiewać od połowy sierpnia aż do połowy października. Nie martw się, jeśli trochę się spóźnisz, bo nawet jeśli nie zdążą wyrosnąć przed mrozami, to bezpiecznie przezimują i wykiełkują wiosną.

Trawa wysiana pod koniec lata i jesienią ma więcej czasu, by przygotować się do sezonu, niż trawnik założony wiosną!

Nie oszczędzaj na nasionach!

Trawnik to inwestycja na lata, a jego zakładanie wymaga czasu, wiele wysiłku i nakładów finansowych. Nie zmarnuj tego przez wybór taniej trawy, która nie przetrwa zimy. Wybierz markowy produkt, dzięki któremu założysz trawnik raz a dobrze i będziesz mieć długotrwały efekt na lata! Nowością tego sezonu jest trawa samo zagęszczająca, która zawiera życicę rozłogową (RPR). Tworzy mocną i gęstą sieć rozłogów, szybko zadarnia wolne powierzchnie i posiada wyjątkową zdolność do samoregeneracji po uszkodzeniach! Zapewnia to długą żywotność oraz wysoką odporność trawnika na intensywne deptanie i użytkowanie!

Zastosowanie najlepszych traw to jednorazowy wydatek i gwarancja trwałej i odpornej murawy na lata!

Praktyczne wskazówki

Przygotuj odpowiednio podłoże, bo nawet najlepsze nasiona nie stworzą gęstej murawy na słabej ziemi. **Przekop** teren pod przyszły trawnik na głębokość 20 cm i **usuń** chwasty, a następnie **rozsyp** gotowe podłoże do zakładania trawnika. **Zasil** glebę długodziałającym nawozem 100 dni do siewu, który wspiera równomierny wzrost trawy i polepsza ukorzenianie. **Podlej** ziemię, by była wilgotna, jednak nie nadmiernie mokra. Nasiona **wysiej** „na krzyż" – wzdłuż i w poprzek (1 kg na 40 m^2), a następnie **zgrab** powierzchnię i **przykryj** nasiona ziemią, aby zapobiec ich wymywaniu przez deszcz. **Ubij** powierzchnię lekkim wałem do trawników i **podlej** delikatnym strumieniem wody. Już po kilku dniach pojawią się pierwsze siewki. Przez kilka tygodni **utrzymuj** stałą wilgotność podłoża, aby umożliwić nasionom kiełkowanie, a młodej trawie niezakłócony wzrost.

ZDJĘCIA: SCHULZIE / FOTOLIA

SUBSTRAL DŁUGO DZIAŁA

Więcej informacji o produkcie znajdziesz na:
www.substral.pl/trawa-samozageszczajaca

Innowacyjna życica RPR (łac. ***Lolium perenne stoloniferum***, ang. ***Regenerating Perennial Ryegrass***) **wchodzi w skład mieszanki trawy samo zagęszczającej! Nasiona szybko kiełkują, doskonale się ukorzeniają, a jej źdźbła wytrzymują intensywną eksploatację, zachowując przy tym dekoracyjny wygląd na długie lata!**

JAK ROŚNIE TRAWA SAMO ZAGĘSZCZAJĄCA?

- ✔ Kiełkuje nawet w niskich temperaturach
- ✔ Tworzy gęstą i zwartą darń
- ✔ Szybko zadarniania wolne powierzchnie
- ✔ Ma unikalną zdolność do samo zagęszczania
- ✔ Jest odporna na deptanie i intensywne użytkowanie
- ✔ Szybko się regeneruje po uszkodzeniach
- ✔ Jest bardziej odporna na przemarzanie
- ✔ Można ją nisko kosić

eprasa.pl d02caa56

NOWY rodzaj TRAWY

SAMO zagęszczająca

GĘSTY trawnik na LATA

EVERGREEN Garden Care

Evergreen Garden Care Poland Sp. z o.o.,
04-041 Warszawa, ul. Ostrobramska 101A,
tel. 22 465 61 80, fax: 22 465 61 91

Ogród potrzebuje miłości i SUBSTRALA

Odwiedź naszą stronę www.SUBSTRAL.pl

eprasa.pl d02caa5615

Kolor gwarantowany

Zaplanuj najlepszą w historii kompozycję z roślin cebulowych – nie ma łatwiejszego sposobu na piękniejszą kwitnącą rabatę, twierdzi **Carol Klein**

Sadzenie roślin cebulowych to magiczne zajęcie. W czasie, gdy wiele roślin zamiera, wkładanie suchych cebul do gleby i pojemników ze świadomością, że przejdą transformację, która ujawni się wiosną, daje mnóstwo radości. Ale często jesteśmy tak skupieni na tym, żeby wycisnąć z naszych działek ostatnią kroplę przyjemności, że sadzenie cebulek schodzi na drugi plan. Kiedy wreszcie zabieramy się za wyjmowanie potencjalnych skarbów z torebek z brązowego papieru, względy praktyczne mogą wziąć górę nad wyobraźnią. Pamiętajmy jednak, że warto poświęcić czas na planowanie, bo rośliny cebulowe są kluczem do spektakularnego wiosennego ogrodu.

Gdyby usunąć spod drzew kobierce przebiśniegów i krokusów, a potem błękitnych cebulic, narcyzów i pełnych życia tulipanów w każdym odcieniu, wiosna byłaby monotonna. To właśnie rośliny cebulowe przekształcają wczesne miesiące roku w prawdziwe święto.

Rośliny cebulowe są łatwe w uprawie, proste w pielęgnacji i z całą pewnością ich uprawa jest ogromnie satysfakcjonująca. Uruchamiając nasze zdolności artystyczne i wyobraźnię, możemy je wplatać w rabaty i obwódki. Nie zaślepiają patrzącego na otoczenie, bo nie skupiają na sobie całej uwagi, więc można je subtelnie włączać do już istniejących nasadzeń lub tworzyć z nich powtarzające się pasma, wprowadzające do kompozycji rytm. W Glebe Cottage próbujemy używać naszych cebulek tak, aby pasowały do całej estetyki, a nie odstawały od niej. Ogranicz liczbę odmian, aby uzyskać najlepszy efekt – lepiej jest zasadzić dużą ilość cebulek zaledwie kilku odmian tulipanów.

Nieograniczony wybór

Liczba roślin cebulowych do wyboru jest olbrzymia. Warto wyjść

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

Carol sadzi wiele jednakowych cebulek, aby stworzyć imponujący efekt

Sadź rośliny cebulowe, używając łopatki na głębokości równej ich trzykrotnej wysokości

Zasadź w donicy różne rośliny cebulowe, aby zapewnić sobie sukcesję kwiatów

poza znane gatunki i odkryć te rzadsze – nie tylko cebulowe, ale i posiadające bulwocebule, bulwy i kłącza – od maleńkiego niebieściuchnego śnieżnika po gigantyczne kamasje; od puszkinii, która pojawia się, gdy zaczynają przekwitać przebiśniegi (jej gwiaździste niebieskie kwiaty świetnie współgrają z żółtymi ciemiernikami) po elegancki czosnek sztyletowaty o zwisających dzwonkowatych kwiatach. Dobierz odpowiednie odmiany do swojego ogrodu, a nagrodzą cię olśniewającym widokiem. Nie ma znaczenia, jakich rozmiarów jest twój ogród – zawsze znajdziesz rośliny cebulowe pasujące do każdej przestrzeni: od donicy na balkonie lub maleńkiej rabaty po przestronne trawniki i zacienione zagajniki.

Właśnie o tej porze roku zaczynamy przeglądać katalogi roślin pełne kuszących zdjęć tulipanów, narcyzów i krokusów. Ale tak naprawdę krokus nie ma cebuli – wyrasta z bulwocebuli. Termin „roślina cebulowa" obejmuje wiele roślin „cebulopodobnych" – również takich, które posiadają bulwocebule, bulwy i kłącza. Z bulwocebul wyrastają np. krokusy i mieczyki, z bulw dalie, a z kłączy niektóre irysy, ale wszystkie one klasyfikuje się jako „rośliny cebulowe" – czyli posiadające podziemne organy gromadzące substancje odżywcze.

Tulipany, narcyzy i hiacynty rzeczywiście mają cebule. Każda cebulka składa się z liści i kwiatów, które w pewnym momencie wypuści nad ziemię – to między innymi dzięki temu, że już się tam znajdują i tylko rwą się do wyjścia, rośliny te są tak łatwe w uprawie.

Jednym z głównych zadań cebul i bulwocebul jest przechowywanie skrobi i białka niezbędnych do wspomagania wzrostu w odpowiednich warunkach. To samo dotyczy bulw i kłączy. Posiadanie gotowych do wykorzystania zasobów pokarmowych pomaga roślinom rozwijać się w różnych warunkach.

Na pierwszy rzut oka bulwocebule wyglądają jak cebule, jednak w przeciwieństwie do nich są w środku jednorodne, nie mają warstw. Nowe pędy pojawiają się u szczytu bulwocebul i zwykle przekształcają się w kwiaty, choć mogą też produkować pędy podziemne, tworzące nowe bulwocebule. Dobrym przykładem rośliny bulwiastej jest ziemniak – podobnie, jak dalia i cyklamen. Roślina rozwija swoje bulwy z pędów, z których wyrastają korzenie pobierające substancje odżywcze i wodę oraz łodygi, na których wyrastają kwiaty i liście.

Kłącza są podobne, ale ich podziemne pędy nabrzmiewają, produkując korzenie od spodniej strony, zaś łodygi od strony wierzchniej. Dobrym przykładem są irysy bródkowe oraz imbir, który ma jadalne kłącza. Kłącza tych roślin należy sadzić na powierzchni gleby, aby słońce ogrzewało ich wierzch, pomagając im wyprodukować więcej kwiatów w kolejnym roku.

epra[illegible]caa5613

Co jest w środku cebulki

Anatomia podziemnego organu spichrzowego

Większość „prawdziwych" roślin cebulowych, np. narcyzów (po lewej), ma u podstawy cebuli piętkę, z której wyrastają korzenie. Cebula składa się również z warstw łusek, które przechowują energię i chronią wnętrze cebuli: pęd i kwiat. Zewnętrzna warstwa pokryta jest łuską – tuniką, chroniącą ją przed przesuszeniem. Oprócz tego cebulka zawiera pąk – czyli rozwijające się pędy i kwiat. Musimy pamiętać, aby sadzić cebulki piętką do dołu, dzięki czemu korzenie będą rosły ku dołowi, a pędy ku górze, do światła.

Cebule lilii nie mają tuniki – ich łuski nie są niczym pokryte. Można je oderwać i wstawić do worka z wilgotnym, gruboziarnistym podłożem w ciepłym miejscu – rozwiną się z nich małe cebulki.

Bulwa ma jedynie korzeń spichrzowy i pąk. Bulwy mają na przykład dalie. Bulwy dalii można rozmnożyć na wiosnę, kiedy wypuszczą kiełki – pamiętaj, aby każda część miała i pęd, i korzeń spichrzowy.

Bulwocebula to napęczniały pęd przekształcony w organ spichrzowy. Bulwocebula składa się z piętki, tuniki i stożka wzrostu. Widoczne na zdjęciu skupiska bulwocebul krokosmii można wiosną wykopać, podzielić i zasadzić, uzyskując nowe rośliny.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

Cebule tulipanów sadzimy od teraz do grudnia [W Polsce do listopada – red.]

Kupujemy cebulki

1 Zawsze kupuj rośliny cebulowe od **renomowanego sprzedawcy**, w centrum ogrodniczym lub szkółce, dowiadując się, czy zostały wyhodowane na miejscu i nie zostały wykopane z naturalnego stanowiska.

2 Nie zwlekaj ze złożeniem zamówienia, aby towar na pewno był dostępny. Wybierz rośliny na podstawie tego, co będzie dobrze wyglądać w twoim ogrodzie, a nie tego, co wygląda najlepiej w katalogu.

3 Kiedy dostaniesz cebulki, złóż je w **chłodnym, suchym miejscu** i jak najszybciej zasadź.

4 Sprawdź, czy cebulki nie są obkurczone bądź miękkie. Powinny być **twarde, zwarte** i ciężkie. Cebule tulipanów powinny mieć gładką, lśniącą, mocno przylegającą skórkę. Unikaj cebul z zieloną/niebieską pleśnią na szyjce lub wewnątrz niej lub z żółtymi kiełkami. Jeśli nie masz wyboru, dadzą radę, ale ich potencjał będzie znacznie obniżony.

5 Podstawowa zasada: **im większe, tym lepsze**. Jeśli kupujesz późno, dostaniesz mniejsze cebulki, bo największe i najlepsze będą już wyprzedane. W niektórych latach „plony" u hurtowników są mniejsze lub występują zakłócenia w dostawie w porównaniu z innymi latami i trzeba udać się do kilku sklepów.

6 Aby uzyskać najlepszy efekt, lepiej jest kupić dużo cebul zaledwie kilku odmian. Nie sadź ich jednak w ogromnych skupiskach, szczególnie pod drzewami i krzewami, jeśli chcesz uzyskać naturalny efekt.

> Jest wiele roślin cebulowych, które przedłużają sezon od wczesnej wiosny, aż po późną jesień

Rozwiązanie: ewolucja

Bez względu na to, czy dana roślina należy do kategorii posiadaczy cebul, bulw, bulwocebul, czy kłączy, jest wspaniałym przykładem tego, jak organizmy ewoluowały, przystosowując się do konkretnych warunków. Dlatego, gdy dowiemy się, do której kategorii należy dana roślina, będziemy mogli pomóc jej rosnąć lepiej.

O ile nie uprawiasz mieczyków na kwiat cięty w prostych rządkach w warzywniku, ogólną zasadą przy większości roślin cebulowych jest ich sadzenie w naturalistycznych, nieformalnych grupach. Niektóre gatunki cebulowe nadają się jednak do uprawy w pojemnikach. W Glebe Cottage co roku kupujemy cebulki tulipanów do kompozycji w donicach. Tulipany idealnie się do tego nadają, a jeśli podobnie jak my masz w ogrodzie ciężką, gliniastą glebę, może to być jedyna opcja. Dobrym wyborem do uprawy w donicach są też mieczyki abisyńskie (*Gladiolus murielae*). Kwitną późno i często najlepiej wyglądają we wrześniu i październiku. Jeśli tylko jest choć odrobinę ciepło, wydzielają popołudniami cudowny aromat.

W innych częściach ogrodu samym sobie pozostawiamy przebiśniegi, narcyzy, kamasje, psiżeby i trójlisty. Kiedy cebule dobrze się czują, powiększają się, a wrażenie, jakie robią, możemy maksymalizować, wykorzystując ich tendencję do kolonizowania przestrzeni, czyli po prostu je wykopując i rozsadzając. Zabieg przeprowadzamy w czasie, gdy znajdują się w spoczynku lub w przypadku przebiśniegów i kilku innych gatunków, dzielimy je i od razu sadzimy tuż po kwitnieniu, gdy ich liście zwiędną.

Gwiazdy końca lata

Choć jesienią myślimy o roślinach cebulowych, które kwitną wiosną, łatwo zapomnieć, że jest wiele roślin cebulowych, które przedłużają sezon od wczesnego lata aż po jesień. Zasługują one na to, aby dostrzeżono ich znaczenie, bo są jak zastrzyk barw i energii, i często wyglądają najlepiej, gdy ogród sprawia wrażenie już nieco zmęczonego. Kwiaty z Afryki Południowej (np. krokosmie) czy Meksyku (dalie) są ubarwione bardziej jaskrawo, niż nasze rodzime dzikie rośliny i to właśnie dlatego chcemy je wykorzystywać. Wiele roślin cebulowych kwitnących latem oferuje spektakularne plamy koloru, które budzą scenę latem i wczesną jesienią. Aby cieszyć się ich kwiatami o tej samej porze w przyszłym roku, musisz je zasadzić wiosną.

Bez roślin cebulowych nasze ogrody byłyby uboższe, a z nimi mamy zagwarantowane barwne przedstawienie – często w czasie, gdy nic innego nas nie porusza. ☐

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; ADRIAN TAYLOR

eprasa.pl d02caa5615

„Mój ulubiony krokus to *C. tommasinianus*. Posadzony na trawniku szybko się rozrasta i każdej wiosny błyszczy ametystowymi kwiatami." **Alan Titchmarsh**

Wybieramy cebulowe

Jak i gdzie posadzić polecane przez naszych ekspertów wspaniałe i mało wymagające rośliny cebulowe

Rośliny cebulowe są jednymi z najłatwiejszych i najbardziej niezawodnych kwiatów ogrodowych. Wypełnią ogród radosnym kolorem często na długo przed rozpoczęciem sezonu. Pochodzą z najbardziej różnorodnych i ekstremalnych miejsc na świecie, a to oznacza, że na pewno znajdziesz takie cebulki, które poradzą sobie w Twoim ogrodzie – nawet na trudnych i bardzo wymagających stanowiskach. Zapytaliśmy naszych ekspertów o ich ulubione rośliny cebulowe na różne, problematyczne miejsca.

Wiele roślin cebulowych rośnie dziko pośród traw, rozrasta się na łąkach i stromych zboczach, tworząc wspaniałe połacie kolorów. Stworzenie im takich warunków w ogrodzie jest jednym z najłatwiejszych sposobów uprawy. Po kwitnieniu poczekaj, aż ich liście zaczną zasychać, zanim wykonasz pierwsze koszenie, aby nie osłabić cebulek.

Jednym z najlepszych kwiatów do naturalizacji jest krokus Tommasiniego (*Crocus tommasinianus*). Łatwo rozrośnie się na nasłonecznionych zboczach i pod drzewami, zanim pojawią się na nich liście. Rozweseli każdy dzień liliowymi płatkami i złotymi pylnikami. Posadź go w swobodnych łanach lub grupach i skoś trawnik późną jesienią, aby był gotowy na wiosenne przedstawienie.

TEKST: KAY MAGUIRE; ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Do cienia

W każdym ogrodzie jest trochę cienia, niezależnie od tego, czy jest to działka o wystawie północnej, zacieniona przez większość dnia, czy po prostu cienisty zakątek. Cień rzucany przez budynki, ściany lub drzewa może być częściowy (półcień) lub całkowity i nieprzenikniony.

Na szczęście wiele kwiatów cebulowych doskonale radzi sobie nawet w najbardziej ponurych miejscach. Wiele z nich dziko rośnie w lasach liściastych, gdzie rozkwitają zanim na drzewach pojawią się liście, np. ranniki, zawilce, psizęby czy narcyzy. Przed wysadzeniem cebul sprawdź tylko stan gleby, bo zacienione miejsca często są także suche.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/KATE GADSBY; JASON INGRAM; JUSTIN LAMBERT

1 Śnieżyczka Elwesa (*Galanthus elwesii*)
Ładna roślina cebulowa o szarozielonych liściach i dwóch wyraźnych zielonych plamkach na wewnętrznych płatkach. Kwiaty śnieżyczki Elwesa są większe niż u bardziej pospolitych przebiśniegów i mają słodki miodowy zapach. Posadź je w półcieniu pod drzewami i w ziemi bogatej w próchnicę, a szybko się przyjmą i rozrosną.
Kwitnienie styczeń-luty [w Polsce II-III]
Wysokość x Szerokość 20 cm x 5 cm

“Moim faworytem jest *G. elwesii*. Podobają mi się jego błyszczące liście i okazałe kwiaty. Jest większy od popularnych przebiśniegów, więc robi większe wrażenie.” **Joe Swift**

2 Trójlist wielkokwiatowy (*Trillium grandiflorum f. roseum*)
Duże, czystoróżowe kwiaty i jasnozielone liście rozświetlą zacienione miejsca. Preferuje chłodną, liściastą glebę i głęboki cień lub półcień. Wymaga cierpliwości, ponieważ może się długo przyjmować w nowym miejscu, ale później utworzy atrakcyjny różowy dywan. **K** kwiecień-maj
W x S 25 cm x 30 cm

3 Cyklamen dyskowaty (*Cyclamen coum*)
Nerkowate liście rozwijają się jesienią, a w ślad za nimi otwierają się delikatne, wywinięte kwiaty. Najczęściej mają kolor purpurowy, ale można też spotkać bladoróżowe i karminowe. Wszystkie migoczą plamami koloru w ponure zimowe dni i wyglądają pięknie w połączeniu z przebiśniegami (patrz po prawej). Najlepiej przyjmują się pod drzewami i liściastymi krzewami, które chronią je przed letnim słońcem.
K grudzień-marzec [W Polsce III-IV]
W x S 10 cm x 10 cm

“Duże, trójpłatkowe kwiaty w różowych odcieniach rozwijają się na roślinach, które – w przeciwieństwie do innych trójlistów – powoli rozrastają się w obfite kępy.” **Graham Rice**

eprasa

Na słońce

Rabaty i ogrody o południowej wystawie znajdują się w pełnym słońcu przez większość dnia, więc każda roślina cebulowa pochodząca z gorących i suchych stanowisk poczuje się tam jak w domu.

Cebulice, dalie, mieczyki, frezje i krokosmie będą z radością zażywały słonecznych kąpieli w najbardziej nasłonecznionych miejscach. Wcześniej wystarczy tylko sprawdzić ich zapotrzebowanie na wilgoć, ponieważ niektórym z nich, np. kosaćcom, nie przeszkadzają upały, a inne mogą potrzebować dodatkowego podlewania w najgorętsze dni. Wzbogać ziemię dużą ilością materii organicznej, upewnij się, czy liście nie więdną i czy nie widać oznak mączniaka.

1 Czosnek białawy (*Allium christophii*)
Olbrzymie, błyszczące liliowe kule mogą osiągać 20 cm średnicy i cudownie migoczą na słonecznych rabatach. Wąskie liście zasychają przed kwiatami i mogą wyglądać brzydko, dlatego zamaskuj je innymi roślinami. Kwiatostany bledną po kwitnieniu do odcieni srebrzystego brązu, dlatego wyglądają ciekawie także jesienią. Czosnki białawe są niezwykle wartościowe, bo kwitną regularnie każdego roku. **K** czerwiec-lipiec
W x S 60 cm x 20 cm

2 Galtonia błyszcząca (*Galtonia candicans*)
Te dzwonkowate białe kwiaty o lekkim, ale wspaniałym zapachu kwitną w czasie, kiedy wiele innych letnich kwiatów zaczyna zanikać. Na rabatach, na których zostały posadzone od razu przykuwają uwagę kwitnąc na wysokich, eleganckich łodygach. Latem podlewaj je obficie, zimą ogranicz nawadnianie.
K lipiec-wrzesień
W x S 120 cm x 40 cm

3 Tulipany (*Tulipa*)
Jedne z ulubionych wiosennych kwiatów. Żadne inne kwiaty cebulowe nie oferują tak szerokiej gamy kolorów i kształtów, od najciemniejszej purpury do najdelikatniejszej zieleni. Kiedy tylko przebiją się przez ziemię i rozwiną liście natychmiast wprowadzą do ogrodu radość.
K marzec-maj
W x S od 15-75 cm x 15 cm

eprasa.pl c02caa5615

Sucha ziemia

Suchą ziemię można znaleźć pod drzewami i żywopłotami, u podstawy ścian lub w nasłonecznionych miejscach o wystawie południowej. Kwiaty cebulowe są doskonale przystosowane do suchych stanowisk, ponieważ gromadzą wodę w podziemnych organach spichrzowych. Wiele z nich uwielbia upały, które mieliśmy tego lata [2018 r. red.] – np. kosaćce, agapanty, eukomisy i czosnki.

Przed wysadzeniem cebulek nawieź ziemię materią organiczną, która poprawi jej strukturę, chyba że wybrane przez ciebie gatunki lubią też lekką ziemię. Zwróć uwagę, czy na liściach nie pojawia się rdza i mączniak.

ZDJĘCIA: AVON BULBS CHRISTOPHER IRELAND-JONES; GETTY/MARK TURNER; JASON INGRAM

1 Nerina (*Nerine*)
Zadziwiające różowe kwiaty nerin skupiają na sobie uwagę w jesienne dni, które zwykle są przepełnione brązowymi i pomarańczowymi tonami. Wyniesione ponad błyszczące liście faliste, trąbkowe kwiaty mają słaby korzenny zapach i kwitną przez kilka tygodni. Odporniejsze na mróz gatunki posadź w ubogiej, suchej glebie u podstawy słonecznej ściany, gdzie zadomowią się na wiele lat.
K wrzesień-październik
W x S od 40-60 cm x 10-25 cm

2 Kosaciec 'Walter Butt' (*Iris unguicularis*)
To zaskakujący, ale bardzo pożądany widok w środku zimy. Ten wytrzymały kwiat cebulowy ma duże, szeroko otwarte kwiaty w pastelowych odcieniach błękitu i fioletu. Pięknie pachną, łatwo kwitną i przypominają letnie dni. Nie odcinaj zaschniętych liści – pociągnij i wyrwij je z ziemi.
K grudzień-styczeń [w Polsce II]
W x S 45 cm x 30 cm

3 Szafirek szerokolistny (*Muscari latifolium*)
Przyciągające wzrok, dwukolorowe kwiatostany z jasnoniebieskim wierzchołkiem i granatowym dołem oraz szerokie, paskowane liście. Szafirki wyścielą nasłonecznioną skarpę lub rabatę, wtopią się pomiędzy inne kwiaty cebulowe i łatwo zagnieżdżą się w doniczkach. Słodko pachną – jak wszystkie szafirki.
K kwiecień
W x S 15 cm x 10 cm

"Posadź kosaciec *Iris unguicularis* 'Walter Butt' w suchym, słonecznym miejscu dla słodko pachnącej, zimowej niespodzianki." **Rosie Yeomans**

"Szafirki dają wybuchową mieszankę niezapominajkowo-granatowych kwiatów i szaro-zielonych liści. W słońcu czują się wyśmienicie." **Sue Fisher**

Wilgotna ziemia

Wilgotne miejsca można znaleźć u podnóża skarpy, na skraju rzeki lub strumienia i wszędzie tam, gdzie nie ma wystarczającego drenażu. Każda roślina cebulowa pochodząca z chłodnych, wilgotnych lasów i łąk będzie tam szczęśliwa.

Hiacyntowce, śnieżyce, psizęby, przebiśniegi, kamasje i lilie martagon dobrze rosną w wilgotnej ziemi, ale uważaj, żeby nie miały zbyt mokro.

Wiele cebulek gnije, jeśli zbyt długo zostaną w mokrej ziemi. Zabezpiecz rośliny przed ślimakami, a podczas łagodnych zim uważaj na szarą pleśni na przebiśniegach.

ZDJĘCIA: AVON BULBS/CHRISTOPHER IRELAND; SARAH CUTTLE

1 Narcyz (*Narcissus*) 'Tête-à-tête'
Te małe, delikatne narcyzy to czysta radość. Spróbuj posadzić cebulki ponad wilgotnym podłożem, umieszczając je w doniczce lub skrzynce – wszędzie tam, gdzie będziesz mógł wyraźnie widzieć miniaturowe złote kwiaty.
K luty-kwiecień [W Polsce III-V]
W x S 15 cm x 5 cm

2 Kamasja (*Camassia*) 'Electra'
Odmiana o kwiatach dwukrotnie większych od pozostałych kamasji to rzadkość, którą warto upolować. Jasne, ametystowo-niebieskie kwiaty w kształcie gwiazdek otulają ciasno wysokie, silne łodygi. Wyglądają pięknie posadzone kępami na łące. W przeciwieństwie do innych kamasji nie zawiązuje nasion, więc rozrasta się powoli. **K** kwiecień-maj
W x S 100 cm x 25 cm

3 Szachownica kostkowata (*Fritillaria meleagris*)
To najlepsze rośliny cebulowe na wilgotne stanowiska. Wydają zwieszające się, ciemne kwiaty kołysząc się na smukłych łodygach nad trawą lub w przedniej części rabaty. Jeśli chcesz żeby się rozsiały, pozwól roślinom zawiązać nasiona. Utworzą łany kwiatów, tak jak to robią, rosnąc dziko.
K kwiecień-maj
W x S 30 cm x 80 cm

"Jeśli szukasz małego, ale eleganckiego narcyza, który rozweseli cię w lutym i marcu, wybierz 'Tête-à-tête' i posadź go w glinianej donicy."
Monty Don

"Polecam kamasję 'Electra' ze względu na jej olbrzymie rozmiary. Niezawodne ametystowe kwiaty wytrzymują około sześciu tygodni."
Nick Bailey

cbrasa.pl d02caa5b

Dziki ogród

Cebule, szczególnie te, które kwitną na początku i na końcu sezonu, są nieocenione dla dzikiej przyrody. Dostarczają pyłku i nektaru w czasie, kiedy brakuje kwiatów i ratują życie pszczołom i innym owadom, które desperacko poszukują nektaru pod koniec roku lub kiedy obudzą się z zimowego snu.

Przebiśniegi, krokusy i szafirki mają ogromne znaczenie dla zapylaczy wiosną, podczas gdy dalie o pojedynczych kwiatach i cyklameny bluszczolistne karmią je do zimy.

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

1 Czosnek główkowaty (*Allium sphaerocephalon*)
Wygląda wspaniale posadzony w łanach i większych grupach. Czosnek główkowaty ma niezwykłe, jajowate kwiatostany, które w trakcie kwitnienia zmieniają kolor z zielonego na bordowy. Preferuje słoneczne, przepuszczalne miejsca i kwitnie niezawodnie rok po roku. Wszystkie rodzaje pszczół kochają jego pełne pyłku i nektaru kwiaty, które utrzymują się kilka tygodni.
K lipiec-sierpień
W x S 90 cm x 8 cm

2 Rannik zimowy (*Eranthis hyemalis*)
Ranniki wypełniają lukę pomiędzy ostatnimi przebiśniegami a pierwszymi krokusami. Owady zapylające doceniają ich miseczkowate kwiaty za łatwo dostępne pyłek i nektar. Łatwo się rozsiewają, tworząc wesołe złote dywany. Dobrze rosną w słońcu lub lekkim cieniu, ale wolą żyzną glebę.
K styczeń-marzec
W x S 10 cm x 5 cm

3 Narcyzy botaniczne
Najwcześniejsze narcyzy zaczynają kwitnąć w lutym [W Polsce w marcu], a gatunkowe narcyzy, takie jak narcyz trąbkowy (*Narcissus pseudonarcissus*), są cennym źródłem pyłku dla pierwszych pszczół. Szukaj pachnących gatunków, które mogą być dobrym wskaźnikiem obecności nektaru i tych z widocznymi pręcikami. Rosną dobrze w donicach i w ziemi.
K luty-maj [W Polsce III-V]
W x S 5-50 cm x 10 cm

„Czosnek główkowaty jest jednym z najbardziej pożytecznych czosnków dla różnych gatunków trzmieli i niektórych dzikich pszczół.”
Kate Bradbury

Gdzie kupić

- www.avalonbulbs.co.uk
- www.blomsbulbs.com
- www.broadleighbulbs.co.uk
- www.dejager.co.uk
- www.sarahraven.com
- www.cebule.pl
- www.cebule-kwiatowe.pl
- www.cebulki-kwiatowe.pl
- www.sadowniczy.pl
- www.sklep.swiatkwiatow.pl
- www.starkl.pl

eprasa.pl d02caa5615

Piękne, zdrowe i pachnące
Nowe odmiany róż

Najnowsza kolekcja Parfuma® doskonale łączy wszystkie najlepsze i pożądane cechy róż: obfite kwitnienie, odporność na choroby i zniewalający zapach. Najwyższa pora rozprawić się ze stereotypami, iż nowe róże albo pachną, albo są zdrowe!

Uroda

Wszystkie odmiany z tej serii tworzą pełne pąki i niezliczoną ilość płatków. Wśród nich warto wyróżnić odmiany **wielkokwiatowe**: Gräfin Diana, Madame Anisette, Großherzogin Luise, **rabatowe**: Rosengräfin Marie-Henriette, Constanze Mozart, Herzogin Christiana, Gartenprinzessin Marie-José, Carmen Würth, Freifrau Caroline, **pnąca**: Kiss me Kate.

Zapach

Piękny, zdrowy wygląd jest źródłem zadowolenia, ale to, co naprawdę istotne, to dusza. W przypadku róż to zapach, który urzeka, zniewala i przyciąga. W zależności od odmiany każda z róż z tej serii pachnie inaczej. Anyż, malina czy orzeźwiające cytrusy, otulone dominującą, różaną nutą to coś dotąd niespotykanego!

Zdrowie

To nieprawda, że róże pachnące chorują. Wszystkie poniższe odmiany sukcesywnie otrzymują certyfikat zdrowotności ADR. Nie wymagają stosowania oprysków na choroby grzybowe: czarną plamistość czy mączniaka! Są także odporne na przemarzanie, a ich soczysto zielone, błyszczące liście utrzymują się do późnej jesieni.

Odmiany z grupy Parfuma przepięknie pachną i są odporne na choroby

Gräfin Diana®
Fioletowe pąki, przebarwiające się w aksamitną, czerwoną purpurę. Zmysłowy, kwiatowo, owocowy zapach.

Madame Anisette®
Bardzo szlachetny kształt kwiatów i mocny anyżowy zapach.

Großherzogin Luise® (Wielka Księżna Luisa)
Klasyczna róża wielkokwiatowa idealna na kwiat cięty.

Rosengräfin Marie Henriette®
Intensywnie pachnąca odmiana o dobrej trwałości kwiatów, także podczas deszczu.

Constanze Mozart®
Intensywnie pachnąca róża rabatowa, eleganckie pąki i nostalgiczne kwiaty.

Herzogin Christiana®
Bardzo pociągająca, mocno pachnąca róża o pomponiastych kwiatach.

Gartenprinzessin Marie-José®
Róża rabatowa o pomponiastych kwiatach i niezwykłym zapachu.

Carmen Würt®
Nowość w serii Parfuma®. Fioletowy kolor z owocowym zapachem.

Freifrau Caroline® (Baronowa Karolina)
Bogato wypełnione, nostalgiczne kwiaty w kolorze różowo-fioletowym.

Kiss me Kate®
Pierwsza pnąca róża z serii Parfuma. Zniewalający zapach, duże kwiaty.

eprasa.pl d02caa5615

Lekcja z klimatem

Monty rozważa wpływ tegorocznej ekstremalnej pogody na to, co będziemy robić w ogrodzie w przyszłości

Wszyscy felietoniści piszą o tegorocznej pogodzie [dotyczy 2018 roku] z trwogą, bo może nas jeszcze mocno zdziwić. Można sobie wyobrazić, że zanim zaczniecie czytać moje słowa, będziemy przeżywali najbardziej mokry i najzimniejszy wrzesień w historii, a spiekota ostatniego lata rozpłynie się w powodziach i wzajemnych oskarżeniach. Ale wątpię. Wrzesień jest w Longmeadow zwykle najbardziej suchym miesiącem roku, ale będzie musiał się bardzo postarać, żeby przebić pod tym względem czerwiec i lipiec.

> To było długie, gorące lato i muszę wyznać, że strasznie mi się podobało

To było długie, gorące lato i muszę wyznać, że strasznie mi się podobało i z radością witałbym ten sam wzorzec pogody co roku, aż do końca moich dni. To częściowo dlatego, że uwielbiam, kiedy jest gorąco i świeci słońce – dobrze czuję się w temperaturach do 35°C, po części ponieważ mieszkam w cudownej, pokrytej bujną roślinnością, deszczowej części kraju – więc nasze problemy są zawsze związane z nadmiarem deszczu, a nie jego brakiem – a częściowo z powodu meteorologicznego kontekstu poprzedniego roku.

Mieliśmy mokrą, zimną zimę, po której nastąpiła mokra i bardzo zimna wczesna wiosna. Kwiecień i maj były przewspaniałe, choć wspaniałość ta płynnie przeszła w czerwcową suszę. W zachodniej części kraju mieliśmy okazjonalne intensywne deszcze, natomiast wiele osób na wschodzie i południu praktycznie nie doświadczyło opadów przez dwa miesiące. Trawniki wyblakły, pozbawione ostatniego nawet wspomnienia zieleni, a ziemia popękała.

Ogólnie rzecz biorąc, wszystkim nam się to podobało. Mieszanka słonecznego lata, nieprzewidywalnej, ekstremalnej pogody i problemów w ogrodzie, czyli tego, co każdy Brytyjczyk kocha najbardziej, to jedna wielka, pięknie opakowana gratka. Wszyscy będziemy przez resztę życia wspominać lato 2018 roku.

A może wcale nie? Jeśli nie macie jeszcze 45 lat, apeluję: nie wyobrażajcie sobie zbyt wiele. Ostatnie lato nie dorównywało temu z roku 1976. Statystycznie rzecz ujmując, lato roku 1995 było najbardziej suche w historii, ale moje osobiste doświadczenie z lata roku 1976 jest takie, że było znacznie bardziej gorąco, niż w tym roku. Tamto rozżarzone lato zaczęło się wcześnie i nastąpiło po suchej zimie i suchym, gorącym poprzednim lecie. Spędziłem je, pracując na budowie w hrabstwie Hampshire i była to jedna z ostatnich okazji, gdy regularnie nosiłem szorty nie dla sportu – taki był upał.

Ten powojnik w Ogrodzie Ozdobnym świetnie czuł się w skwarze tegorocznego lata – kwitł długo i obficie

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

W roku 2018 tropikalne kanny cudownie kwitły w ogrodzie w Longmeadow, mimo braku deszczu

Podlewaj rododendrony pod koniec lata, kiedy tworzą się pąki kwiatowe, aby mieć na czym zawiesić oko w kolejnym roku

Ale prawdziwe wrażenie wywołał fakt, że dla większości Anglików było to najgorętsze lato co najmniej od 350 lat. Poprzednie lato było bardzo gorące, ale to wzięło nas wszystkich z zaskoczenia. Cały kraj był spieczony i szkielety setek tysięcy olbrzymich martwych wiązów – ofiar holenderskiej choroby wiązu, której ataki zintensyfikowała pogoda – zwiększały poczucie pustynnienia.

Ale zmiany klimatyczne, jakie nastąpiły od tamtej pory oznaczają, że takie lata jak to z roku 2018 mogą być częstsze. Innymi słowy, lepiej zacząć się do nich przyzwyczajać.

Czego się nauczyliśmy? Co to oznacza dla przyszłości naszych ogrodów?

Po pierwsze i najważniejsze: trzeba zbierać i przechowywać wodę. Oznacza to posiadanie maksymalnie wielu zbiorników na wodę – nie tylko zamontowanych na rynnach, ale też na szopach i szklarniach. Po kilku tygodniach czy miesiącach nawet krople niezbyt intensywnych deszczy mogą zebrać się i mieć znaczenie.

Następną fazą jest wkopanie w ziemię wielkiego zbiornika do długoterminowego przechowywania wody. Od kilku lat jestem zaangażowany w pewien ogród w Grecji, a tam każdziusieńki ogród ma taki zbiornik gromadzący zimowe deszcze – bez nich nic nie przetrwałoby miesięcy ekstremalnych upałów i suszy. Może to być coś na kształt odpowiednich kształtów szamba podłączonego do rynien zamiast do kanalizacji ściekowej. Ale zdaję sobie sprawę, że dla większości z nas wstrząs związany z instalacją, koparkami i poważnym bałaganem to za dużo.

Mądre podlewanie

Nie ma sensu zbierać wody, jeśli nie będziemy jej wykorzystywać mądrze. Przez te lata wypracowałem politykę uprawy młodych sadzonek i roślin w dobrze podlewanych donicach. W praktyce oznacza to, że mają one zawsze odpowiednio dużo wody, ale ponieważ roślina może za jednym razem wypić tylko określoną ilość wody, zaś niewielka doniczka nie przechowa jej wiele, może to oznaczać podlewanie dwa razy dziennie. Sadząc rośliny do gruntu, podlewam je bardzo obficie, po czym już prawie nigdy tego nie robię.

> Nie ma większego znaczenia, co wykorzystasz – po prostu ściółkuj, ściółkuj grubo

Ale są wyjątki. Drzewa, żywopłoty i krzewy należy podlewać w pierwszym roku. Wszystkie rośliny, które sadzimy, gdy mają całkowicie wykształcone liście, również wymagają podlewania, dopóki nie pokaże się na nich świeża zieleń, oznaczająca, że roślina wypuściła nowe korzenie, które rozwijają się w podłożu. Młode warzywa trzeba podlewać, jeśli nie ma deszczu, ale nigdy nie podlewamy ich częściej niż raz w tygodniu – wówczas jednak podlewanie jest obfite, żeby woda wpłynęła głęboko. Korzenie muszą wtedy rosnąć, aby znaleźć wodę i dlatego są mocniejsze i lepiej radzą sobie z dotarciem do wody, gdy jej nie ma.

Oczywiście wszystkie rośliny rosnące w pojemnikach trzeba regularnie podlewać. Robimy to raz w tygodniu – z wyjątkiem sytuacji, gdy rośliny w dużych donicach są w szczytowej formie i jest bardzo gorąco – wtedy podlewamy je co drugi dzień.

Podlewając, staraj się nie moczyć liści – większość tej wody wyparuje i zostanie zmarnowana. Zamiast tego podlewaj korzenie i ziemię. Nigdy nie używamy spryskiwacza i nawet nie przyjdzie nam na myśl, aby zmarnować choć kroplę wody na trawę. Nawiasem mówiąc, twój trawnik, który teraz wygląda na tak strasznie przesuszony, jako pierwszy dojdzie do siebie po suszy.

Drugim podstawowym sposobem na zwalczanie braku wody jest ściółkowanie. Nie ma w tym nic nowego – już to mówiłem i jeszcze wielokrotnie powtórzę: obfite ściółkowanie rabat jest najskuteczniejszym zabie-

eprasa.pl d02caa5615

Jesienne ściółkowanie wilgotnej ziemi ma ogromne znaczenie, zwłaszcza jeśli tegoroczne pogoda powtórzy się w kolejnych latach

giem, jaki można zrealizować w ogrodzie. Każdy, kto położył porządną warstwę ściółki na pustą ziemię wokół roślin między końcem jesieni a tegoroczną wiosną, musiał zauważyć, jak bardzo przyczyniło się to do zatrzymania wilgoci w ziemi. Dzieje się tak na skutek jednoczesnego zmniejszenie parowania wody i zduszenia chwastów, które w procesie ewolucji wypracowały sobie zasadę pobierania każdej dostępnej wilgoci. Nie ma większego znaczenia, co wykorzystasz: kompost ogrodowy jest idealny, kora bardzo dobra, a dojrzały obornik świetny – ale żwir też się sprawdzi. Po prostu ściółkuj, ściółkuj grubo.

Jeśli chodzi o to, jak rośliny reagowały na pogodę w tym roku, to zauważyłem w czasie suszy spektakularną różnicę pomiędzy losem starszych roślin, a losem roślin zasadzonych lub przesadzonych wiosną tego roku. Generalnie rzecz biorąc, rośliny posiadające dobrze rozrośnięte korzenie nie miały większych problemów i radziły sobie, uruchamiając najróżniejsze mechanizmy obronne. Znienacka w środku lipca moje

> Po pierwsze i najważniejsze: trzeba zbierać i przechowywać wodę

róże przestały produkować pąki kwiatowe, choć w czerwcu kwitły jak oszalałe. Dalie w ogóle zaczęły kwitnąć bardzo późno. Jabłonie zrzuciły sporo owoców w późnej fazie – na początku sierpnia i to również była strategia obronna. Wiele roślin zawiązało nasiona co najmniej dwa tygodnie wcześniej, niż zwykle. Ale roślina sama w sobie niezmiennie żyje, aby rosnąć kolejnego dnia. Jednakże rośliny jednoroczne i te, które zostały przesadzone lub podzielone przeżywały znacznie trudniejsze chwile – brakowało im wody w obliczu niezwykłych upałów w krytycznym momencie ich rozwoju. Podejrzewam, że podlewanie rabat pozwoliłoby tego uniknąć, ale wody brakowało i trzeba było pójść na kompromis.

5 typów roślin, które trzeba zasadzić tej jesieni

1. **Drzewa z nagim korzeniem** – jeśli zasadzimy je od razu, te niedrogie sadzonki szybko się przyjmą
2. **Krzewy w doniczkach** – krzewy liściaste wypuszczą korzenie nawet, gdy nie mają liści
3. **Byliny z nagim korzeniem** – są znacznie tańsze, niż ich dostępne wiosną odpowiedniki w doniczkach
4. **Większe byliny w doniczkach** – jeśli przyjmą się teraz, następnego lata dadzą wspaniałe przedstawienie
5. **Rośliny cebulowe** – rośliny cebulowe kwitnące wiosną sadzimy teraz. Nie zostawiaj ich w opakowaniach!

Monty magazynuje wodę z dachu szklarni w wielkich zbiornikach

Rozkoszowanie się słońcem

Za to rośliny, takie jak kanny i bananowce czuły się fantastycznie – pomimo braku wody. Rośliny z obszarów śródziemnomorskich nigdy nie były szczęśliwsze. Nasze powojniki w Ogrodzie Ozdobnym kwitły wręcz spektakularnie. Rabaty z traw trwały wyprostowane i wysokie przez całe lato po raz pierwszy od lat. Rosnąca w ogrodzie bazylia i pomidory nigdy nie były lepsze. Nawet moim funkiom zabrało dużo czasu, żeby odczuć skutki skwaru – aż do sierpnia wydawało się, że nie ma on na nie wypływu. Podejrzewam, że sekret polega na naprawdę porządnym zimowym nawodnieniu. Ogrodnicy powinni bardziej obawiać się zimowej suszy niż letnich upałów.

Jakie implikacje to wszystko ze sobą niesie? Jeżeli tego rodzaju wzorzec pogody stanie się normą, niebezpieczeństwo związane z późnymi przymrozkami będzie mniejsze, niż potencjalne szkody wyrządzane przez suszę w środku lata. Dlatego zamiast czekać z zasadzeniem wielu roślin co najmniej do połowy maja, spróbowałbym sadzić jak najwięcej delikatnych roślin po Wielkanocy, aby jak najbardziej rozwinął się ich układ korzeniowy. Oznacza to, że rośliny zielne i wszystkie rośliny zdrewniałe należałoby sadzić i dzielić jesienią, najlepiej w październiku, gdy ziemia jest jeszcze ciepła, a nie wiosną. To z kolei oznaczałoby konieczność bardziej bezwzględnego przycinania i przygotowywania ogrodu do snu wcześniej, niż zwykle.

Oznacza to też staranny dobór roślin i nie zmuszanie ich do rozwoju, jeśli nie będziemy mogli zapewnić im odpowiednich warunków. Oznacza także wzrost wartości cienia i miejsc osłoniętych zarówno w środku lata, jak i zimą. Oznacza również porzucenie dążenia do posiadania idealnego trawnika – co zresztą zrobiłem lata temu.

Pomyśl też jednak o letnich wieczorach w ciepłym ogrodzie, gdy w ręce trzymasz chłodny napój i czujesz, jak spowija cię coraz bardziej balsamiczne nocne powietrze. Pomyśl o luksusie prac w ogrodzie w lekkim obuwiu i nawet szortach. Pomyśl o tym, jak budzisz się i widzisz błękitne niebo zapowiadające kolejny jasny, bezchmurny dzień. Ogrody są nie tylko dla roślin, ale i dla ludzi, a nasz ogród jest zachwycony, że przed nim może jeszcze wiele upalnych, suchych lat.

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

eprasa.pl d02caa5

ROŚLINY nie do zdarcia

Carol Klein wymienia najbardziej niezawodne rośliny, które obsypią się kwiatami bez względu na pogodę

Dla nas, ogrodników, a jeszcze w większym stopniu dla naszych roślin, rok 2018 był wyjątkowo trudny. Zapewnił nam ulewne deszcze, siarczysty mróz, „Bestię ze Wschodu", a po późnej wiośnie rekordowo wysokie temperatury i minimalne albo zerowe opady – nie przez parę tygodni, ale w niektórych przypadkach przez całe miesiące. Trawniki brązowiały i wiele roślin obumarło pod wpływem stresu.

W czasie upałów w Glebe Cottage rośliny kochające wilgoć, np. tawułki, wiązówki i rodgersje wyglądały na wyczerpane. Choć pogoda sprawiła, że niektóre nasze byliny nie kwitły tak obficie, jak zazwyczaj, większość dawała radę i straciliśmy ich niewiele. Nowe rośliny są zawsze najbardziej wrażliwe na stres wynikający z ekstremalnych warunków pogodowych – obumarła magnolia, którą zasadziliśmy w zeszłym roku, ale większość naszych drzew i krzewów jest u nas tak zadomowiona, że szły do przodu.

Ponieważ często wyjeżdżam na zdjęcia lub spotkania, musiałam stworzyć ogród, który może się sam o siebie troszczyć i w takim roku jak ten jest to szczególnie istotne. Zdecydowana większość roślin na moich rabatach to byliny zielne, a jest to grupa dość odporna. Uwielbiam byliny zielne. Uwielbiam to, jak zmieniają się i rozwijają wraz z kolejnymi porami roku, sprawiając, że życie w ogrodzie jest nieustająco ekscytujące: codziennie rozwijają się nam przed oczami nowe obrazy, gdy rosną kiełki, nabrzmiewają pąki i otwierają się kwiaty. Wiele bylin może się też pochwalić pięknymi liśćmi, kwiatostanami i jesiennymi barwami.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Wieloletnie rudbekie z czasem radośnie zwiększają swoje optymistyczne kwiaty

5 pewniaków Carol

1 Aster 'Little Carlow' (*Symphyotrichum*)
Najlepszy aster w historii. Ma przez całe lato ładne liście, a we wrześniu pokrywa się mnóstwem intensywnie niebieskich kwiatów przyciągających motyle. Toleruje lekki cień i nie potrzebuje podpór. **Wysokość x Szerokość** 90 cm x 45 cm **Kwiaty** VIII-X

2 Wilczomlecz (*Euphorbia x martinii*)
Ta krzyżówka dwóch gatunków – miłośnika słońca i wielbiciela cienia – toleruje najróżniejsze warunki. Na ciemnoczerwonych pędach pojawiają się duże, wyraziście zielone kwiaty o karmazynowych środkach. **W x S** 75 cm x 75 cm **K** III-VII

3 Gillenia (*Gillenia trifoliata*)
Gillenia trójlistna rośnie gęsto i dodaje zwiewności i gracji każdej kompozycji. Łatwo ją uprawiać na otwartej rabacie lub w rozproszonym cieniu. Długo żyje i ma soczyste barwy jesienią. **W x S** 100 cm x 60 cm **K** VI

4 *Selinum wallichianum*
Na początku roku koronkowe liście tej rośliny tworzą rozety przypominające rozłożone na ziemi ogromne zielone serwetki. Pod koniec lata jej górujące nad wszystkim łodygi produkują baldachy białych kwiatów. Roślina co roku powiększa się. **W x S** 1,8 m x 60 cm **K** VII-IX

5 Bodziszek (*Geranium*) 'Rozanne'
Ten bodziszek kwitnie w maju i może kontynuować kwitnienie aż do listopada. Kwiaty przypominają duże niebieskie kielichy o białych środkach. Dzięki swojemu kaskadowemu pokrojowi świetnie nadaje się do pojemników. **W x S** 60 cm x 80 cm **K** VI-X

1

2

3

> Uwielbiam to, jak byliny zmieniają się wraz z porami roku, sprawiając, że życie w ogrodzie jest nieustająco ekscytujące

4

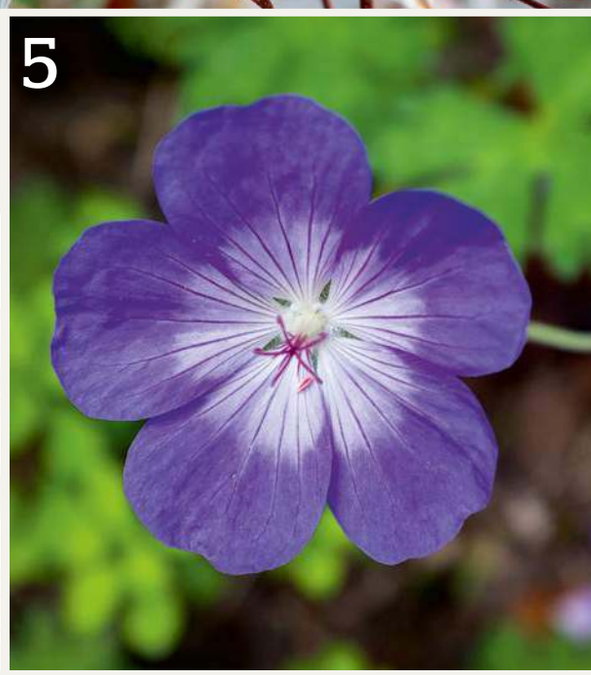
5

Czym właściwie jest bylina?

Bylina to roślina, która pojawia się rok po roku, zwykle zwiększając swoje rozmiary. Jest kilka zimozielonych bylin, które nie tracą części zewnętrznych, choć ich pędy nigdy nie drewnieją jak u drzew czy krzewów. Dobrym przykładem jest tu penstemon. Znakomita większość bylin to jednak rośliny zielne, co oznacza, że choć ich korzenie i zalążki pędów nadal żyją w czasie zimy, ich nadziemne części, czyli pędy, owocostany i liście zamierają. Wiosną zaczynają znów rosnąć i w końcu kwitną i zawiązują nasiona, powtarzając cykl całymi latami.

Długowieczność i dość dobre zdrowie bylin w Glebe Cottage wynikają z kilku powodów. Nasza ziemia to ciężka glina i przez ostatnie 40 lat wkopaliśmy lub złożyliśmy na powierzchni ziemi ogromne ilości materii organicznej. Jest tylko kilka miejsc, gdzie podłoże nie jest stale wilgotne pod powierzchnią – tak jest na przykład na naszej podniesionej rabacie, na której celowo zapewniliśmy przepuszczal-

eprasa.pl d02caa5615

Byliny takie, jak widoczna na zdjęciu jarzmianka, dzielimy ostrym szpadlem

Jak podzielić bylinę

Byliny można dzielić w dwóch okresach w roku. Pierwszy z nich trwa od października do listopada – gdy byliny zielne stopniowo przechodzą w stan spoczynku, ale ziemia jeszcze nie ochłodziła się za bardzo. Da to uzyskanym z podziału roślinom szansę na ukorzenienie i przyjęcie się, co zapewni im dobry start na wiosnę. W ten sposób można teraz potraktować każdą bylinę, która przestała już kwitnąć.

W przypadku późno kwitnących bylin – np. astrów marcinków, rudbekii i słoneczników – lepsza będzie wiosna. Te rośliny poświęcają teraz całą swoją energię na kwitnienie i potrzebują czasu, aby zregenerować siły przed podziałem.

Szpadel lub widły wbij głęboko pod roślinę, wykopując jak największą część bryły korzeniowej. Połóż ją na desce. Ostrym szpadlem podziel bryłę korzeniową na części. Jarzmianka (na zdjęciu) ma włókniste korzenie – będzie miała mnóstwo nowych stożków wzrostu. W przypadku liliowców i innych bylin posiadających korzenie w formie kłącza, rozdzielenie kępy dwiema parami wideł ustawionymi do siebie tyłem może okazać się najskuteczniejsze. W przypadku rozrośniętych funkii, dobrym rozwiązaniem może być wyjęcie z ziemi całej kępy i podzielenie jej na kawałki niczym ogromnego tortu.

Nie sadź dużej części rośliny (może być jej trudno się przyjąć), tylko połam ją na mniejsze kawałki z fragmentem karpy obejmującym kilka pąków i korzeni. Niekiedy trzeba użyć widełek lub po prostu rąk, a w przypadku twardych karp potrzebny może być nóż. Czasami trzeba przepłukać korzenie lub skrócić włókniste korzenie, aby nie podwinęły się pod roślinę przy sadzeniu – czy to do doniczki, czy do ziemi.

ność ziemi, umożliwiającą nam uprawę wymagających tego roślin.

Idealne nasadzenia

Również w innych miejscach ogrodu pomagamy glebie zachować wilgotność (i zdusić chwasty), obficie ją ściółkując ziemią liściową, kompostem i niekiedy dojrzałym obornikiem. Obornika używamy tam, gdzie rośliny potrzebują więcej substancji odżywczych, co kilka lat. Jednak najlepszą ściółką są same rośliny. Sadzimy je blisko siebie – od późnej wiosny podłoża w zasadzie nie widać i ta bliskość pomaga roślinom żyć, i dobrze się rozwijać. Wybieramy też odmiany roślin, które są jak najbliżej odmian botanicznych, dzięki czemu są bardziej energiczne i odporne na choroby, zaś unikamy wysoko wyselekcjonowanych hybryd; fakt, że te pierwsze są na wpół dzikie, sprawia, że wyglądają też bardziej naturalistycznie.

Jedyna naprawdę istotna reguła dotycząca doboru bylin do ogrodu odnosi się do doboru wszystkich roślin. Pozwól wybrać rośliny ogrodowi. Jeśli masz ciężką, wilgotną glebę, unikaj bylin najlepiej czujących się na lekkich piaszczystych glebach – np. krwawnika, jeżówki i rozchodnika. W Glebe Cottage, choć krwawniki świetnie rozwijają się podczas swojego pierwszego lata, poddają się zimowej wilgoci. Jeśli chcę je mieć w następnym roku, muszę je wykopywać i przez najzimniejsze, najbardziej mokre miesiące przechowywać w doniczkach. Jeżówki latami świetnie rosną w pełnym słońcu w piaszczystej glebie, jak można to zobaczyć na rabatach zielnych w Wisley – u nas zaś żyją tylko przez jeden sezon, choć ich kuzynki, rudbekie, rozrastają się, kolonizują teren i zawsze wyglądają na zdrowe i szczęśliwe.

Prawdziwe gwiazdy

Jak widać, sporządzenie listy bylin, które będą niezawodnie kwitły rok po roku nie jest proste. Zawsze musi paść pytanie doprecyzowujące: w jakiej glebie i w jakim miejscu?

Czasami zdarzają się rośliny opisywane jako krótko żyjące byliny – np. kultywary *Verbascum x chaixii* – rośliny te żyją trzy-cztery lata, ale nie można oczekiwać, że będą zdobić ogród dużo dłużej i to bez względu na warunki. Jednakże większość bylin to rośliny długowieczne, a ponieważ można je dzielić, rozmnażać i łatwo przesadzać, są bardziej uniwersalne od drzew i krzewów. Mają też często więcej osobowości. Poznawanie ich samych, a także warunków, jakie są im niezbędne do rozwoju, to jedna z radości ogrodnictwa i najpewniejszy sposób na to, aby długo żyły w ogrodzie.

Październik jest idealną porą na sadzenie nowych bylin i dzielenie już istniejących, aby dodać im energii. Zrób to teraz, a w przyszłym roku będziesz cieszyć oko spektakularnym widowiskiem – bez względu na to, co podrzuci nam i naszym ogrodom pogoda. ☐

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/SUNNIVA HARTE, JOHAN VAN ASCH, ZORAN; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

Cały Monty

Czy płeć ma znaczenie przy projektowaniu cieszącego oko ogrodu? **Monty** podejmuje delikatną kwestię – czy lepsze ogrody projektują mężczyźni, czy kobiety?

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

Zawsze uważałem, że kobiety są z gruntu lepszymi ogrodnikami od mężczyzn, ale parę dni temu usłyszałem inny punkt widzenia. Mój kumpel powiedział, że jego zdaniem mężczyźni wolą szerszy obraz – rozkład i strukturę, natomiast kobiety preferują szczegóły. „Ale oczywiście nie wolno mi tego mówić" – zauważył z żalem. Jakkolwiek ocenimy tę wypowiedź, padła z ust myślącego, zrównoważonego człowieka.

Czy mężczyźni i kobiety mają inne podejście do ogrodów i inaczej je postrzegają? Jeśli tak, to czy postrzeganie to wynika z płci, wychowania lub oczekiwań kulturowych? Z całą pewnością jakakolwiek opinia na ten temat będzie poważnym uogólnieniem i znajdziemy mnóstwo przeczących mu przykładów. Ale ponieważ spędziłem ostatnie 40 lat codziennie zajmując się ogrodem u boku kobiety imieniem Sarah – mojej żony – i tylko z rzadka pracując w ogrodzie z mężczyzną, pobudziło mnie to do myślenia.

> “Nie jesteśmy w stanie oddzielić ogrodu od naszego małżeństwa”

W Longmeadow wszystkie elementy projektowania ogrodu i doboru roślin opierają się na dynamice dwojga ludzi, którzy debatują, planują, kłócą się i prawie zawsze ostatecznie zgadzają się co do tego, jak sprawy mają wyglądać. Uwielbiam to w każdym calu i jest to bardzo istotna część naszego związku. Nie jesteśmy w stanie oddzielić ogrodu od naszego małżeństwa. Ale nie jest to proste: możemy przyjąć kompromisy, bo zdajemy sobie sprawę – niekiedy niechętnie – że rezultat będzie lepszy, niż gdybyśmy podeszli do sprawy w pojedynkę. Suma ogrodu jest większa od naszych części.

Ale czy fakt, że jedno z nas jest mężczyzną, a drugie kobietą, jest aż tak istotny? Gdybyśmy obydwoje byli tej samej płci – a wiele cudownych ogrodów tworzą pary jednopłciowe – czy wyszłoby to inaczej? Czy to ważne, że kochamy się i dzielimy ze sobą również wszystkie pozostałe aspekty życia? Czy ogród byłby taki sam, gdyby łączyła nas relacja czysto zawodowa? Podejrzewam, że nie.

Ogród jest dla mnie całkowicie satysfakcjonujący nawet wtedy, gdy nie ma w nim ani jednego kwiatka – tylko topiary, żywopłot, trawa i drzewa. Czy to męski punkt widzenia, czy preferencja niezależna od płci?

Mój wkład w Longmeadow na pewno dotyczy bardziej struktury niż szczegółów. Ale Sarah zawsze analizuje proponowaną strukturę (lub okazjonalnie już żmudnie zbudowaną) i często stwierdza, że brakuje jej niewielkiego – lecz dla niej krytycznego – szczegółu i sugeruje zmiany, które niezmiennie ją udoskonalają. Pamiętam, że kiedyś zmusiła mnie do przesunięcia grabowego żywopłotu o 12 cali w prawo. Używam słowa „zmusiła", ale w rzeczywistości pokazała mi, ku mojej olbrzymiej irytacji, że zdecydowanie się nie myliła.

Zawsze miałem wrażenie, że jeśli struktura ogrodu jest niewłaściwa, szczegóły nasadzeń nigdy tego nie naprawią. Nasadzenia są płynne – mogą i powinny zmieniać się, w żaden sposób nie wykraczając poza swoje parametry. I nie mam tu na myśli wyłącznie murów i żywopłotów, ścieżek i perspektyw – mam na myśli szerokie tematy i to, co rozumiem przez słowo „klimat". Innymi słowy, trzeba wiedzieć, czego się chce od danej części ogrodu jeszcze przed wyborem roślin. Można to uzyskać kolorem, kształtem czy nawet emocją lub stylem – może to na przykład być podekscytowanie, spokój lub elegancja. Dla mnie jest to po prostu praktyczne: szczegóły można naprawić i bawić się nimi – zajmujemy się tym w Longmeadow bez końca – ale znacznie trudniej jest zmienić całościowy obraz.

Osoba zajmująca się szczegółami – kobieta lub mężczyzna – pracuje, bazując na kluczowych roślinach lub ich zestawieniach, wykorzystując kolor, teksturę i formę w poszczególnych porach roku. Jeśli będą one nieodpowiednie, otoczenie i tak będzie bez znaczenia.

Model męsko-kobiecy uosobiony przez architekta Edwina Lutyensa i specjalistkę od roślin Gertrude Jekyll wzmacnia stereotyp, choć obecnie to więcej kobiet jest wziętymi profesjonalnymi projektantami. Czy ich ogrody tak bardzo różnią się od tych, które realizują ich koledzy po fachu – mężczyźni?

Jest jasne, że żadna z płci nie powinna czuć się ograniczona przez stereotypy. Dziękujmy Bogu za różnice między nami wszystkimi, a jeśli dzielisz ogród z kimś, bez względu na płeć, kto poszerza i wzbogaca twoje spojrzenie, jesteś szczęściarzem.

eprasa.pl d02caa5615

Najlepszy magazyn o stylowych wnętrzach

eprasa.pl d02caa5615

5 ROŚLIN *Joego* NA RABATY

PRERIA

Stwórz ogród w stylu preriowym według prostego planu **Joego Swifta**

Ogrody preriowe czerpią swoją inspirację z łąk Ameryki Północnej, gdzie wielkie pasy traw i bylin rosną obok siebie. Osoby zajmujące się roślinami, takie jak Piet Oudolf, byli pionierami i rozpoczęli Ruch Nowych Bylin (ang. *New Perennial Movement*), co jest obecnie powszechnie uznanym podejściem i zrównoważonym stylem sadzenia, które można zaadaptować do każdego ogrodu – o ile jest w nim dużo słońca, a gleba jest dobrze przepuszczalna.

Nasadzenia preriowe opierają się na ograniczonej liczbie roślin powtarzanych w kępach w prostym układzie, więc są idealne do moich rabat z pięcioma gatunkami. Rośliny w preriowym stylu zwykle kwitną od końca lata do jesieni, a wiele z nich zachowuje swoją formę aż do zimy. Trawy, takie jak trzcinnik, miskant, proso rózgowate i ostnica wyglądają fantastycznie ze stokrotkowatymi bylinami, takimi jak jeżówka, dzielżan czy astry.

Stworzyłem już wiele rabat, stosując się do tych zasad, ustawiając sadzonki na ziemi do momentu, aż byłem pewien, że układ jest idealny zamiast stosując się do określonego planu nasadzeń. To świetna zabawa – w pewien sposób wyzwalająca – jak malowanie obrazków na ziemi. Ciężko jest popełnić błąd, ponieważ wybrane przeze mnie rośliny świetnie się ze sobą łączą – ich naturalistyczne cechy zawsze się wzajemnie uzupełniają. To przystępny cenowo sposób na atrakcyjny ogród, ponieważ nie są to drogie rośliny i w większości można je łatwo rozmnażać, jeśli zechcesz powiększyć swoją rabatę.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Wysokie iglice trzcinnika są tłem dla fioletowych marcinków

prasa.pl/d5caa5615

Projekt Joego

5 roślin preriowych

Mój projekt wykorzystuje kilka klasycznych roślin preriowych i po prostu powtarza wzór na przemian, tworząc kręty, naturalistyczny wygląd. Można go zmniejszyć, powiększyć lub łatwo zaadaptować na niewielkie rabaty lub o różnym kształcie. Dwie wspaniałe trawy mają całkiem odmienny pokrój: trzcinnik ma pionową formę, a śmiałek darniowy jest mniejszy i bardziej pierzasty. Działają jak klej, łącząc ze sobą plan, podczas gdy byliny wprowadzają kontrastujące kształty i sezonowy kolor. Żółty, czerwony i ciemny róż mogą nie wyglądać jak klasyczne zestawienie kolorów, ale te rośliny cudownie ze sobą współgrają – i przepięknie się prezentują, gdy cykl ich życia dobiega końca.

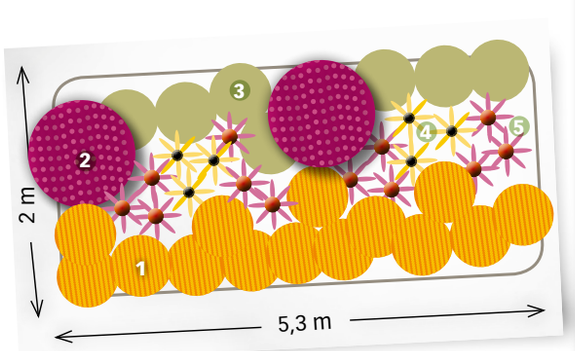

Śmiałek darniowy (*Deschampsia caespitosa*) 'Goldtau' x maksymalnie 14

Bardzo dobra, nisko rosnąca trawa zarówno do słońca, jak i lekkiego cienia. Zielone liście są pełne wdzięku i użyteczne, bo zimozielone. Kwitnie latem, gdy jej pierzaste, lekkie, srebrzyste kwiatostany łapią i trzymają światło, dając niesamowity efekt. Nigdy nie posadziłbym tylko jednej – zawsze całe morze – a ponieważ daje sobie radę w słońcu i lekkim cieniu, idealnie nadaje się na spoiwo preriowego tematu w innych obszarach ogrodu.
Wysokość x szerokość 75 cm x 75 cm

Rdest himalajski (*Persicaria amplexicaulis*) 'Firetail' x 2

Ulistnienie jest smukłe, gęste i dobrze rośnie w słońcu lub lekkim cieniu. Późnym latem, od lipca do października, produkuje iglice burgundowo-czerwonych kwiatów na cienkich łodygach unoszące się nad liśćmi. Rdest często uważany jest za roślinę okrywową, ale to coś więcej; gdy kwitnie, dodaje pionowych muśnięć pędzla do nasadzeń, a poza tym działa jak magnes na dzikie zwierzęta. Może stać się niesforny, więc nie obawiaj się i regularnie go dziel.
W x S 120 cm x 120 cm

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; GETTY/ STUART BLYTH, ANNE GREEN-ARMYTAGE; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

Trzcinnik ostrokwiatowy (*Calamagrostis x acutiflora*) ‘Karl Foerster’ x 7

Marzenie projektanta ogrodów, dodaje mnóstwo wysokości przy niewielkiej szerokości. To wysoka, efektowna cały sezon trawa, która dobrze wygląda z innymi formami roślinnymi i kształtami kwiatów. Użyłem go w tym projekcie jako tła, ale jeśli masz szersze rabaty, możesz go nieformalnie podzielić lub nawet wykorzystać jako letnią roślinę żywopłotową. Kwiaty na początku są zielone, a potem nabierają imbirowego koloru i utrzymują się aż do zimy. Nadają się też do doniczek. **W x S** 1,8 m x 60 cm

Rudbekia błyskotliwa (*Rudbeckia fulgida*) ‘Goldsturm’ x 6

Radosne żółte kwiaty, podobne do stokrotek, z ciemnobrązowymi środkami i płatkami, które delikatnie opadają. Rudbekia kwitnie swobodnie przez długi czas i szczególnie lubię ją za wysokość. Wysoka na około 60 cm świetnie wygląda przed innymi wysokimi bylinami i trawami, w środku lub na przodzie rabaty. Jeśli posadzisz ją w grupie trzech lub pięciu roślin, szybko utworzą robiącą wrażenie kępę. **W x S** 60 cm x 50 cm

Jeżówka purpurowa (*Echinacea purpurea*) ‘Magnus’ x 12

Jeżówki dostępne są w wielu kolorach, od różu i czerwieni, po zieleń i biel. Ta odmiana ma poziome czerwono-różowe płatki, które wyglądają niesamowicie z dużym, ciemnopomarańczowym środkiem. Kwitnie od lipca do września i rozsiewa się dookoła. Owalne liście tworzą bujną kępkę. Jesienią, gdy jest sucho łodygi i stożki jeżówek wyglądają ładnie, szczególnie, gdy są oszronione.
W x S 100 cm x 45 cm

eprasa.pl d02caa5615

Wysokie łodygi i płaskie kwiatostany krwawnika są idealne na preriową rabatę

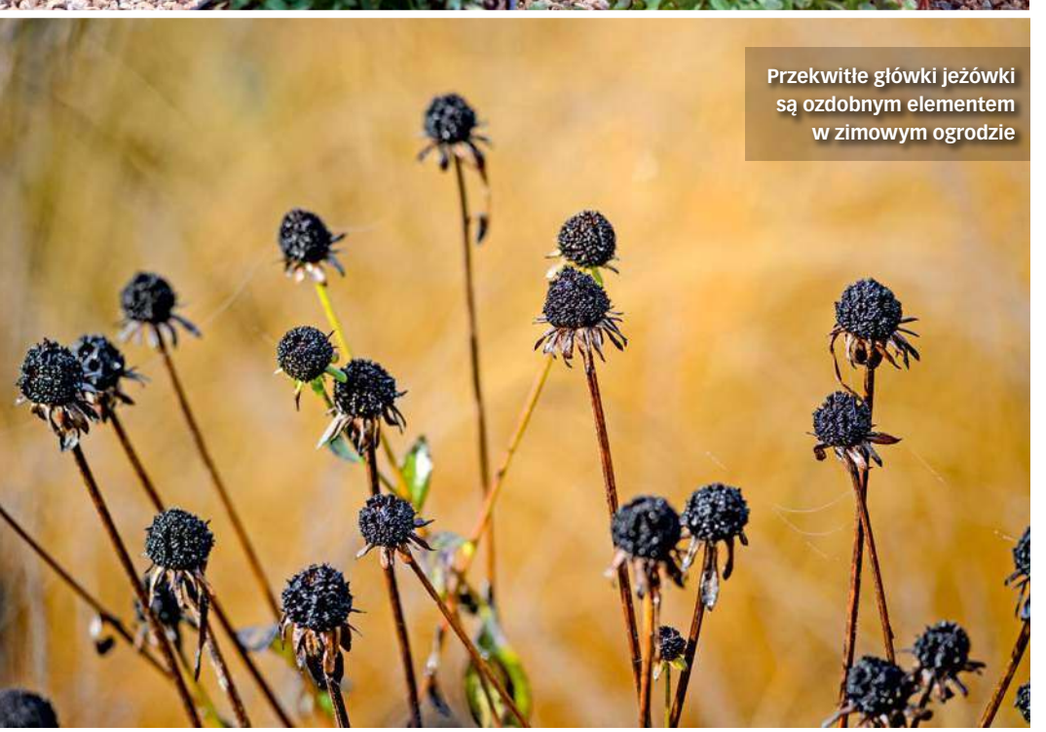

Przekwitłe główki jeżówki są ozdobnym elementem w zimowym ogrodzie

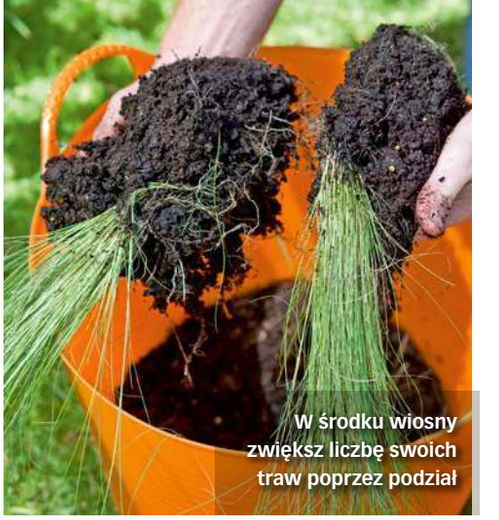

W środku wiosny zwiększ liczbę swoich traw poprzez podział

Plan pielęgnacji według *Joego*

Zakupy i sadzenie

- Szukaj roślin dobrej jakości i w dobrej cenie. Wszystkie powyższe rośliny szybko rosną, więc nie trać pieniędzy na duże doniczki – 1l lub 2l pojemniki są wystarczające.
- Ten projekt najlepiej realizować wiosną lub jesienią.
- Przygotowanie podłoża zależy od jego rodzaju, ale wszystkie rośliny wymagają przepuszczalnej ziemi, która zachowa wilgoć i co najważniejsze, nie będzie zbyt bogata. Dobrze ją przekop, usuń chwasty i dodaj odrobinę kompostu.

Całoroczna pielęgnacja

- Na początku marca przytnij trawy zanim pojawią się nowe przyrosty. Nie ściółkuj ani nie nawoź roślin – to powstrzymuje je przed miękkim przyrostem, a w zamian daje nam szczudlaste i przewracające się rośliny.
- W pierwszym sezonie po posadzeniu, od czasu do czasu podlewaj, ale gdy już się zadomowią, większość tych roślin poradzi sobie podczas długich okresów suszy. Rdest himalajski ucieszy się z odrobiny wody.
- Wszystkie rośliny można pozostawić na zimę ze względu na ich szkieletowe formy ozdabiające rabaty, chociaż zależy to od tego, jak sucha jest zima i jakie są twoje lokalne warunki.
- Wszystkie rośliny można rozmnażać przez podział, co jest idealnym sposobem na powiększenie rabaty, jeśli masz na to miejsce. Pozostaw trawy do połowy wiosny i dopiero wtedy je podziel. Byliny można dzielić jesienią lub wiosną.

Sezonowe dodatki

- Czosnki, takie jak *Allium atropurpureum*, biały *A. nigrum* i *Nectaroscordum siculum*, świetnie będą wyglądać wraz z wzrastającymi trawami.

POZNAJ więcej zasad projektowania na **gardenersworld.com/joe-swift**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

Moja walka **z suszą**

Nie ma już chyba ogrodu w Europie, który nie doświadczył suszy. Mieszkam na południowy-wschód od Warszawy, a więc na terenach będących pod wpływem klimatu kontynentalnego. Z suszami byliśmy więc oswojeni. Jednak kilka ostatnich lat to walka z suszą i upałem, w której zwycięzcą jest niestety klimat. Wydawało się, że gorzej już nie będzie, ale rok 2019 to istny bój o przetrwanie.

Wczesnowiosenna susza i niestabilna temperatura dały się porządnie we znaki roślinom i ludziom. Wprawdzie na początku sezonu deszcze u nas padały, ale ulewy – oprócz wykrzywiania roślin i niszczenia gleby – niewiele dały; piaszczysta ziemia była w głębi sucha i ogród wymagał podlewania. Nawadnianie raz w tygodniu w najważniejszym dla rośliny momencie,

> “Woda to rzadkie dobro i przede wszystkim koszt, więc podlewanie ogrodu to tak naprawdę podtrzymywanie roślin, aby dotrwały do porządnego deszczu – spokojnego i penetrującego ziemię na odpowiednią głębokość.”

Zieleń to kolor podstawowy w suchym roku 2019

Efekty niedoboru wody ujawniły się dopiero w lipcu

Ratowanie roślin poprzez przesadzanie do pojemników

tj. rozpoczęcia wzrostu, okazało się niewystarczające i dla niektórych zakończyło się tragicznie. Gdy do suszy dołączyła spiekota, na wyniki nie trzeba było długo czekać. Musiałam zweryfikować wiele terminów ogrodniczych: „roślina na stanowisko słoneczne” czy „odporna na suszę” stały się już nieaktualne. Nie ma chyba rośliny, która wytrzyma żar z nieba od rana do wieczora, a przy tym długi brak wody.

Cierpiałam razem z nimi i chwytałam się każdego sposobu, aby ograniczyć straty. Pierwszym moim działaniem w walce z suszą było zwiększenie odstępów między roślinami. Pozwoliło mi na bardziej efektywne podlewanie podłoża, rośliny nie zasłaniały się też nawzajem przed deszczem (gdyby spadł). Te, które zostały przycinałam – w całości lub wybrane pędy – aby nie męczyły się tworzeniem kwiatów.

Ściółkowanie, tak zalecane przez specjalistów, niewiele pomagało. Poza tym ściółka ma sens tylko, gdy leży na wilgotnej ziemi, a w skwarze przesychała tak samo jak podłoże. Rośliny mniej odporne na suszę przenosiłam na rabatę tuż przy domu, aby poświęcić im więcej czasu. Pomagało też doniczkowanie, czyli przesadzanie roślin z ogrodu do doniczek. Wysadzę je ponownie do gruntu jak tylko poprawię stan gleby, zmęczonej skwarem i brakiem wody. Rośliny w pojemnikach grupowałam na skrawku cienia na tarasie, gdyż w temperaturze powyżej 35°C i w bezpośrednim słońcu nawet pelargonie źle się czuły i wstrzymywały wzrost.

W wyniku podjętych działań rabaty były bardziej zielone niż kolorowe, ale ogród przeżył. Skwar spowodował zawieszenie wielu prac ogrodniczych. Sadzenie czy przesadzanie roślin trzeba było odłożyć na kilka miesięcy. Zrezygnowałam też z wielu kwiatów jednorocznych. Wysiałam jedynie po kilka sztuk petunii, kosmosu pierzastego, słoneczników ozdobnych, aksamitek i trochę więcej cynii – a więc roślin, które znoszą pełne słońce, ale nawet one z trudem znosiły gorąco, jakie u nas panowało. Dbałam o sadzonki najlepiej jak mogłam w tym piekle, jakim uraczyła nas aura. Teraz są już mocniejsze i powinny przetrwać drugą turę upałów zwłaszcza, że od końca lipca dni będą coraz krótsze, a więc krótszy będzie też czas męki.

Gdy piszę te słowa mamy nareszcie trochę deszczu i temperaturę pokojową.

Roślinom na południowym tarasie nie jest lżej, ale maleńkie sadzonki cierpliwie czekają na wrzesień

Poziomki i maliny w pojemnikach – może doczekam się owoców dzięki troskliwej opiece

Przyjemnie jest patrzeć na odrastające po przycięciu kępy bylin i kwiaty, które znów się pojawiły. To największe podziękowanie dla ogrodnika.

Elżbieta Zwierz

Autorka otrzymuje od nas roczną prenumeratę! Napisz do nas na: **listy@magazyngardenersworld.pl**

eprasa.pl d02caa5615

Moja stylowa donica

Flo Headlam pokazuje, jak wykorzystać owoce i liście do stworzenia kolorowej donicy

Uzyskanie koloru w ogrodzie jesienią graniczy z cudem, ale duża donica z dobrze dobranymi roślinami stawi czoła wyzwaniu. Mój wybór padł na owoce, różnokolorowe ulistnienie i ciekawe kształty. Umieść donicę w osłoniętym miejscu, a kompozycja będzie zachwycać przez całą zimę, ponieważ owoce pięknotki wiszą na łodygach jeszcze długo po tym, gdy roślina zrzuci liście, a żurawka, liriope i niebiański bambus (czyli nandina) są zimozielone. Bambus, pomimo, że nie zrzuca liści, ma piękny czerwony kolor jesienią.

Wszystkie rośliny, poza rozplenicą, która jest delikatniejsza, możesz posadzić na rabacie wiosną, aby cieszyć się ich widokiem przez kolejne lata. W chłodniejszych rejonach zamień rozplenicę na turzycę (*Carex oshimensis*) 'Evergold'.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

prasa.pl

Przepis Flo

- Niebiański bambus (*Nandina domestica*) ‘Sunset Boulevard’ x 1
- Pięknotka (*Callicarpa bodinieri giraldii*) ‘Profusion’ x 1
- Rozplenica (*Pennisetum setaceum*) ‘Sky Rocket’ x 1
- Żurawka (*Heuchera*) ‘Licorice’ x 1
- Liriope (*Liriope muscari*) x 1
- Żeberkowana metalowa donica, średnica 55 cm
- Mieszanka beztorfowego podłoża z gliną lub ziemią ogrodową

1 Wybierz odporną na mróz donicę o szerokości co najmniej 50 cm. Umieść ją w osłoniętym miejscu i wypełnij mieszanką beztorfowego podłoża z gliną lub ziemią ogrodową.

2 Delikatnie rozplącz korzenie każdej rośliny, by zachęcić je do rozrostu w nowym domu i szybką adaptację. Usuń martwe lub zniszczone liście.

3 Użyj pięknotki i niebiańskiego bambusa, aby nadać wysokości z tyłu kompozycji. Przemyśl, jakie będą najlepsze miejsca dla pozostałych roślin, aby je uwydatnić.

4 Wypełnij luki między roślinami ziemią. Następnie podlewaj rośliny długo i powoli za pomocą węża ogrodowego lub dwóch dużych konewek. Przestań, gdy zauważysz wodę wylewającą się z podstawy.

eprasa.pl d02caa5615

Flo radzi Efektowne kształty i kolory liści sprawiają, że kompozycja jest atrakcyjna. Zadziorność żurawki jest podstawą całej kompozycji i świetnie kontrastuje z trawą. Różne formy liści dodają lekkości, która jest zrównoważona przez odcienie fioletu i zwieńczona cudowną pięknotką.

eprasa.pl d02caa5615

Donice dla **zapylaczy**

Louise Curley radzi, jak stworzyć pojemnikowe kompozycje, które owadom zapylającym zapewnią pokarm, a nam kwiaty

Owady zapylające są niezwykle istotne – bez nich nie mielibyśmy wielu naszych pokarmów ani pięknych roślin wypełniających ogrody, parki i skraje dróg. Jesienią wiele z tych owadów nadal szuka pyłku i nektaru, aby przetrwać zimę – tymczasem rośliny w naszych ogrodach często już nie kwitną. Oto cztery pomysły na kompozycje w donicach, które można teraz wykonać, zapewniając tak istotny pokarm owadom zapylającym, a sobie kwiaty, które będą cieszyć oko do pierwszych mrozów.

Szałwia (*Salvia*) ‘Amistad’

Rudbekia (*Rudbeckia*) ‘Little Goldstar’

Dzwonek dalmatyński (*Campanula portenschlagiana*)

Sześcienna donica z włókna szklanego, 35 cm x 35 cm; podobne są dostępne w centrach ogrodniczych i szkółkach

Gwiazdki i trąbki

Rurkowate kwiaty szałwii są uwielbiane przez pszczoły o długich językach, zaś otwarte, stokrotkowate kwiaty rudbekii są szczególnie popularne wśród motyli. Kiedy kwiaty zwiędną, zasadź rudbekię i dzwonek dalmatyński w ogrodzie. Chroń szałwię przed największymi mrozami na ganku lub w szklarni i wiosną zasadź ją ponownie. Kwitnie od maja do pierwszych mrozów.

GWIAZDA KOMPOZYCJI

Pszczołowate, np. widoczny tu trzmiel rudy, widzą fiolet wyraźniej niż inne kolory. Uprawiaj szałwię ‘Amistad’ w pełnym słońcu, w żyznym podłożu. Zimą wymaga ochrony [w Polsce okryj ją przed mrozem – red.].

eprasa.pl dozwolony

Werbena patagońska (*Verbena bonariensis*) 'Lollipop'

Rudbekia (*Rudbeckia*) 'Summerina Brown'

Dalia (*Dahlia*) 'Fifteen Love'

Gorące głowy

Otwarte kwiaty dalii i rudbekii zapewniają łatwy dostęp do pyłku i nektaru. Kwitną do pierwszych mrozów. Usuwaj przekwitłe kwiaty dalii, aby pobudzić roślinę do dalszego kwitnienia. Rudbekię można posadzić w ogrodzie, zaś posadzona na zewnątrz werbena powinna przetrwać w łagodniejszym klimacie. Przytnij pędy dalii i przechowaj pojemnik przez zimę w miejscu nienarażonym na działanie mrozu, np. w garażu, a wiosną roślina odrośnie.

GWIAZDA KOMPOZYCJI

Malutkie, rurkowate kwiaty werbeny idealnie nadają się do wykorzystania przez długie, wąskie ssawki motyli, np. widocznej na zdjęciu rusałki pokrzywnik. Odmiana 'Lollipop' jest zwarta i idealnie nadaje się do pojemników.

Emaliowany garnek w stylu vintage, 30 cm x 30 cm; podobne są dostępne w sklepach z artykułami gospodarstwa domowego

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Rudbekia (*Rudbeckia*) 'Cherry Brandy'

Różowa szałwia (*Salvia greggii*)

Nachyłek (*Coreopsis verticillata*) 'Zagreb'

Glazurowana donica, Woodlodge, 40 cm x 35 cm; dostępna w centrach ogrodniczych i szkółkach

Kwiatowy energetyk

Połączenie różu, ciemnej czerwieni i jasnej żółci tchnie energią, gdy reszta ogrodu zaczyna blaknąć. Kompozycja składa się z roślin, które kwitną całymi miesiącami, aż do zimy. Ta rudbekia to roślina jednoroczna, która obumrze po pierwszych mrozach, ale nachyłek można zasadzić w ogrodzie. Szałwia przetrwa zimę pod chmurką prawie wszędzie, poza najzimniejszymi zakątkami kraju.

GWIAZDA KOMPOZYCJI

Nachyłek (*Coreopsis verticillata*) 'Zagreb' pokrywa się masą płaskich, otwartych kwiatów, będących idealną stołówką dla owadów – np. widocznego tu bzyga.

Zawilec japoński (*Anemone*) ‘Fantasy Cinderella’

Perowskia (*Perovskia*) ‘Little Spire’

Hebe (*Hebe addenda*) ‘Donna’

Drewniany beczkowaty pojemnik, 30 cm x 35 cm; podobne są dostępne w centrach ogrodniczych i szkółkach

Moc pasteli

Widoczne tu pastelowe róże i fiolety są dobrą alternatywą dla najpopularniejszych jesiennych odcieni i świetnie przyciągają pszczołowate. Ta wielopoziomowa kompozycja składa się z perowskii o cienkich, drutowatych łodygach, nisko rosnącej hebe i kwiatów o różnych kształtach, co podnosi jej atrakcyjność. Po przekwitnieniu wszystkie rośliny można zasadzić w ogrodzie [poza hebe, która musi zimować w chłodnym pomieszczeniu – red.].

GWIAZDA KOMPOZYCJI

Hebe (*Hebe addenda*) ‘Donna’ ma mnóstwo maleńkich fioletowych kwiatków uwielbianych przez owady zapylające – np. trzmiele.

Krok po kroku

Jak obsadzić donicę

1 **SPRAWDŹ**, czy donica ma otworki w dnie i ustaw ją w pełnym słońcu. Wypełnij do połowy podłożem uniwersalnym.

2 **DELIKATNIE** wyjmij najwyższą roślinę z doniczki i umieść ją z tyłu pojemnika, ok. 2,5 cm od brzegu.

3 **POWTÓRZ** czynności z pozostałymi roślinami, wypełniając wolne miejsca podłożem i dociskając je między roślinami.

4 **OBFICIE** podlej podłoże – woda ma wylać się z dna donicy.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl/d92caa5615

Dzięki regularnym długim spacerom psy mają zajęcie i są mniej skłonne do niszczenia ogrodu

Nie można powstrzymać kota od swobodnego przemieszczania się, ale można z nim współpracować, aby złagodzić negatywne skutki

Ogrody przyjazne zwierzętom

Ogrodnicy pracują z przyrodą i dzikimi stworzeniami przez cały rok, dlaczego więc i nasze domowe zwierzęta nie miałyby bywać w ogrodzie? **Jodie Jones** radzi, jak stworzyć idealną przestrzeń dla nas i naszych pupili

Czy można mieć naprawdę cudowny ogród, który da naszym zwierzętom równie wiele przyjemności, co nam samym? Warto zadać to pytanie, skoro 56 procent brytyjskich gospodarstw domowych ma zwierzę domowe*, a ogrodnicy są bardziej skłonni od większości ludzi dzielić przestrzeń ze zwierzętami. Na szczęście według Caroline Reay, weterynarza z zajmującej się zwierzętami organizacji charytatywnej *The Blue Cross*, odpowiedź to zdecydowane „tak" – bez względu na to, czy kochasz psy, koty, drobne futrzaki lub uprawiasz mniszki dla ulubionego żółwia.

Dla Monty'ego Dona, najpopularniejszego brytyjskiego ogrodnika posiadającego psy, nie jest to żadną niespodzianką. „Każdy ogród dzieliłem z co najmniej jednym psem, dlatego są dla mnie równie integralną częścią ogrodu jak rośliny. Przez większość czasu – poza okazjonalnie wykopaną w trawniku dziurą czy piłeczką przyniesioną z nadmiarem entuzjazmu, czego pobocznym skutkiem jest zniszczona roślina – koegzystujemy radośnie".

> "Każdy ogród dzieliłem z co najmniej jednym psem"
> **Monty Don**

Sekret polega na realistycznym podejściu do sprawy. Nie ma sensu kupować springer spaniela angielskiego, jeśli chcesz uprawiać cenne mieczyki, które będą się łamać, gdy tylko pies machnie ogonem, ale nie znaczy to, że musisz poddać się wizji wszechobecnego błota i chaosu. Caroline jest przekonana, że wystarczy pomyśleć o ogrodzie z puntu widzenia swojego pupila, aby szybko zrozumieć, gdzie potencjalnie mogą pojawić się zarówno problemy, jak i szanse na wspólną zabawę.

Przede wszystkim zwróć uwagę na granice wytyczone w ogrodzie. Płot i bramka nie pozwolą opuścić terenu psu, królikowi i żółwiowi, ani dostać się do niego drapieżnikowi. Caroline zaleca, aby płot miał 2 m wysokości i dodatkowo był zakopany na głębokość 30 cm, co zapobiegnie ucieczkom zwierząt uwielbiających podkopy. Trzeba również trzymać zwierzęta z dala od ogrodniczych narzędzi i chemikaliów, bo mogą być dla nich niebezpieczne – zamykaj drzwi do szopy i blokuj wejście do szklarni, gdy ją wentylujesz.

Wiele zwierząt docenia też wizualne poczucie bezpieczeństwa. Pomyśl, jak niezręcznie czułbyś się, gdyby każde twoje wyjście z domu obserwował sąsiad, radzi Caroline i dodaje: „Króliki i świnki morskie lubią mieć gdzie się skryć, a wszystkie zwierzęta docenią poczucie prywatności, jakie zapewnia żywopłot lub krzew".

Kolejną istotną sprawą jest odpowiedni dobór roślin. Szczegółowe informacje na ten temat znajdziesz w naszym materiale na str. 70, ale ogólna zasada brzmi, że trzeba

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM
* BRITAIN'S PET OWNERS MARKET REPORT, JULY 2017 (MINTEL)

eprasa.pl d02caa5615

Podniesione grządki są dla psów znakiem, że nie wolno się po nich poruszać

Ścieżka wyznacza psom trasę przemieszczania się

To brudna robota, ale...

Posiadanie zwierząt oznacza też konieczność sprzątania po nich. Jest to mniejszy problem w przypadku świnek morskich i królików, ale odchody psów i kotów mogą być niebezpieczne dla ludzi. Weterynarz Carolina mówi też, że usuwanie odchodów jest istotne z punktu widzenia nie tylko naszego, ale i zwierzęcego zdrowia. Jeśli zwierzęta są zarobaczone, a my nie usuwamy odchodów, mogą ponownie nabawić się pasożytów.

Caroline sugeruje, aby zachęcać psy i koty do załatwiania się w konkretnych miejscach. Jeśli na przykład właśnie nauczyliśmy szczeniaka, aby nie załatwiał się w domu, możemy wyłożyć psie maty treningowe na zewnątrz, wskazując strefy, z których zwierzę powinno w tym celu korzystać. Caroline podpowiada też, aby stawiać kuwetę na zewnątrz – w miejscu, które wybraliśmy na kocią toaletę – z nadzieją, że zwierzę zrozumie, o co nam chodzi.

> Dobrze jest jak najmniej bawić się z psami w ogrodzie, za to zabierać je na długie spacery, podczas których mogą naprawdę spożytkować swoją energię
>
> **Monty Don**

> Koty są cudownymi kompanami w ogrodzie – są zawsze tuż obok, gdy pracujesz
>
> **Carol Klein**

uważać zarówno na rośliny trujące, jak i cierniste, które mogą być niebezpieczne dla łap i oczu. Nawet niektóre trawy o kolczastych nasionach mogą poharatać skórę, a w skrajnych przypadkach ich usunięcie może wymagać interwencji chirurgicznej.

Planowanie jest najlepszą strategią zarówno z puntu widzenia twojego pupila, jak i ogrodu. Prezenterka *Gardeners' World* Frances Tophill ma lurchera o imieniu Rua – posiadanie psa zdecydowanie wpłynęło na jej ogrodnicze wybory. „Najbardziej polecam wzięcie pod uwagę ulubionych przez psy tras. Psy zwykle wybierają najbardziej efektywne ścieżki przemieszczania się, nie zwracając uwagi na to, co tratują po drodze. Kiedy zobaczysz, jakimi trasami poruszają się przez rabaty i trawniki, weź to pod uwagę, projektując ogród".

Frances zaleca, aby zrobić wiodącą przez murawę ścieżkę zgodną z preferencjami psów, stosując duże płaskie kamienie lub mocne rośliny, na przykład trawy, które znoszą deptanie. I dodaje: „Współpracuj z psami, nie działaj przeciwko nim. Pamiętaj, że to też ich ogród! Jeśli masz rośliny lub elementy ogrodu, które chcesz ochronić, zawsze możesz je odgrodzić. Mniejsze wnętrza ogrodowe są tak, czy inaczej świetnym rozwiązaniem, więc eksperymentuj i wyznaczaj strefy wolne od psów".

Podwyższone rabaty są kolejnym rozwiązaniem, które właściciele psów mogą zastosować, aby pokazać psom, gdzie nie wolno się poruszać, natomiast miłośnicy kotów nie powinni mieć złudzeń co do tego, jak duży mogą mieć wpływ na przemieszczanie się swoich pupili. Jak mówi Caroline, nie da się powstrzymać kota przed udaniem się tam, dokąd chce, ale można wiele zrobić, aby był bardziej zadowolony. I dodaje: „Koty uwielbiają siedzieć wysoko, więc zastanów się, jak zapewnić im wysokie miejsce, z którego

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

Place zabaw

Nawet najbardziej przyjazny psom ogród nie zastąpi dobrego, długiego, codziennego spaceru. Monty twierdzi, że dobrze jest jak najmniej bawić się z psami w ogrodzie, za to zabierać je na długie spacery. Wówczas psy wiedzą, że ogród jest miejscem, w którym trzeba cierpliwie czekać na spacer, który pozwoli im naprawdę spożytkować energię.

Caroline Reay zgadza się z tym, ale dodaje, że naszym pupilom dobrze robi odrobina dodatkowej stymulacji. Psy, koty i króliki lubią kopać, więc zapewnij im miękkie miejsce wypełnione luźną ziemią, piaskiem lub korą, gdzie będą mogły realizować tę potrzebę, nie niszcząc rabat. Świnki morskie i króliki lubią pogryzać gałązki jabłoni i wierzby, co jest dobre dla ich uzębienia. Koty uwielbiają się wspinać i drapać, a jeśli wykopiesz dla psa tunel, zapewnisz mu (i sobie) mnóstwo radości.

Schronisko *Baths Cats and Dogs Home* zbudowało dla swoich psich podopiecznych ogród sensoryczny pełen stymulujących elementów, włącznie z oczkiem wodnym do brodzenia. Aby stworzyć coś podobnego u siebie, musisz zastosować sztywną wyściółkę – na tyle wytrzymałą, aby nie dały jej rady ostre pazury – wypełnić ją czystą wodą bez środków chemicznych!

Tunel w ogrodzie zapewni psu całe godziny zabawy

Niewielkie drzewa zapewniają kotom miejsce do obserwacji i drapania pazurów

Miejsce, miejsce, miejsce

Podobnie, jak my, nasi pupile czasem lubią się powylegiwać na słońcu, a innym razem wolą schować się w cieniu. Niewielkie schronienia dla naszych ulubieńców można przestawiać w różne miejsca w zależności od pory roku i pory dnia. Dodatkowo zapewniają one też królikom i świnkom morskim miejsce do zabawy (np. rury) i przestrzeń, w której mogą się schować, jeśli poczują się zagrożone. Koty też lubią się schować w przypadku zagrożenia; zarówno psy, jak i koty docenią również stałe schronienie, z którego będą mogły skorzystać, gdy będą miały na to ochotę – z powodu pogody lub chwilowej chętki na samotność.

Świnki morskie lubią się kryć – zapewnij im schronienie, w którym poczują się bezpiecznie

> Przeszkoliłem Islay naprawdę wcześnie, po których miejscach ogrodu może się poruszać. Co powiedziawszy, trzeba być naprawdę zrelaksowanym, jeśli chodzi o dzielenie tej przestrzeni!
>
> **Adam Frost**

mogłyby obserwować ogród. Uwielbiają też mieć możliwość ukrycia się, więc pamiętaj o krzewach, między którymi mogłyby się skryć. Jeśli wybierzesz rośliny zapewniające nasiona, będzie to też z korzyścią dla ptaków".

Według RSPB [Królewskiego Stowarzyszenia Ochrony Ptaków], nie jest to wcale kiepska rada. Choć niektórzy właściciele kotów obawiają się, że ich pupile stanowią zagrożenie dla lokalnej populacji ptaków, z badań wynika, że zwierzęta te mogą żyć w pokoju. Niedawno opublikowany przez tę organizację raport pokazał, że choć koty rzeczywiście zabijają dużą liczbę ptaków, nie ma statystycznych dowodów na to, że zmniejsza to lokalną ptasią populację*. Liczba ptaków najczęściej widywanych w ogrodach rośnie, pomimo obecności kotów. Tłumaczy się to faktem, że koty zwykle zabijają ptaki osłabione lub chore, które i tak nie przeżyłyby do kolejnego okresu godowego. Istnieją też anegdotyczne dowody na to, że im więcej ptaków przylatuje do danego ogrodu, tym są one bezpieczniejsze, bo łatwiej wychwytują informację o ewentualnym zagrożeniu.

Dlatego dla ogrodników będących miłośnikami zwierząt przyszłość rysuje się różowo. Przy odrobinie rozsądku naprawdę można wypełnić ogród wszystkimi rzeczami, które są jasne i piękne, i zachwycić wszystkie stworzenia duże i małe.

* Raport dotyczący brytyjskiego rynku właścicieli zwierząt domowych z lipca 2017 r. (MINTEL)

Opowieści o zwierzętach

Chcesz podzielić się radą lub opowieścią o zwierzętach w ogrodzie? Napisz do nas na listy@gardenersworld.pl

ZDJĘCIA: GETTY/RICHARD COOMBS, ERIC GUILLORET, JASON INGRAM
*BIT.LY/CATS-AND-BIRDS

eprasa.pl d02caa5615

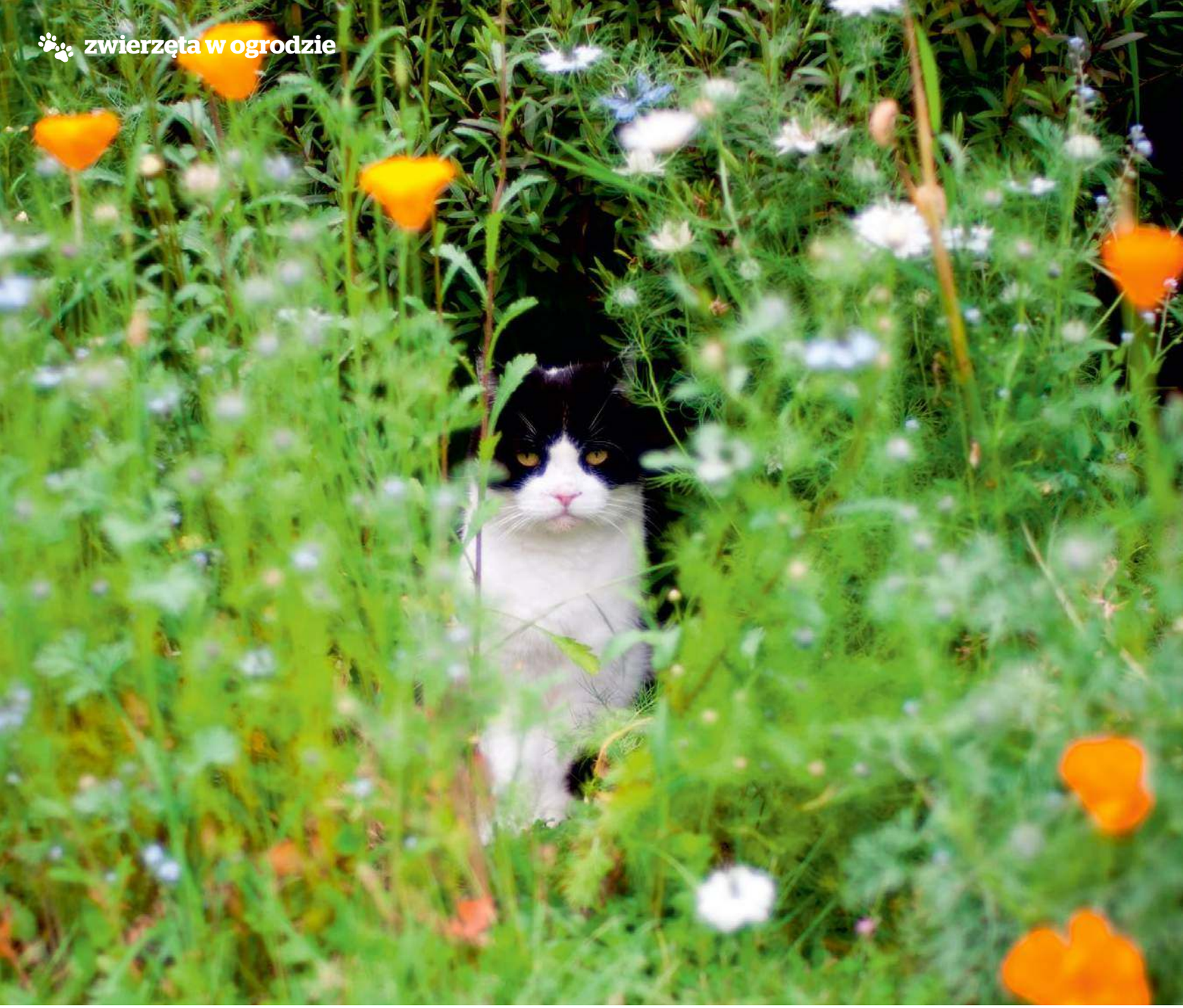

Rośliny przyjazne zwierzętom

Jeśli, tak samo jak **Pippa Greenwood**, wierzysz, że zwierzęta mają prawo do wędrówek po ogrodzie, rozsądnie jest upewnić się, że twój ogród jest dla nich przyjazny. Ogrodniczka wyjaśnia, które rośliny są dobre, a które złe dla naszych pupili

ZDJĘCIA: GETTY/ELIZABETH LIVERMORE

Nie ma co do tego wątpliwości; jesteśmy narodem wielbicieli zwierząt. Zarówno swoje dzieciństwo, jak i dorosłe życie spędziłam otoczona zwierzętami, a wiele z nich spędzało czas w ogrodzie. Gdy planujemy nasze ogrody – lub, w razie gdy przypadkowo dodajemy rośliny, w których się zakochaliśmy – mamy tendencję do podejmowania wyborów na podstawie koloru, faktury, środowiska i sezonu kwitnienia. Ale dobrze byłoby dodać też nasze ukochane zwierzęta do tej listy. W końcu istnieją rośliny, które mogą być używane lub lubiane przez nasze zwierzęta, ale jest też sporo tych, które są szkodliwe, a w niektórych przypadkach nawet śmiertelnie niebezpieczne.

Jeśli masz koty, psy, króliki lub świnki morskie, to umożliwienie im bezpiecznego spacerowania, odpoczywania i zabawy w ogrodzie – lub przynajmniej w wyznaczonej jego części – jest czymś, na co zawsze zwracam uwagę, gdy wybieram rośliny i uważam, że inni właściciele zwierząt powinni robić to samo.

To przewodnik po niektórych roślinach, które trzeba mieć i których należy unikać w swoim ogrodzie. Pamiętaj, że bez względu na to, co uprawiasz i tak będziesz musiał zwracać uwagę na swoje zwierzaki. Jeśli nie masz pewności co do roślin w swoim ogrodzie lub jak twój pupil może na nie zareagować, spytaj weterynarza!

eprasa.pl d02caa5615

Planta®

na dobre w ogrodzie!

Pełna gama produktów do ogrodu!

Mieszanki traw, nawozy, **cebule kwiatowe,** podłoża, **agrotekstylia,**
kamienie ogrodowe, **nasiona,** akcesoria ogrodnicze

Planta Sp. z o. o., ul. Wyszyńskiego 16a, 33-100 Tarnów, biuro@planta.pl

www.planta.pl

eprasa.pl d02caa5615

Miłość: rośliny do uprawy

Istnieje kilka świetnych roślin ogrodowych, które są również atrakcyjne dla naszych zwierząt, zapewniając im miejsce do drzemek lub zabawy. Jest nawet kilka takich, które wydają się wpływać na ich zdrowie i dietę.

Nie jest to pełna lista i zawsze miej z tyłu głowy, że zwierzęta różnią się od siebie i ich reakcje mogą być odmienne na różnorodne rośliny. Ważne jest też, by pamiętać, że to, co jest dobre dla jednego zwierzęcia, może być niebezpieczne dla drugiego.

Kocimiętka

Kozłek lekarski

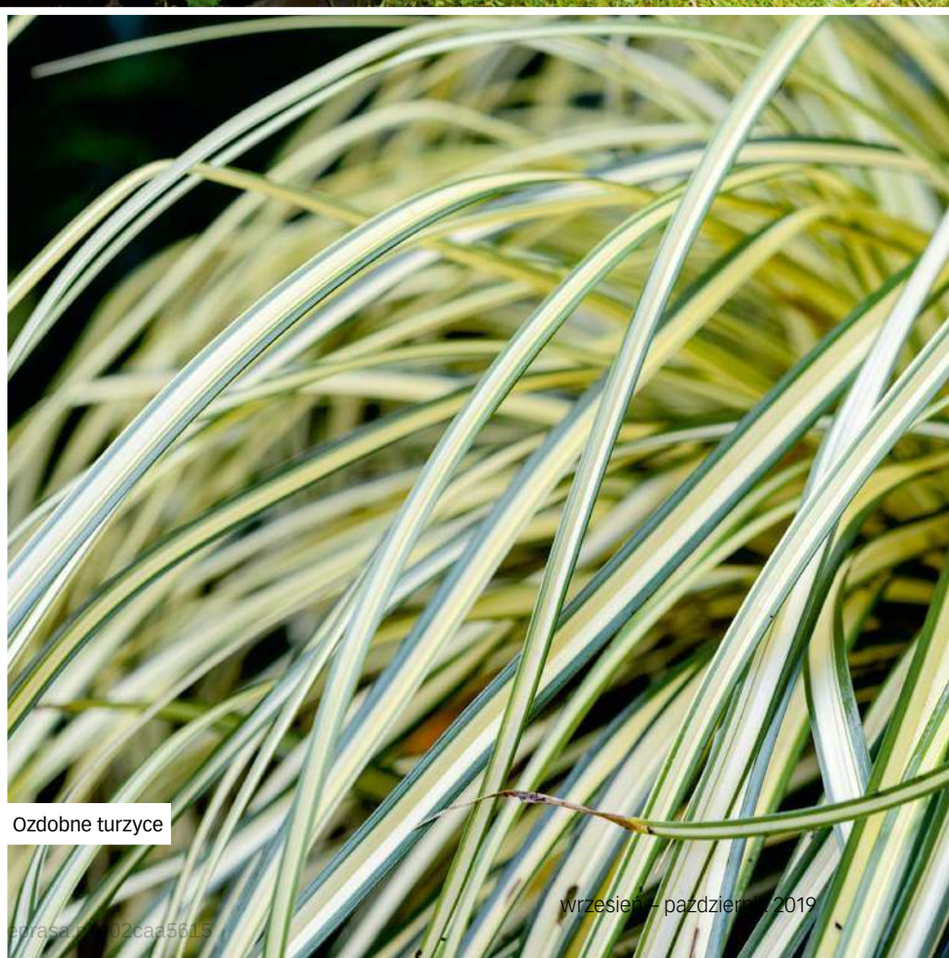

Ozdobne turzyce

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/WILL HEAP; JASON INGRAM

Trawa

ROŚLINA	ZWIERZĘ	ZALETY DLA ZWIERZĄT	ZALETY DLA OGRODU
Kocimiętka właściwa *(Nepeta cataria)*		Olejki eteryczne w liściach bardzo relaksują koty.	Piękne fioletowe kwiaty i kępy aromatycznych liści.
Trawa		Zwierzęta uwielbiają ją skubać – kotom pomaga w odkłaczaniu, a u psów działa na żołądek.	Poza zaletami środowiskowymi prawdziwy żyjący, rosnący trawnik jest świetną zieloną powierzchnią i tłem dla roślin.
Lawenda *(Lavandula)*		Zwierzęta uwielbiają chować się wśród jej aromatycznych kwiatów. Koty i króliki lubią ją skubać.	Piękne fioletowe, różowe lub białe kwiaty i obfite srebrno-szare aromatyczne ulistnienie.
Nasturcja *(Topaeolum majus)*		Króliki lubią zarówno kwiaty, jak i liście – posadź dużo, aby twoja rabata nie została zrujnowana.	Płożąca roślina z jasnymi pomarańczowymi, czerwonymi, burgundowymi lub żółtymi kwiatami. Skutecznie odstrasza mszyce od warzyw.
Ozdobna turzyca *(Carex)*		Psy lubią siedzieć w jej miękkich kępach.	Wspaniała struktura i faktura rośliny, ciekawa wizualnie.
Kozłek lekarski *(Valeriana officinalis)*		Koty kochają jego aromat, ma podobny uspokajający wpływ, jak kocimiętka.	Wysokie kępy białych lub różowych kwiatów unoszących się ponad aromatycznym ulistnieniem.

ZWIERZĘTA

Psy Koty Króliki Świnki morskie

Lawenda

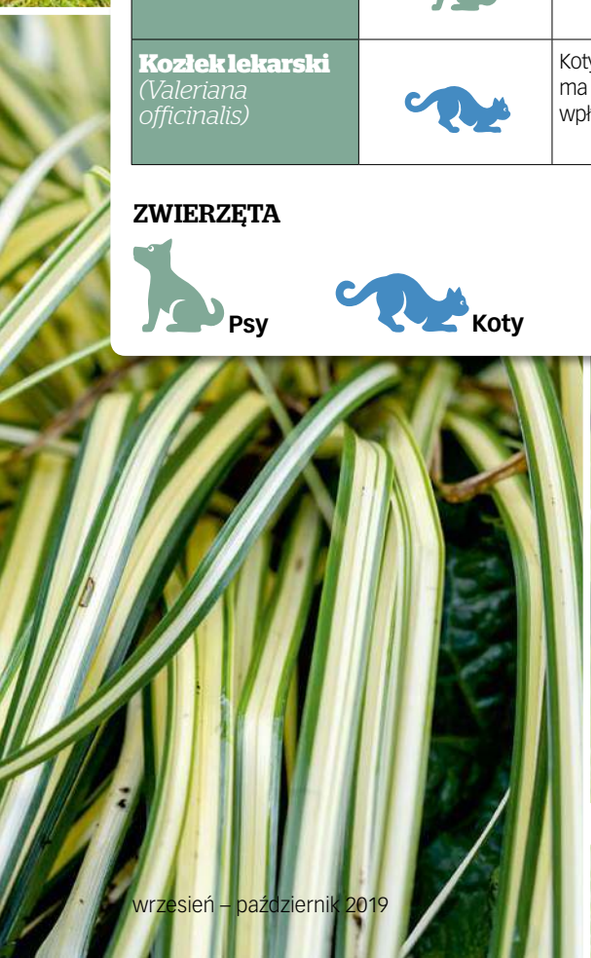

Nasturcja

Niebezpieczeństwo: tych roślin unikaj

Zawsze warto sprawdzić, które rośliny masz w ogrodzie, zanim wprowadzisz nowe zwierzę. Jeśli nie masz pewności, uzyskaj pomoc w identyfikacji roślin lub skonsultuj się ze swoim weterynarzem w związku z zagrożeniami. Zwierzęta dzikie i domowe są dużo bardziej rozsądne od ludzi, jeśli chodzi o to, co jedzą, ale mogą spróbować nowych roślin, szczególnie gdy są znudzone lub po prostu ciekawe. Czasami otrą się o trującą roślinę, a zatrucie ma miejsce dopiero wtedy, gdy się umyją. Rośliny tu wymienione to tylko kilka przykładów z tych, które mogą stwarzać zagrożenie lub nawet spowodować śmierć, nie jest to pełna lista, więc pamiętaj, że to, co nie jest wymienione, nie oznacza, że nie jest szkodliwe. Objawy i wrażliwość różnią się niesamowicie i nie zawsze mogą być oczywiste. Króliki i gryzonie nie potrafią wymiotować, więc nie będzie to widoczny objaw.

Tulipany

Lilie

Ostróżka

Wawrzynek

Bluszcz

Rododendron

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

ROŚLINA	ZWIERZĘ	CZĘŚĆ ROŚLINY	OBJAWY
Azalie i rododendrony *(Rhododendron)*		Wszystkie części są toksyczne.	Objawy różnią się w przypadku każdego zwierzęcia, ale mogą obejmować wymioty, biegunkę, ślepotę, śpiączkę lub nawet śmierć.
Cebulki		Wszystkie części wszystkich roślin uprawianych z cebulek mogą być toksyczne.	Mogą powodować szeroką gamę objawów, w tym dolegliwości układu oddechowego i niewydolność nerek. Niektóre mogą być śmiertelne.
Rącznik pospolity *(Ricinus communis)*		Nasiona są szczególnie toksyczne.	Palenie pyszczka, niewydolność nerek, biegunka, konwulsje. Może okazać się śmiertelny.
Wawrzynek *(Daphne)*		Wszystkie części mogą być trujące, owoce są szczególnie toksyczne.	Zatrucie żołądka, uszkodzenie nerek, zapalenie skóry.
Ostróżka *(Delphinium)*		Wszystkie części są łagodnie lub średnio toksyczne.	Paraliż, konwulsje, ślinotok, niewydolność serca. Może być śmiertelna.
Naparstnica *(Digitalis)*		Wszystkie części są toksyczne.	Nudności, wymioty, problemy z sercem, uszkodzenie nerek. Może być śmiertelna.
Ciemierniki *(Helleborus)*		Wszystkie części są toksyczne.	Ślinotok, ból brzucha, biegunka, podrażnienie skóry.
Bluszcz *(Hedera)*		Liście są wyjątkowo toksyczne.	Poważne zatrucie żołądka. Może być śmiertelny.
Lilie *(Lilium)*		Wszystkie części są średnio lub bardzo toksyczne, szczególnie dla kotów.	Ślinotok, wymioty, bóle brzucha, spadek ciśnienia krwi, problem z oddychaniem, uszkodzenie nerek.
Konwalia majowa *(Convallaria majalis)*		Wszystkie części są średnio lub bardzo toksyczne.	Zatrucie żołądka, nudności, wymioty.
Tojad *(Aconitum napellus)*		Wszystkie części mogą być toksyczne.	Nudności, wymioty, padaczka, podrażnienie skóry, podniesiony puls. Może być śmiertelny.
Wilec *(Ipomoea)*		Nasiona są toksyczne po spożyciu w dużych ilościach.	Dezorientacja, drgawki, wymioty i/lub biegunka.
Wisteria *(Wisteria)*		Szczególnie strąki i nasiona.	Nudności, wymioty, biegunka, skurcze żołądka, odwodnienie, zawroty.
Cis *(Taxus)*		Wszystkie części mogą być śmiertelne.	Ślinotok, wymioty, osłabienie, problem z oddychaniem, drgawki mięśni, zatrzymanie akcji serca.

Tojad

Wilec

Ciemiernik

Naparstnica

TEKST: CATHERINE MANSLEY
ZDJĘCIA: JASON INGRAM

„Nasze ogrody powinny być miejscami relaksu"

Słynny projektant ogrodów **Diarmuid Gavin** opowiada, jak odnieść sukces na małej przestrzeni

Wszyscy chcielibyśmy, aby nasze ogródki wyglądały jak pokazowe ogrody od projektanta, ale dla większości z nas wydaje się to niemożliwe. Wielokrotnie nagradzany projektant ogrodów, Diarmuid Gavin, postanowił pokazać, jak można to zrobić. Wyjaśnia naszej redaktor Catherine Mansley, jak wykorzystać jego ogród do stworzenia własnej perełki.

Jaka jest zaleta wbudowanego siedziska w porównaniu do tego wolnostojącego?

Siedzisko kojarzy się z pojęciem wypoczynku, więc kiedy spojrzysz na ogród z wbudowanym miejscem do siedzenia, od razu masz wrażenie, że to miejsce przeznaczone do relaksu. Przywodzi to również na myśl rodzinę i przyjaciół oraz odzwierciedla, w jaki sposób korzystasz ze swojego ogrodu. Wbudowując siedziska z góry ustalasz, gdzie będą siedzieć twoi goście i możesz zapewnić, że znajdą się one w najlepszym miejscu, a ty jak najlepiej wykorzystasz przestrzeń.

Przestrzeń pod ławkami jest wykorzystana na rośliny, które najlepiej czują się w cieniu, takie jak bluszcz i epimedium, a ławki są wykonane z odpornej na pogodę imitacji drewna. W małym ogrodzie zwykle nie ma zbyt wiele miejsca na meble, więc lepiej wykorzystać siedziska, które można pozostawić na zewnątrz w każdą pogodę. Stają się one wtedy całością ogrodu przez cały rok. Nie chcesz przecież mebli, które trzeba zakrywać, ponieważ zamienią się w wielkie szpetne osłony przez większość roku. Możesz również wykorzystać spore, szerokie schody do stworzenia miejsca do siedzenia – to idealny sposób na wbudowanie siedziska w krajobraz.

Po co tworzyć punkt centralny?

Punkt centralny przyciąga wzrok natychmiast i sprawia, że możesz patrzeć na coś atrakcyjnego przez cały rok. W obecnych czasach wstawiamy wiele dużych, szklanych drzwi w naszych domach, co oznacza, że ogród jest na widoku, więc trzeba mieć w nim coś, na co możemy patrzeć.

W tym ogrodzie punktem centralnym jest rzeźba, ale równie dobrze może to być palenisko lub roślina. Klon hondoański, wężowy (*Acer capillipes*), który posadzono w rogu, także świetnie by się nadał na punkt centralny. To cudowne drzewo do małych ogrodów, a jego niesamowita pręgowana kora wygląda zachwycająco nawet zimą.

Czy drzewa to dobre rozwiązanie dla małej przestrzeni?

Zawsze staram się umieścić jedno lub dwa drzewa w projekcie każdego małego ogrodu, ponieważ nadają one struktury i są pionowym akcentem. Ale ważne jest, by na spokojnie pomyśleć o tym, jakie drzewo będzie pasować do twojego ogrodu. Nie ma nic gorszego niż nieodpowiednia roślina w nieodpowiednim miejscu. Często możemy zobaczyć ogrody, w których posadzono drzewa, które są za duże na małą przestrzeń i przez to okropnie wyglądają.

Wiele brzóz i klonów dobrze się sprawdzi na małej przestrzeni – nawet sumak octowiec powraca do mody. Tutaj wykorzystano także strzyżone graby, by stworzyć prywatność, ponieważ ogrody często są na widoku w miejskiej dżungli.

Co należy sadzić pod drzewami?

Pod drzewami nasadzenia powinny być proste – najlepiej sprawdzają się małe, nisko rosnące rośliny. Nie chcemy tam

rasa.pl d02caa5615

niczego, co odwróci naszą uwagę od drzew, ale nie chcemy również pnia wystającego z gołej ziemi. Wybierz rośliny, które są odpowiednie dla twojej gleby – zestawienie, które wspaniale wygląda to czarne źdźbła konwalnika płaskopędowego (*Ophiopogon*) 'Nigrescens' u podstawy brzozy z białą korą.

Jakie inne rośliny koniecznie musimy mieć?

Pomyśl o fakturze swoich roślin oraz o ich kolorach. Dobrze mieć kilka stałych roślin, atrakcyjnych przez cały rok – topiary, zimozielone paprocie i trawy, a nawet nisko rosnący iglak, taki jak kosodrzewina (*Pinus mugo*) – oraz kolory pochodzące z sezonowych, kwitnących cebulek i bylin. Wykorzystuj tylko te rośliny, które są odpowiednie do warunków. Małe ogrody są często zacienione, więc jeśli twój taki jest, wybierz rośliny, którym będzie to pasowało.

Jak mieć więcej koloru w małym ogrodzie?

Wykorzystuj doniczki, gdzie tylko możesz. Trzymaj je poza zasięgiem wzroku do momentu, gdy rośliny zaczną w nich kwitnąć, a następnie umieść je na rabacie, która nie zachwyca wyglądem, aby uatrakcyjnić ją kolorem.

Dlaczego nie założyłeś trawnika?

Uwielbiam trawniki! Ale myślę, że wychodzą z mody, ponieważ nie są przyjazne dla środowiska. Nasza obsesja w utrzymaniu idealnej murawy (krótkiej i zielonej) jest sprzeczna z potrzebą racjonalnego wykorzystania wody, nawozów azotowych, energii potrzebnej do regularnego koszenia, czy to elektrycznej, czy pochodzącej z paliwa, a także oszczędzania naszego czasu i siły.

Mam nadzieję, że wkrótce nadejdą bardziej zrównoważone alternatywy. Mogłoby to być po prostu pozwalanie trawie na bardziej dziki wzrost – niech trawa będzie trawą! Niech kwitnie i będzie ostoją dla dzikich zwierząt. Posadź rośliny, które dostarczają pyłku dla owadów, jak stokrotki i koniczyna, zamiast się ich pozbywać. Nawet sztuczne trawniki są opcją, jeśli umożliwiają przepływ wodzie. Dojdziemy w końcu do momentu, w którym tradycyjne trawniki będą już rzadkością.

Jakie twarde materiały do kształtowania krajobrazu sprawdzą się najlepiej w małym ogrodzie?

Im mniej materiałów używasz, tym mniej zatłoczony widok dla oka. Kiedyś ogrody wykorzystywały lokalne

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

Naparstnice są idealne do nadawania wysokości z tyłu częściowo zacienionych rabat

Kwiaty żurawki, często w żywych kontrastujących kolorach w stosunku do liści, są niezwykłą ozdobą zacienionych miejsc

Bodziszki tworzą kolorową okrywę ziemi na zacienionych rabatach

Kluczowe rośliny do małego zacienionego ogrodu

Jarzmianki

Gustowne kwiaty, od bieli po głęboki burgund, tańczą na wysokich łodygach, unosząc się ponad liśćmi. Rosną w częściowym cieniu, ale lubią wilgotną, żyzną glebę.
Wysokość x szerokość 45-60 cm x 30-45 cm
Kwiaty maj-wrzesień

Paprocie

Liście pełne dramatyzmu dodają rabacie struktury. Ze względu na to, że są to leśne rośliny, cień jest naturalnym środowiskiem paproci. Gdy już się zaaklimatyzują, będą dobrze rosły w suchym cieniu.
W x S 30-100 cm x 40-120 cm

Bodziszki

Na pierwszym miejscu, jeśli chodzi o częściowy cień ze względu na liczne kwiaty i długi sezon kwitnienia. Szybko się rozprzestrzeniają, służąc za kolorową okrywę ziemi.
W x S 40-80 cm x 40-80 cm
K maj-październik

Żurawki

Bezcenne, zimozielone, nawet do głębokiego cienia, z liśćmi w niezliczonych kolorach, od pomarańczy i czerwieni, po purpurę i czerń, i każdy odcień zieleni. Maleńkie kwiaty są miłym bonusem.
W x S 30-60 cm x 30-50 cm
K czerwiec-sierpień

Hosty

Duże liście są idealnym kontrastem dla delikatniejszych mieszkańców cienia. Wybierz odmianę różnokolorową, aby wyróżniała się w niewielkiej ilości światła. Iglice liliowych kwiatów. Chroń przed ślimakami.
W x S 50-100 cm x 50-100 cm
K lipiec-sierpień

egzemplarz do reklamy

materiały i kamień, ponieważ daleki transport był za drogi.

Teraz możemy stosować bardzo tanie materiały z Indii i Chin, co powoduje, że ludzie myślą, że wykorzystywanie wielu różnych importowanych materiałów to dobra rzecz.

Używaj tych lokalnych, bo jest to lepsze dla środowiska i jednocześnie pomaga ogrodom wpasować się w okolicę. Używaj jak najmniej materiałów i zachowaj proste wzory, ponieważ jeśli wykorzystasz zbyt wiele twardych elementów, wtedy pozostałe elementy będą musiały je zrównoważyć, a rośliny wręcz tańczyć, by odwrócić twoją uwagę od nawierzchni. W tym ogrodzie ścieżki, brzegi podwyższonych rabat i miejsce wokół rzeźby wykonano z łupku. Ograniczając liczbę materiałów, rośliny mogą być nawet ekstrawaganckie, a całość nadal będzie sprawiała wrażenie elegancji.

Czy zainstalowałbyś światło?

Ciepłe światło oświetlające drzewa, w szczególności te z wieloma gałęziami, wygląda fantastycznie. Zachwyca nawet zimą, co oznacza, że w zimowe wieczory nie patrzysz tylko w nieprzeniknioną ciemność.

Od czego należy zacząć, jeśli chcemy przeprojektować przestrzeń?

Pomyśl o rzeczach praktycznych. Wszyscy potrzebujemy miejsca do przechowywania – nawet, jeśli to tylko małe narzędzia. Czy potrzebujesz przestrzeni na zabawki dzieci? Gdzie usiądą twoi goście? Przemyśl to, a ogród będzie idealny.

Co wolno, a czego nie, projektując mały ogród wg Diarmuida

NIE WOLNO go zbyt zatłoczyć – ogrody powinny być miejscami relaksu. Ogranicz liczbę różnych materiałów i roślin.
WOLNO mieć coś atrakcyjnego w ogrodzie przez cały rok. Małe ogrody są widoczne z domu przez cały rok, a ty chcesz patrzeć na coś ładnego.
WOLNO używać roślin, które są odpowiednie do otoczenia i podłoża w ogrodzie. Jeśli twój ogród jest zacieniony, nie wybieraj roślin lubiących słońce; będą tam nieszczęśliwe.
WOLNO zainwestować w jedną ładną rzeźbę, która ci się podoba. Możesz ją wykorzystać jako punkt centralny, a w zamian będziesz mieć coś atrakcyjnego przez cały rok.
NIE NALEŻY wybierać mebli, które trzeba chronić zimą. Zabierają one cenne miejsce lub oznaczają, że zamienisz je w paskudne plastikowe osłony.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

JEDNO MIEJSCE
WSPÓLNA HISTORIA

SERENGETI

NIEDZIELE 11:00
Ppremiera 11 sierpnia

BBC earth

3 proste ozdoby

Odśwież swój ogród w mgnieniu oka z prostymi jesiennymi projektami **Nicka Bailey'a**

Ciesz się swoim ogrodem wraz z nadejściem jesieni, dzięki trzem szybkim patentom. Nadadzą twojej przestrzeni świeżości i będą natychmiastową ozdobą, od jesieni aż do wiosny, w ogrodzie każdej wielkości.

Rozjaśnij zacienione miejsce

Ta klatka dla ptaków wypełniona roślinnością jest najmodniejszym sposobem na tradycyjny wiszący koszyk i wprowadzi nieco elegancji do najbardziej zacienionych miejsc twojego ogrodu. Wyznacza także punkt centralny, zwisając z drzewa, pergoli lub ściany, dlaczego więc nie stworzyć dwóch klatek i umieścić ich po obu stronach drzwi lub łuku? Klatka będzie miała się najlepiej w pełnym lub częściowym cieniu, a zamknięte w niej zimozielone rośliny będą świeżo wyglądały jesienią i zimą.

Potrzebne materiały

- **Druciana klatka dla ptaków**
- **Kawałek folii ze starego opakowania po podłożu**
- **Mech**
- **Beztorfowe podłoże**
- **Nawóz o spowolnionym działaniu**
- ***Muehlenbeckia***
- **Bluszcz 'Tripod'**
- **Paprocie, my wykorzystaliśmy: paprotnik (*Polystichum*) 'Herrenhausen' i języcznik zwyczajny (*Asplenium scolopendrium*)**

1 Zacznij od wyścielania dna i dolnych części boków klatki mchem, dodając kilka warstw, by zwiększyć trwałość kompozycji. Następnie wytnij koło z folii i włóż do „gniazda" z mchu.

2 Wypełnij gniazdo uniwersalnym podłożem na głębokość 15 cm i uklep krawędzie. Umieść środkową roślinę, uklepując ziemię dookoła, dodając odrobinę nawozu o spowolnionym działaniu.

3 Układaj warstwy roślin wokół tej środkowej, lekko ugniatając bryły korzeniowe, aby wszystkie się zmieściły. Przełóż płożące się rośliny na zewnątrz, aby nie uszkodzić liści i łodyg.

4 Posadź ostatnie małe sadzonki i upewnij się, że podłoże jest uklepane oraz podlane. Teraz wystarczy znaleźć odpowiednie miejsce w pełnym lub częściowym cieniu. Podlewaj regularnie do późnej jesieni, a potem ponownie wiosną.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

d02caa5615

Podlewaj i zasilaj kompozycję, a tchnie życie w zacienione miejsca na lata

Otul donicę

Ten sprytny pomysł można wykorzystać na dwa sposoby. To świetna technika „zawijania" rośliny na prezent dla przyjaciół. Można także zawinąć donice, które wymagają odświeżenia. To szybki sposób, nadający donicom stylu i niepowtarzalności. Wytrzyma kilka lat, zanim juta się zniszczy i będzie ją można odłożyć do kompostownika.

Potrzebne materiały

- **Donica**
- **Jutowy worek lub gruby papier**
- **Dratwa**
- **Podłoże**
- **Roślina**

Jeśli wiewiórki są problemem w twoim ogrodzie, lepiej użyć drutu zamiast dratwy

1 Zacznij od starego jutowego worka lub arkusza grubego papieru. Złóż materiał w trójkąt i przetnij wzdłuż krawędzi, aby powstał kwadrat.

2 Postaw doniczkę na środku kwadratu i stwórz fałdy, zawijając materiał na górze. Wsypując podłoże, zabezpiecz materiał od środka, aby fałdy były w miarę równe.

3 Posadź roślinę (tu *Mahonia* 'Soft Caress'), uklepując podłoże i upewniając się, że juta jest mocno zawinięta i tworzy równe fałdy wokół doniczki.

4 Na koniec utnij sześć odcinków dratwy i skręć je ze sobą. Następnie zawiąż je wokół doniczki, tworząc ładną kokardę. Podlej.

Urocza doniczka, idealna na słoneczne parapet ożywi każdą roślinę, którą w niej posadzisz

Modny parapet

To świetny sposób na stworzenie minimalistycznej, nowoczesnej donicy, która będzie idealna dla roślin domowych lub do wykorzystania na zewnątrz. Te proste doniczki można zwiększyć lub zmniejszyć, w zależności od potrzeb, a nawet pomalować (farbą do betonu), aby wyglądały niepowtarzalnie. Ich gruba konstrukcja sprawi, że będą cieszyły oko przez lata. Są także idealne na prezent, jeśli posadzisz w nich modne kaktusy lub sukulenty.

Potrzebne materiały

- **Piasek**
- **Cement**
- **Woda**
- **Wiaderko**
- **Maska przeciwpyłowa**
- **Rękawiczki**
- **Patyk do mieszania**
- **Dwa puste plastikowe pojemniki, jeden mniejszy od drugiego**

1 Mając na sobie maskę przeciwpyłową i rękawiczki, wymieszaj pięć części szorstkiego piasku z jedną częścią cementu i wodą, aby przygotować mieszankę o konsystencji bitej śmietany.

2 Przelej mieszankę do połowy większego pojemnika. Jeśli zostanie ci cement, może zrobisz serię doniczek w różnych rozmiarach jako komplet na parapet?

3 Następnie weź mniejszy pojemnik i przyciśnij go do płynnej mieszanki tak, by pozostawić 2 cm zanim dosięgniesz dna większego pojemnika. Pozostaw do wyschnięcia na 2-3 dni.

4 Gdy wyschnie, rozetnij i usuń plastikowe pojemniki. Jeśli chcesz postawić swoją doniczkę na zewnątrz, wywierć otwór drenażowy w podstawie.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

10 SPOSOBÓW na udane SADZENIE

Mamy idealną porę na sadzenie roślin – postępuj zgodnie z wskazówkami eksperta **Matthew Pottage'a**

Dla wielu z nas jesień to najważniejszy czas w ogrodniczym kalendarzu. To pora sadzenia roślin na kolejny rok, korekt tegorocznych kompozycji i szansa na wykorzystanie wilgotnej, ciepłej ziemi – warunków idealnych dla rozwoju świeżo zasadzonych roślin.

Choć wielu osobom jesień kojarzy się z sadzeniem roślin cebulowych, jest też idealnym czasem na sadzenie krzewów, bylin i drzew oraz układaniem murawy. W czasie ostatniego suchego lata sadzenie roślin nie było możliwe bez wykorzystania ogromnych ilości wody, ale teraz wreszcie można się za to zabrać.

Sadzenie roślin z myślą o przyszłości, jak wszystkie inne ogrodnicze zadania, wymaga umiejętności i zrozumienia, choć część roślin może być w niektórych sytuacjach bardziej wyrozumiała od innych – na przykład cebulka zasadzona do góry nogami może dobrze się rozwinąć, natomiast źle zasadzone drzewo jest skazane na niepowodzenie. Ponieważ rośliny kosztują, zainwestowanie w porządne opanowanie techniki sadzenia i zagwarantowanie sobie powodzenia na tym polu brzmi naprawdę dobrze.

Jesień zapewnia idealne warunki do sadzenia roślin

1 Wybierz dobry czas

Wybór odpowiedniej pory ma kluczowe znaczenie, a jesień uważana jest za najlepszy czas na sadzenie roślin. To dlatego, że gleba jest po lecie wilgotna, ale nadal ciepła – i jest to też korzystne okienko w kalendarzu, po którym nastąpią mroźne lub nadmiernie mokre miesiące zimowe.

Wyjątkiem od tej reguły są rośliny egzotyczne i te, które są dość wrażliwe na mróz – najlepiej jest sadzić je wiosną, aby miały całe lato na przyjęcie się przed nadejściem chłodów. Rośliny cebulowe kwitnące wiosną zawsze najlepiej jest sadzić bezpośrednio po zakupie lub dostawie – podobnie, jak rośliny, w tym drzewa z nagim korzeniem. Sadzimy je, gdy znajdują się w spoczynku, pomiędzy listopadem a marcem, choć żadna szanująca się szkółka nie wyjmie ich z ziemi, dopóki nie znajdą się w tym stanie.

2 Kup zdrowe rośliny

Szukaj roślin, które wypełniają sobą doniczkę, ale nie znajdują się w niej od lat. Jeżeli korzenie wychodzące z otworów w dnie doniczki są włókniste, białe i wyglądają świeżo, to oznaka energicznej rośliny, która jest gotowa do przyjęcia się w ziemi – grube zdrewniałe korzenie wskazują zaś na roślinę, która jest w doniczce za długo i po zasadzeniu może mieć kłopoty z przyjęciem się. Jeśli chodzi o rośliny cebulowe, wybieraj pulchne cebule bez pleśni, które nie są obkurczone. Łuszczenie się wierzchnich warstw to norma, która nie stanowi problemu.

3 Oszczędzaj pieniądze

Warto potraktować swój budżet priorytetowo i wybrać mniejsze rośliny, niż wykosztować się na większe egzemplarze. Wiele szybko rosnących roślin, np. byliny i trawy, można kupić w doniczkach w dobrej cenie, a zwykle łatwo się przyjmują.

Większe rośliny przyjmują się wolniej – unikaj dużych drzew z mocno ściśniętymi w pojemniku korzeniami, bo może się zdarzyć, że nigdy dobrze się nie przyjmą. Większe drzewa i krzewy wymagają też więcej pielęgnacji po zasadzeniu, a dobre przyjęcie się może im zabrać od 18 miesięcy do dwóch lat. Dlatego oszczędzaj pieniądze – chyba, że chcesz, aby rośliny już od pierwszego dnia wyglądały na dobrze zadomowione w podłożu.

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

4 Zapewnij dobry start

Żyzne, zadbane podłoże nie wymaga przygotowania do sadzenia – trzeba tylko wykopać porządny dołek odpowiedniej wielkości; zbitą ziemię trzeba przekopać i rozbić widłami, aby ją napowietrzyć.

Dla drzew i dużych zdrewniałych roślin wykop kwadratowy dołek o szerokości równej ich trzykrotnej szerokości i o głębokości równej głębokości doniczki. Jeżeli masz w ogrodzie kleistą glinę, ponakłuwaj boki dołka widłami. Poluzuj podstawę dołka, ale nie dodawaj materii organicznej, bo przegnije i spowoduje opadnięcie rośliny – zamiast tego na zakończenie zastosuj materię organiczną jako ściółkę na powierzchni ziemi.

5 Zastosuj pożyteczne grzyby

Produkty zawierające grzybnię mikoryzową pomagają przyjmującym się roślinom zbudować podziemną sieć umożliwiającą im lepsze pobieranie wilgoci i składników odżywczych. W starszych ogrodach te sieci często już istnieją i proces ten z czasem zajdzie w sposób naturalny, ale można go przyspieszyć, dodając podczas sadzenia przyjazne grzyby. Produktem posyp młode, aktywne korzenie – nie rozsypuj go po prostu w dołku, w którym zasadzisz roślinę. Pamiętaj, aby odpowiednio przechowywać produkt i zużyć go przed upływem terminu przydatności.

6 Pobudź korzenie do wzrostu

Rozplątanie korzeni pomaga roślinie szybciej się rozwinąć i pobudza je do szybszego wzrostu w kierunku zewnętrznym, zamiast do pozostania w ograniczonej przestrzeni. Staraj się nie kupować roślin, które mają w doniczce bardzo mocno ściśnięte korzenie, ale nie martw się, jeśli roślina taka jak wrzos czy hebe ma mnóstwo włóknistych korzeni i wydaje się, że jest jej za ciasno w doniczce.

Zwykle trzeba tylko lekko potrzeć dłonią bryłę korzeniową lub „przeczesać" ją ręcznymi pazurkami. W przypadku drzew, szczególnie tych z nagim korzeniem, spróbuj skierować większe korzenie w kierunku zewnętrznym, z dala od pędu, aby nie wiły się dookoła dołka. I wreszcie unikaj mocnego naruszania korzeni roślin, które nie znoszą przesadzania, takich jak wawrzynek czy edgeworthia.

eprasa.pl d02caa5615

7 Zapewnij podpory

Jeśli drzewo po zasadzeniu stoi stabilnie, nie palikuj go. Jeżeli wydaje się, że wiatr może zmniejszyć jego stabilność, przez co roślina będzie kołysać się w dołku, w którym została zasadzona, wstaw niski palik pod katem 45°, w taki sposób, aby najczęściej występujące wiatry odpychały drzewko od palika, a nie dociskały je do niego. Dobrze wstawiony palik powinien umożliwiać pędowi wyginanie się na wietrze, ale bryła korzeniowa powinna pozostać stabilna. W większości przypadków palik można usunąć po 12-18 miesiącach. Jeżeli po upływie tego czasu drzewko jest nadal niestabilne, może to świadczyć o tym, że nie przyjęło się, co często się zdarza, gdy sadzimy drzewka ze ściśniętymi korzeniami.

8 Posadź na odpowiedniej głębokości

Generalnie przyjmuje się, że rośliny cebulowe sadzimy na głębokości równej ich dwu- lub trzykrotnej wysokości. Jest to dobra zasada, jeśli zapomniałeś, z jaką cebulką masz do czynienia lub jeśli kupiłeś ją na wyprzedaży bez etykiety, ale jeśli nie masz pewności, warto sprawdzić w sieci lub książce. Cebulę szachownicy cesarskiej trzeba sadzić na głębokość co najmniej 30 cm – w przeciwnym razie nie będzie dobrze kwitła.

Jeśli chodzi o rośliny zdrewniałe, to miejsce, w którym z pędu wychodzą pierwsze korzenie należy umieścić równo z poziomem podłoża. Jest to szczególnie ważne w przypadku drzew, bo zbyt głębokie sadzenie często sprawia, że rośliny obumierają. Jeśli miejsce to pozostaje niewidoczne, odkop podłoże tak, aby było je widać.

9 Zatrzymaj wilgoć

Po zasadzeniu drzew i krzewów (lub roślin zielnych w słabej ziemi) zastosuj grubą warstwę ściółki. Może to być obornik, kora ogrodowa lub kompost ogrodowy – zatrzymują wilgoć w podłożu i zapewniają wolno uwalniające się substancje odżywcze. Nigdy nie nakładaj ściółki bezpośrednio wokół podstawy drzewa – miejsce, w którym z pędu wychodzą pierwsze korzenie musi pozostać widoczne. Zastosuj grubą obwódkę ze ściółki wokół podstawy drzewa – niech ma ok. 15 cm głębokości. Nigdy nie ściółkuj zamarzniętego lub suchego podłoża – przed ściółkowaniem zawsze najpierw porządnie je podlej.

10 Mądrze podlewaj

Nigdy nie sadź rośliny o suchych korzeniach – najpierw obficie ją podlej, a jeśli masz wątpliwości, wstaw ją do wiadra z wodą na co najmniej 10 minut. Po zasadzeniu rośliny zimozielone należy podlewać zimą w czasie suszy, bo tracą wodę przez liście. Kontynuuj podlewanie nowych roślin przez ich pierwsze lato, a nawet dłużej, jeśli ziemia jest piaszczysta i na terenach, na których często panuje susza. Podlewanie jest najskuteczniejsze rankiem i wieczorem – lejemy wodę bezpośrednio na podłoże, równo i powoli.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

Jego wysokość żywopłot

Są piękne, przyjazne dla dzikich zwierząt i środowiska. Żywopłoty podkreślą każdy, duży czy mały ogród. **Alan Titchmarsh** wyjaśnia, dlaczego potrzebujemy ich więcej

Otoczenie ogrodu płotem może wydawać się kuszące, jeśli chcemy zapewnić sobie prywatność, jednak takie bariery mają swoje wady (poza błędnym przekonaniem producentów, że wszyscy kochamy radosne, żywe pomarańczowe odcienie ich lakierów). Płoty tworzą solidne bariery, które są na łasce wiatru, a kiedy słupki zgniją, całe przęsła mogą się przewrócić z dnia na dzień. Nie przynoszą żadnych korzyści dzikiej przyrodzie (z wyjątkiem korników i grzybów rozkładających drewno) i w żaden sposób nie zmniejszają zanieczyszczenia powietrza. Wszystkie te wady można wyeliminować jednym prostym działaniem: posadzeniem żywopłotu.

> „Żywopłoty znacząco zmniejszają ilość zanieczyszczeń w powietrzu”

Och, wiem, że żywopłoty zajmują przestrzeń, że mogą zdziczeć i wywoływać spory między sąsiadami oraz że wymagają większej pielęgnacji niż płoty (choć to jest dyskusyjne), ale jeśli weźmiesz pod uwagę liczne zalety zielonych ogrodzeń, docenisz ich wartość.

Jedną z najważniejszych zalet żywopłotu jest zdolność do zmniejszania zanieczyszczenia powietrza poprzez wiązanie szkodliwych cząstek pomiędzy liśćmi. Ostatnie badania wykazały, że żywopłoty – szczególnie na terenach zabudowanych – mogą znacznie zmniejszyć ilość zanieczyszczeń w powietrzu, zatrzymując je na powierzchni liści, gdzie niektóre są wchłaniane, a inne zmywane do gleby przez deszcz lub zrzucane razem z liśćmi przed zimą.

Drzewa też potrafią wiązać szkodliwe cząstki, jednak często zatrzymują je w swoich koronach, a więc są w powietrzu nad nami skąd wciąż możemy je wdychać. Z drugiej strony żywopłoty działają jak filtry i, jeśli są wystarczająco wysokie, oczyszczają powietrze, którym oddychamy. Szczególnie wydajne są w tym iglaki i krzewy liściaste. Żywopłoty mogą również ograniczyć zanieczyszczenie hałasem, a pochłaniając wilgoć zmniejszają ryzyko podtopień wywołanych silnym deszczem.

Dodatkowe atrakcje

Żywopłoty są nieocenione jako miejsca lęgowe dla ptaków (mogą być również miejscem żerowania, jeśli wybierzemy odpowiedni gatunek). Są także rajem dla wielu gatunków dzikich zwierząt, od jeży po niezliczone rodzaje owadów.

Prawidłowa pielęgnacja żywopłotów nie pochłania dużo czasu. Co więcej, ukształtowany, wyrośnięty i zadbany żywopłot jest o wiele bardziej interesującym widokiem niż deski z pomarańczowego drewna.

Na małej przestrzeni łatwo można porzucić wszelkie marzenia o żywopłocie, ale stworzone ze starannie wybranego gatunku

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, AT THE COACH HOUSE, CHIDDINGFOLD

eprasa.pl d02caa5615

Graby należy ciąć pod koniec lata – załóż gogle do pracy z elektrycznymi nożycami

(lub gatunków w żywopłocie mieszanym) mogą stać się częścią ogrodu jako całości i nadal spełniać wszystkie swoje zadania. Większość żywopłotów ma przynajmniej 60 cm grubości, ale nie ma powodu, dla którego nie możesz mieć węższego żywopłotu, o ile jest on posadzony przy wytrzymałej ramie z drutu i palików dla większej stabilności. Nazywam to „roślinogrodzeniem" – połączeniem ogrodzenia i żywopłotu, które jest łatwiejsze do zastosowania w małym ogrodzie.

> “Po posadzeniu przytnij żywopłot o jedną trzecią, aby pobudzić go do rozkrzewienia”

Szybko rosnące żywopłoty potrzebują cięcia dwa lub trzy razy w sezonie wegetacyjnym, ale nie jest to w żadnym wypadku niezbędne dla wszystkich ich rodzajów. Przed cięciem zawsze sprawdź, czy w żywopłocie nie gnieżdżą się ptaki. Żywopłoty iglaste przystrzyż pod koniec sierpnia (to najlepszy sposób pielęgnacji cyprysowców Leylanda), a żywopłoty liściaste we wrześniu. Wówczas będą wyglądać schludnie przez całą zimę. Kiedy wiosną zaczną rosnąć, będziesz mógł ocenić, jak często trzeba wykonywać cięcie.

Ostry ręczny sekator jest cichy i wystarczający do przycięcia małego żywopłotu. Do większego żywopłotu przydadzą się akumulatorowe nożyce, które robią mniej hałasu niż te spalinowe. Ponadto, dzięki możliwości przyzwoicie długiej pracy na jednym ładowaniu, stopniowo wypierają nożyce elektryczne zasilane z sieci, których kable zawsze były problematyczne w zakresie użytkowania i bezpieczeństwa (patrz strona 96).

Stwórz nowy żywopłot

Żywopłoty muszą być formowane od samego początku. Pozwolenie im na osiągnięcie pełnej wysokości przed ścięciem wierzchołków jest dużym błędem. W efekcie będą rzadkie u podstawy i raczej nie zagęszczą się już w następnych latach. Może to wyglądać jak stawianie kroku wstecz, ale po posadzeniu powinieneś przyciąć żywopłot o jedną trzecią lub nawet połowę, aby pobudzić go do krzewienia się i zagęszczenia dolnej części.

Przycinaj je od góry w trakcie wzrostu usuwając 10-15 cm rocznie (zimą dla żywopłotów liściastych, wiosną dla zimozielonych). Wiem, że wygląda to jak stawianie kroku do przodu i dwóch kroków do tyłu, ale w rezultacie otrzymasz znacznie lepszy, gęstszy żywopłot i nie potrwa to tak długo, jak mogłoby się wydawać.

Strzyż żywopłot tak, aby był nieco szerszy u dołu niż u góry. To zapewni mu większą stabilność, lepszą zdolność do zrzucania śniegu oraz ładniejszy dla oka kształt. Powszechniejsze są żywopłoty o prostych bokach, jednak brakuje im elegancji żywopłotów w kształcie odwróconego keksa o nieco węższym

1

2

3

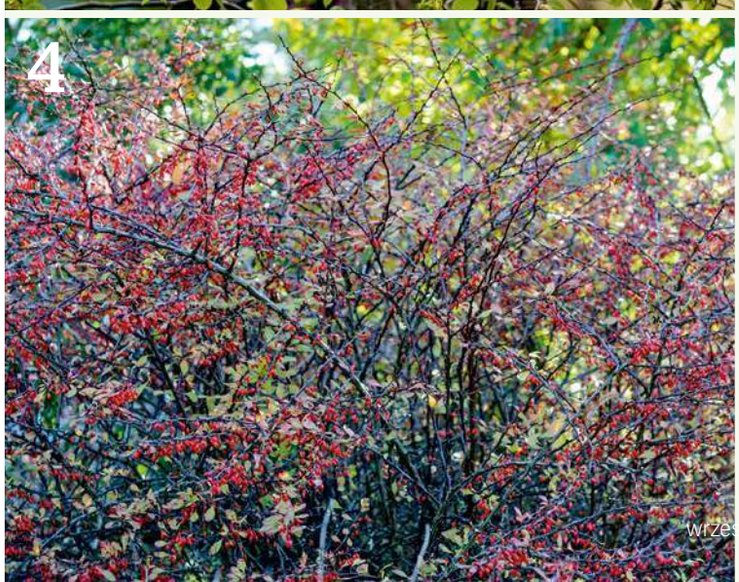
4

6

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY IMAGES/WHITEWAY, MISUMA, LAMONTAGNE; JASON INGRAM

5

wrzesień – październik 2019

7

> Strzyż żywopłot tak, aby był nieco szerszy u dołu niż u góry

8

Żywopłoty na problematyczne stanowiska

1 **Zanieczyszczone otoczenie**
Ligustr
Nie dyskredytuj popularnego ligustru, który utworzy mocny i wytrzymały miejski żywopłot. Cięty dwa lub trzy razy w roku, będzie schludny i półzimozielony. Odmiana o złoto-pstrych liściach utworzy jasne, atrakcyjne tło.
Półzimozielony

2 **Wietrzne miejsce Głóg**
Wytrzymały jak stare kozaki i ceniony nie tylko za zdolność do szybkiego wzrostu w szerokim zakresie gleb i warunków, ale także za atrakcyjne dla pszczół i ptaków kwiaty i owoce. **Zrzuca liście**

3 **Wąska działka Grab**
Dobrze rośnie na wilgotnym podłożu i można z niego tworzyć wąskie ekrany – stąd jego popularność w tworzeniu „szpalerów na szczudłach", które są tak uwielbiane przez bogatych „błyskawicznych ogrodników". **Zrzuca liście**

4 **Uboga, piaszczysta ziemia**
Berberys
Istnieje wiele berberysów i prawie wszystkie tolerują ubogie, suche gleby, pod warunkiem, że dostaną wystarczającą ilość wody we wczesnych stadiach wzrostu, kiedy się ukorzeniają. Dzięki cierniom utworzą uzbrojoną barierę.
Zimozielony lub zrzucający liście

5 **Wapienna ziemia Cis**
Nadaje się na zimozielony żywopłot na wszystkie, z wyjątkiem podmokłych stanowisk. Cis może przyrastać do 30 cm rocznie. Stare żywopłoty można mocno przyciąć zostawiając tylko grube gałęzie, które szybko się zazielenią.
Zimozielony

6 **Żywopłot do cienia**
Ostrokrzew
Nie jest to najszybciej rosnący żywopłot, ale może przyrastać 30 cm rocznie, jeśli jest dobrze nawożony i nawadniany. Gęsty, wiecznie zielony i nieprzenikniony – tworzy barierę zatrzymującą (na zewnątrz lub w środku!) małe dzieci i psy. **Zimozielony**

7 **Mokra, gliniasta ziemia**
Dereń
Krzewiaste gatunki i odmiany dereni uwielbiają wilgotną ziemię i szybko rosną, zyskując nawet metr w ciągu roku po silnym cięciu. Pstry dereń biały 'Elegantissima' (na zdjęciu) zachwyca kolorowymi liśćmi.
Zrzuca liście

8 **Wybrzeże Griselinia**
Zaokrąglone, jasnozielone liście są odporne na działanie wiatru i słonej mżawki. Szybko rośnie i zagęszcza się zapewniając prywatność bez uczucia przytłoczenia.
Zimozielony

Wzbogać glebę ogrodowym kompostem

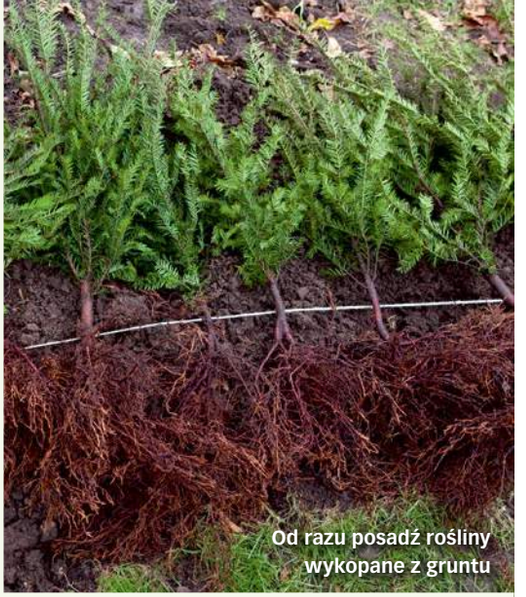
Od razu posadź rośliny wykopane z gruntu

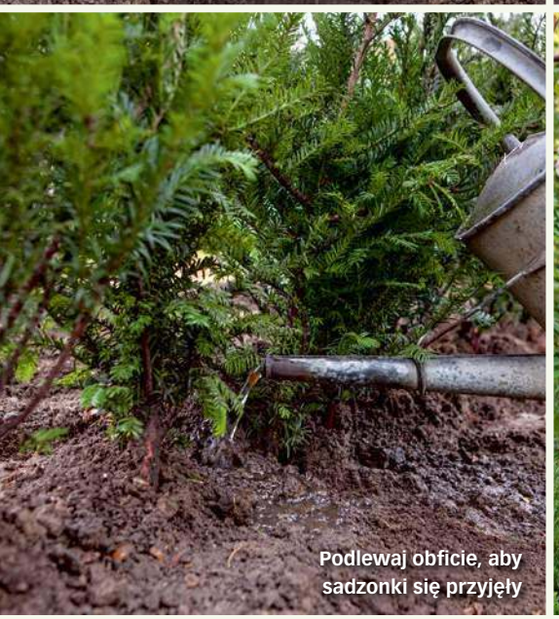
Podlewaj obficie, aby sadzonki się przyjęły

Nowe cisy przytnij o jedną trzecią

Jak posadzić żywopłot

Teraz mamy doskonały czas na sadzenie żywopłotów, ponieważ ziemia nadal trzyma letnie ciepło, a jesienne deszcze zapewnią korzeniom wodę – idealne połączenie do prawidłowego ukorzeniania się skutkującego szybkim wzrostem w przyszłym roku. Dobrze przygotuj ziemię, ponieważ żywopłot może przetrwać dziesiątki lat. Wykop rów na całej długości, a następnie użyźnij wykopaną ziemię i dół rowu dobrze rozłożonym kompostem. Użyj grzybów mikoryzowych dla szybszego ukorzenienia się sadzonek.

Rośliny żywopłotowe uprawiane w pojemnikach są dostępne przez cały rok; gatunki liściaste z gołym korzeniem od listopada do marca [W Polsce III, X-XI – red.]. Te ostatnie powinny być sadzone w okresie uśpienia i są znacznie tańsze niż sadzonki w pojemnikowach – często kosztują mniej niż funt za sztukę [ok. 5 zł]. Jeśli masz posadzić długi liściasty żywopłot poczekaj z tym do listopada, a następnie posadź sadzonki, kiedy tylko zostaną dostarczone. Gatunki iglaste najlepiej sadzić teraz – jeśli ich bryły korzeniowe są owinięte jutą, zostaw ją na miejscu, ale namocz korzenie przed sadzeniem.

Oprósz wykopany rów mączką z krwi, mączką rybną lub mączką kostną. Ustaw rośliny w odległości 30-45 cm od siebie, obsyp je ziemią i dobrze udepcz stopami. Każdy żywopłot powinien rosnąć co najmniej 30 cm od muru granicznego lub ogrodzenia, a najlepiej 45 cm. Jeśli potrzebujesz naprawdę gęstego żywopłotu, posadź go w dwóch rzędach, ale generalnie w mniejszych ogrodach wystarczy jeden rząd. Obficie podlej nowy żywopłot, aby ziemia osiadła wokół korzeni. Większość roślin żywopłotowych powinna być następnie przycięta o jedną trzecią, aby pobudzić je do rozgałęzienia się i zagęszczenia u podstawy. Bujnie rosnące gatunki, takie jak głóg i dereń, należy przyciąć o połowę.

Brak wilgoci rzadko stanowi zimą problem, ale wiosną czekaj z wężem na pierwsze oznaki wysychania korzeni. Na lekkich glebach warto rozłożyć linię kropelkową lub wąż nawadniający wzdłuż żywopłotu, którym obficie podlejesz rośliny w czasie suchych dni.

> „Podlewanie w czasie suchych dni i nawożenie przyniesie widoczne efekty”

od podstawy wierzchołku. Zaczynając przycinanie, pracuj od dołu w górę, aby ścinki opadały swobodnie. Na końcu wyrównaj górną krawędź, tnąc wzdłuż naprężonej pomiędzy dwoma słupkami linki, jeśli nie jesteś pewny swojego oka!

Pamiętaj, że żywopłoty też są roślinami – troska i regularne podlewanie w czasie suchych dni (szczególnie po niedawnym posadzeniu) i dokarmianie dobrej jakości nawozem wieloskładnikowym przynajmniej raz w roku przyniesie widoczne efekty. Ukształtowany żywopłot działa jak parasol, zapobiegając nawet ulewnemu deszczowi przeniknięcie do korzeni. Obfite podlanie podstawy zwiędniętego i zmęczonego upałem żywopłotu często już mu nie pomoże – szczególnie jeśli jest utworzony z iglaków rosnących na lekkich, bardzo przepuszczalnych glebach.

Odmłodzić czy usunąć?

Jeśli odziedziczysz zdziczały żywopłot masz dwie możliwości: możesz go usunąć (ryzykując gniew sąsiadów i wystawienie ogrodu na pełen widok) lub odnowić. Żywopłoty liściaste (te, które tracą liście zimą) często można przyciąć bardzo mocno. Również zimozielone cisy można przyciąć, nawet jeśli gałęzie są tak grube jak twoje ramię, bo nawet z nich wybiją nowe odrosty.

Oprzyj się pokusie przycięcia innych iglaków do brązowego drewna. Iglaki, takie jak cyprysowiec Leylanda i cyprysik Lawsona nigdy już po tym się nie zazielenią. Jeśli zaś skrócisz im tylko zielone pędy, twój żywopłot powinien odrosnąć na wiosnę, która jest najlepszym czasem do wykonania takiej renowacji.

Niezależnie od warunków jakie masz w ogrodzie i niezależnie od rodzaju gleby, znajdziesz dla siebie odpowiedni gatunek na żywopłot. Teraz jest doskonały czas na posadzenie żywopłotu z sadzonek doniczkowych lub zamówienie roślin liściastych kopanych z gruntu (to zdecydowanie najbardziej ekonomiczne rozwiązanie), które wysadzisz pomiędzy listopadem a marcem. Żadne plecione ogrodzenie nawet nie zbliży się do żywopłotu pod względem poprawy wyglądu ogrodu, korzyści dla dzikiej przyrody i dla ducha twojej kreatywności. Pozwól sobie spróbować. ☐

Sprawdź na str. 96 nasz test nożyc do żywopłotu.

OGLĄDAJ Alan dzieli się swoim doświadczeniem na **gardenersworld.com/alan-titchmarsh**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

Przejrzyj i zamów na **www.UlubionyKiosk.pl**

TESTUJEMY

Nożyce do żywopłotów

Sue Fisher testuje nożyce do żywopłotów: spalinowe i elektryczne w cenach odpowiadających każdemu budżetowi

Żywopłoty tworzą piękne ogrodzenia ogrodów, ścianki działowe i obwódki, a przy tym mają różnorodne liście i kwiaty, dzięki czemu są pożyteczne dla dzikiej przyrody. Mają jednak pewną wadę: wymagają regularnego cięcia, które trzeba wykonać od jednego do kilku razy w roku. Nożyce mogą znacząco usprawnić pracę, jednak wybór tych, które będą najlepsze dla ciebie i twojego żywopłotu z dostępnego zakresu modeli może być niełatwym zadaniem. Przetestowaliśmy szeroki zakres zasilanych elektrycznie lub spalinowo nożyc do żywopłotów, które będą odpowiadać większości ogrodnikom i ich ogrodom.

Kiedyś jedynym wyborem były modele na benzynę lub zasilane z sieci elektrycznej, ale teraz powszechnie dostępne są akumulatorowe nożyce do żywopłotów, dlatego przetestowaliśmy wybrane modele elektryczne i kilka niedrogich nożyc spalinowych.

W naszych testach nie braliśmy pod uwagę większych, profesjonalnych nożyc (zarówno spalinowych, jak i akumulatorowych). Nie uwzględniliśmy również modeli przewodowych zasilanych z sieci, ponieważ stają się one coraz mniej popularne. Słyszeliśmy, że rozwijane są już nożyce hybrydowe, które można podłączyć do gniazdka lub używać bezprzewodowo.

Na stronie 100 podsumowujemy i porównujemy najlepsze spalinowe, przewodowe i akumulatorowe nożyce. Przetestowaliśmy modele o standardowej konstrukcji, chociaż warto rozważyć nożyce o większym zasięgu jeśli masz do przycięcia wysokie żywopłoty. Akumulatorowe nożyce mogą mieć baterię do wykorzystania również w innych typach urządzeń.

W kolejnych numerach przetestujemy dla Was bezprzewodowe narzędzia wielofunkcyjne do różnych zadań przy użyciu jednej baterii.

eprasa.pl d02caa5615

Budowa nożyc do żywopłotów

Podstawowe i specjalistyczne elementy budowy nożyc spalinowych i akumulatorowych

Osłona dłoni i przedni uchwyt ręczny
Chociaż osłona chroni użytkownika przed odpryskami, zawsze należy zakładać rękawice i okulary ochronne

Elementy tylko u nożyc spalinowych
1. Silnik z filtrem powietrza
Pojemność mierzona jest w centymetrach sześciennych. Rozmiar silnika określa moc nożyc, wpływa na szybkość i grubość ciętego materiału. Silniki bezszczotkowe są droższe niż silniki szczotkowe, ale są bardziej wydajne, lżejsze i mają dłuższą żywotność. Upewnij się, że pokrywa filtra jest czysta, aby uniknąć przegrzania.
2. Pompka paliwa
Przezroczysta, elastyczna pompka z tworzywa sztucznego wymaga 5-10 krotnego wciśnięcia do zainicjowania przepływu paliwa.
3. Dławik
Włącz, kiedy uruchamiasz zimne urządzenie. Niektóre nożyce mają automatyczne wyłączanie dławika, podczas gdy u innych należy zrobić to ręcznie.

Uchwyt rozrusznika z linką (u modeli spalinowych)
Wykonaj kilka ostrych szarpnięć, aby uruchomić silnik. Przed rozpoczęciem pracy załóż nauszniki i noś je w trakcie cięcia.

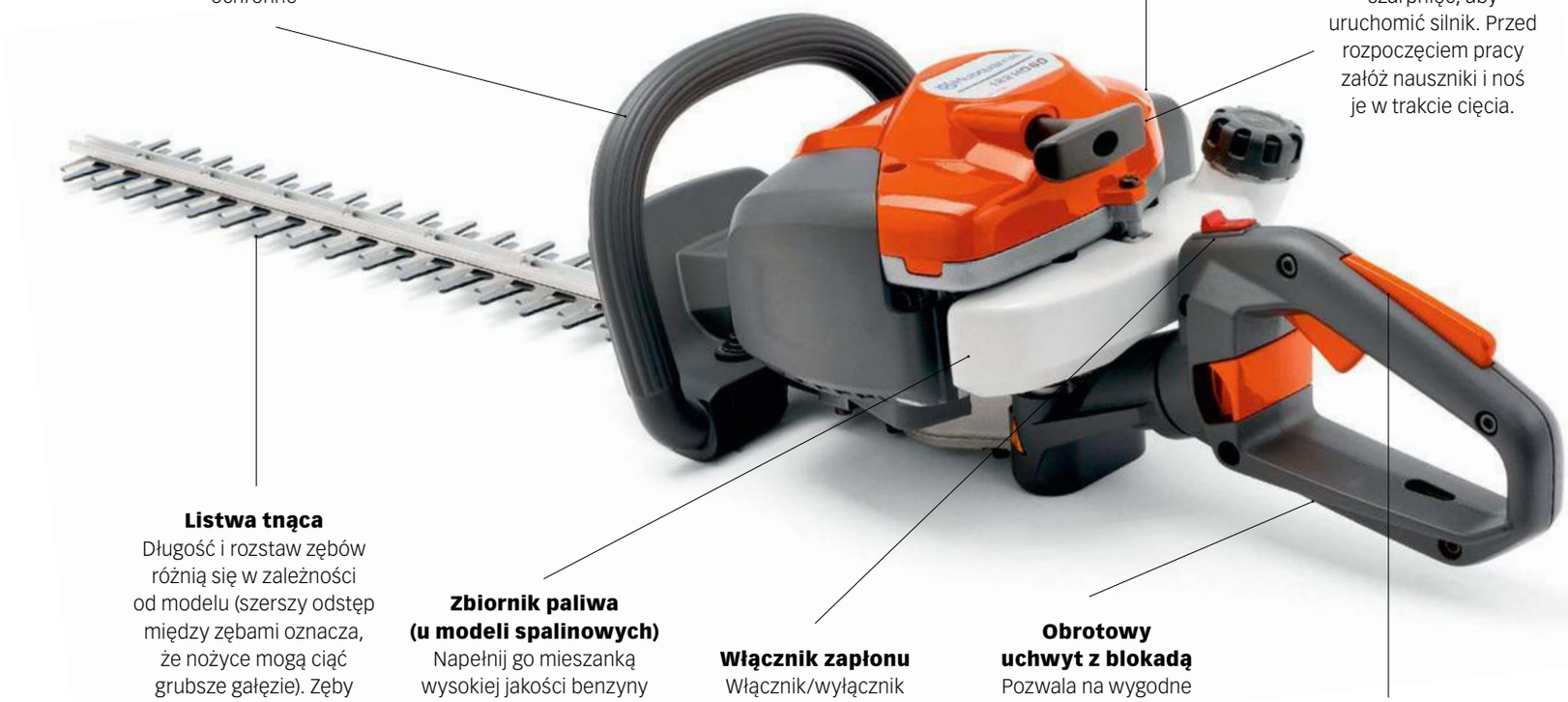

Listwa tnąca
Długość i rozstaw zębów różnią się w zależności od modelu (szerszy odstęp między zębami oznacza, że nożyce mogą ciąć grubsze gałęzie). Zęby są bardzo ostre, więc zawsze zakładaj osłonę na listwę tnąca, kiedy nie używasz nożyc. Przeciętna długość listwy tnącej wynosi od 45 cm do 60 cm długości. Narzędzia z krótszymi listwami są na ogół lżejsze i łatwiejsze w obsłudze, chociaż cięcie trwa dłużej.

Zbiornik paliwa (u modeli spalinowych)
Napełnij go mieszanką wysokiej jakości benzyny i oleju do silników dwusuwowych. Niektórzy producenci dołączają butelkę do mieszania paliwa. Zaleca się dodanie stabilizatora do paliwa.

Włącznik zapłonu
Włącznik/wyłącznik do włączenia przed uruchomieniem urządzenia i do szybkiego wyłączenia silnika po zakończeniu.

Obrotowy uchwyt z blokadą
Pozwala na wygodne użytkowanie, umożliwiając pracę w różnych pozycjach i ułatwiając cięcie powyżej wysokości ramion. Wszystkie modele spalinowe i niektóre testowane modele bezprzewodowe miały uchwyty obracające się o 180°, zazwyczaj do trzech pozycji cięcia, a kilka modeli miało ich pięć.

Rękojeść z przepustnicą
Przepustnica kontroluje obroty silnika. Nożyce powinny być obsługiwane wyłącznie obiema rękami za pomocą przedniego uchwytu i tylnej rękojeści

Elementy tylko u nożyc bezprzewodowych

Akumulator
Baterie różnią się pod względem mocy (wolty) i pojemności (amperogodziny). Waga waha się od 200 g do 2,2 kg. Prawie wszystkie baterie mają lampki – wskaźniki poziomu mocy wskazujące poziom naładowania.

Przyciski bezpieczeństwa
Niektóre modele są wyposażone we włącznik/wyłącznik lub blokadę włącznika, wówczas narzędzie nie może być obsługiwane na zasilaniu sieciowym z włożoną baterią (co nie jest zalecane). Akumulatory wkładane od góry można umieścić w pozycji „neutralnej" – w uchwycie, ale bez podłączenia.

eprasa.pl d02caa5615

SPALINOWE

OCENA: 15/20

Einhell GE-PH-2555A

ok. 750 zł **Długość listwy tnącej** 61 cm
Poziom hałasu 110 dB **Waga** 5,44 kg
Pojemność silnika 24,5 cm³ **Gwarancja** 2 lata
Łatwy zapłon. Wygodny 3-pozycyjny obrotowy uchwyt, system redukcji drgań i automatyczny dławik. Listwa z zębami co 28 mm tnie dość dobrze, ale silnik nie działał płynnie.

Zalety & wady

✔ Łatwy zapłon
✔ 3-pozycyjny obrotowy uchwyt
✔ System antywibracyjny
✔ Automatyczny dławik
✘ Niedostateczne wyważenie
✘ Trudna do założenia osłona

Przygotowanie / ustawienia / przechowywanie ★★★☆☆	**Wydajność** ★★★★☆
Obsługa ★★★★☆	**Jakość do ceny** ★★★★☆

NAJLEPSZY ZAKUP

OCENA: 19/20

Husqvarna 122HD60

ok. 1400 zł **Dł. listwy tnącej** 59 cm
Poziom hałasu 101 dB **Waga** 4,9 kg
Poj. silnika 22 cm³ **Gwarancja** 2 lata
Łatwy zapłon i obsługa; niska waga biorąc pod uwagę rozmiar i moc urządzenia. Bezszczotkowy silnik zapewnia szybkie i wydajne cięcie. System antywibracyjny i obrotowy uchwyt. Sztywna osłona listwy tnącej z tworzywa sztucznego z otworami do zawieszenia urządzenia. Dobrze zaprojektowany, ale najdroższy model spalinowy.

Zalety & wady

✔ Silne nożyce z bezszczotkowym silnikiem
✔ Sztywna osłona z możliwością zawieszenia
✔ Szybkie i wydajne cięcie
✔ 3-pozycyjny uchwyt
✔ Najniższy poziom hałasu spośród modeli spalinowych
✘ Najwyższa cena spośród nożyc spalinowych

Przygotowanie / ustawienia / przechowywanie ★★★★★	**Wydajność** ★★★★★
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★☆

OCENA: 16/20

Stanley SHT-26-550

ok.750 zł **Dł. listwy tnącej** 55 cm
Poziom hałasu 95 dB **Waga** 5,3 kg
Poj. silnika 26 cm³ **Gwarancja** 1 rok
Wygodna obsługa dzięki szybkiemu, wydajnemu cięciu. Łatwy w wykonaniu obrót uchwytu. Niestandardowa procedura zapłonu, ale instrukcja obsługi znajduje się na zawieszce. Wibruje mocniej niż inne modele, a cienką osłonę listwy trudno założyć.

Zalety & wady

✔ Łatwy do regulacji obrotowy uchwyt
✔ Szybkie, wydajne cięcie i duża szerokość cięcia
✘ Osłona trudna do dopasowania
✘ Krótka gwarancja
✘ Wibracje przeszkadzają w pracy

Przygotowanie / ustawienia / przechowywanie ★★★★☆	**Wydajność** ★★★☆☆
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★☆

SPALINOWE

OCENA: 18/20

Stiga SHP60

ok.750 zł **Dł. listwy tnącej** 61 cm
Poziom hałasu 109 dB **Waga** 5,5 kg
Poj. 24,5 cm³ **Gwarancja** 2 lata
3-pozycyjny obrotowy uchwyt. System antywibracyjny zapewnia wygodne użytkowanie, a rozstaw zębów co 27 mm zapewnia szybkie i czyste cięcie. Równomierne wyważenie, mimo że jest to jeden z cięższych modeli.

Zalety & wady

✔ Wygodny, dobrze wyważony model
✔ Łatwe uruchomienie pomimo dławika (poniżej)
✔ 3-pozycyjny obrotowy uchwyt
✔ System antywibracyjny
✘ Ręczny dławik

Przygotowanie / ustawienia / przechowywanie ★★★★★	**Wydajność** ★★★★☆
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★☆

AKUMULATOROWE

NAJLEPSZY ZAKUP

OCENA: 19/20

Bosch EasyHedgeCut

ok.450 zł **Dł. listwy tnącej** 35 cm
Poziom hałasu 87 dB **Waga** 2,4 kg
Akumulator 12 V 2,5 Ah **Gwarancja** 3 lata
Kompaktowe i lekkie, łatwe w obsłudze. Najkrótsza listwa, dobra do cięcia małych żywopłotów i krzewów. Rozstaw zębów co 15 mm, dzięki czemu nadaje się do drobniejszych przyrostów, ale skutecznie tnie wszystkie żywopłoty.

Zalety & wady

✔ Bardzo lekkie i ciche
✔ Łatwe w obsłudze na wszystkich ustawieniach
✔ System anti-blocking (nieprzerwane cięcie)
✔ Długa gwarancja
✘ Brak wskaźnika naładowania baterii
✘ Najkrótsze ostrze

Przygotowanie / ustawienia / przechowywanie ★★★★☆	**Wydajność** ★★★★★
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★★

NAJLEPSZY ZAKUP

OCENA: 19/20

Greenworks G40HT61K2

ok.650 zł **Dł. listwy tnącej** 61 cm
Poziom hałasu 100 dB **Waga** 3,54 kg
Akumulator 40 V 2 Ah **Gwarancja** 2 lata
Lekkie narzędzie w swojej kategorii mocy, szybkie i wydajne. Długa listwa tnąca z zębami co 27 mm. Obrotowy uchwyt ułatwia obsługę, szczególnie przy cięciu ponad głową. Posiada przycisk blokady bezpieczeństwa.

Zalety & wady

✔ Lekkie i łatwe w użyciu
✔ Długa listwa w stosunku do wagi urządzenia
✔ 3-pozycyjny obrotowy uchwyt
✔ Szeroki zakres cięcia
✘ Cienka osłona listwy

Przygotowanie / ustawienia / przechowywanie ★★★★☆	**Wydajność** ★★★★★
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★★

eprasa.pl d02caa5615

AKUMULATOROWE

SCORE: 16/20

Honda HHHE61LE

ok. 850 zł (cena bez akumulatora i ładowarki)
Dł. listwy tnącej 61 cm **Poziom hałasu** 83 dB
Waga 5 kg **Akumulator** 56 V 4 Ah (2,13 kg)
Gwarancja 2 lata

Solidne i mocne, o szerokości cięcia 22 mm u podstawy i 26 mm na końcu listwy. Ciężkie i niewygodne w użyciu – brakuje obrotowego uchwytu.

Zalety & wady

- ✔ Wydajne, szybkie cięcie (większa szerokość cięcia na końcu)
- ✔ Osłona końcówki i solidna osłona ostrza
- ✔ Najcichszy z modeli bezprzewodowych
- ✘ Ciężkie w obsłudze
- ✘ Trudno powiedzieć, jaki jest stopień naładowania akumulatora
- ✘ Wysoka cena

Przygotowanie/ ustawienia/ przechowywanie ★★★★★	**Wydajność** ★★★★☆
Obsługa ★★★☆☆	**Jakość do ceny** ★★★★☆

OCENA: 18/20

Husqvarna 115iHD45

ok. 750 zł **Dł. listwy tnącej** 45 cm
Poziom hałasu 90 dB **Waga** 4 kg
Akumulator 36 V 2,0 Ah **Gwarancja** 2 lata

Dobrze radzą sobie z cięciem różnych materiałów. Rozstawem zębów co 25 mm. Wyposażone w funkcję oszczędzania energii, włącznik / wyłącznik i automatyczne wyłączanie, osłonę końcówki i akumulator wpinany od góry.

Zalety & wady

- ✔ Wygodna obsługa i cięcie
- ✔ Niski poziom hałasu, silnik bezszczotkowy
- ✔ Funkcje bezpieczeństwa
- ✔ Niewielki ciężar w stosunku do wydajności
- ✔ Sztywna osłona listwy (typu rękawowego)
- ✘ Trudno zobaczyć lampki kontrolne

Przygotowanie/ ustawienia/ przechowywanie ★★★★★	**Wydajność** ★★★★☆
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★☆

OCENA: 18/20

Makita DUH551Z

ok. 900 zł **Dł. listwy tnącej** 55 cm
Poziom hałasu 93 dB **Waga** 5,3 kg
Akumulator 36 V (2 x 18 V) 3 Ah
Gwarancja 1 rok (3 lata po zarejestrowaniu)

Potężne narzędzie z wieloma funkcjami, w tym przełącznik blokady / odblokowania, system ochrony narzędzia, odstęp zębów 36 mm, osłona końcówki i otwór do zawieszania. Cięższy niż większość modeli, ale wyposażony w obrotowy uchwyt.

Zalety & wady

- ✔ Wszechstronne; 6 prędkości cięcia
- ✔ Mocne i wydajne
- ✔ 5-pozycyjny uchwyt
- ✔ Funkcje bezpieczeństwa
- ✔ Osłona końcówki i solidna osłona ostrza
- ✘ Stosunkowo ciężkie

Przygotowanie/ ustawienia/ przechowywanie ★★★★★	**Wydajność** ★★★★★
Obsługa ★★★★☆	**Jakość do ceny** ★★★★☆

AKUMULATOROWE

OCENA: 17/20

Mountfield MH48Li

£337 (trudno dostępna w Polsce)
Dł. listwy tnącej 61 cm **Poziom hałasu** 99 dB
Waga 3,8 kg **Akumulator** 48 V, 2,0 Ah
Gwarancja 2 lata

Wygodna obsługa, szczególnie dzięki 3-pozycyjnemu obrotowemu uchwytowi. Odstęp między zębami wynosi 27 mm. Efektywnie tną większość materiału, ale mają problemy z silnie zdrewniałymi pędami. Włącznik / wyłącznik zapewnia bezpieczeństwo. Cienka osłona listwy, nieco niezgrabna do zakładania.

Zalety & wady

- ✔ 3-pozycyjny obrotowy uchwyt
- ✔ Łatwe w obsłudze
- ✔ Dobry akumulator
- ✘ Cienka osłona listwy, problem z grubymi pędami
- ✘ Najdroższy z testowanych modeli

Przygotowanie/ ustawienia/ przechowywanie ★★★★☆	**Wydajność** ★★★★☆
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★☆

OCENA: 19/20

Ryobi One + OHT1845

ok. 320 zł (cena bez akumulatora i ładowarki)
Dł. listwy tnącej 45 cm **Poziom hałasu** 97 dB
Waga 3,43 kg **Akumulator** 18 V 2,5 Ah
Gwarancja 3 lata

Najnowszy model o zmniejszonym rozmiarze i wadze, ale o szerszym rozstawie zębów. Imponująca wydajność w stosunku do wielkości i łatwa obsługa. Tną rozmaite materiały. Trudno zobaczyć wskaźnik poziomu naładowania baterii.

Zalety & wady

- ✔ Dość lekkie, ale wydajne
- ✔ Kompaktowy, lekki akumulator
- ✔ Długa gwarancja
- ✔ Solidna osłona listwy
- ✘ Trudno zobaczyć kontrolkę zasilania

Przygotowanie/ ustawienia/ przechowywanie ★★★★☆	**Wydajność** ★★★★★
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★★

OCENA: 19/20

Stihl HSA 56

ok. 750 zł **Dł. listwy tnącej** 45 cm
Poziom hałasu 91 dB **Waga** 3,7 kg
Akumulator 36V 59 Wh **Gwarancja** 2 lata

Wydajne cięcie z odstępem między zębami co 30 mm, co zapewnia wygodę pracy. Listwa posiada osłonę końcówki i sztywną osłonę typu rękawowego. Nożyce można łatwo zawiesić. Akumulator wpinany od góry, więc łatwo go nieść w neutralnej pozycji.

Zalety & wady

- ✔ Wydajne, szerokie cięcie
- ✔ Osłona końcówki i osłona całej listwy
- ✔ Możliwość zawieszenia urządzenia
- ✔ Wpinana od góry bateria
- ✘ Mało zrozumiała instrukcja obsługi

Przygotowanie/ ustawienia/ przechowywanie ★★★★☆	**Wydajność** ★★★★★
Obsługa ★★★★★	**Jakość do ceny** ★★★★★

eprasa.pl d02caa5615

Nożyce a źródło zasilania

BENZYNOWE
Zalety Dobre do pracy przez dłuższy czas, wystarczy zatankować do pełna. Większość modeli jest mocna, szybka i wydajna. Zetną nawet grube pędy.
Wady Ciężkie i głośne, wydzielają spaliny i są trudniejsze do uruchomienia, niż modele bezprzewodowe. Tankowanie to brudna sprawa, a koszty corocznej konserwacji są wysokie (60-80 funtów) i najlepiej powierzyć ją specjalistom.

BEZPRZEWODOWE
Zalety Akumulatory litowo-jonowe utrzymują ładunek nawet podczas przechowywania. Czyste i proste w uruchamianiu i użytkowaniu, bez ciągnących się kabli elektrycznych czy rozruszników. Cichsze i czystsze niż modele spalinowe, a więc bardziej sprzyjające dobrosąsiedzkim stosunkom i najlepsze do miejsc wrażliwych na hałas. W większości przypadków są lekkie, szczególnie jeśli używa się małych baterii o mniejszej pojemności.
Wady Mniejsze modele mają wystarczającą moc do cięcia cienkich gałęzi. Musisz przerwać pracę, aby naładować akumulator, chyba że kupisz zapasowy. W zależności od rozmiaru baterii i grubości ciętego materiału jedno naładowanie wystarcza na 30-50 minut. Początkowe wydatki są wysokie, ale będą zrównoważone przez niższe koszty eksploatacji w całym okresie użytkowania zestawu.

PRZEWODOWE
Zalety Zasilane bezpośrednio z sieci elektrycznej; to tanie rozwiązanie do małych ogrodów.
Wady Pracujesz nożycami podłączonymi do przewodu elektrycznego. Potencjalne niebezpieczeństwo związane z korzystaniem z urządzenia elektrycznego na zewnątrz.

RĘCZNE NOŻYCE OGRODOWE
Przyjazny dla środowiska sposób na piękny żywopłot i twoją dobrą formę.

Przytnij boki żywopłotu, zanim zaczniesz ciąć górę

Jak testowaliśmy

Żywopłoty o różnych grubościach łodyg, w tym bukszpanowe, iglaste, z suchodrzewu lśniącego i gatunków rodzimych przycinali ogrodnicy o różnym wzroście i budowie. Porównali nożyce, wobec których zastosowano następujące kryteria do obliczenia wyników testu, z równą wagą przypisaną każdemu:

- **PRZYGOTOWANIE, USTAWIENIA I PRZECHOWYWANIE** Instrukcje obsługi, zużycie paliwa, osłony listew tnących.
- **OBSŁUGA** Ciężar, hałas, wibracje, bezpieczeństwo, łatwość obsługi, funkcje specjalne.
- **OSIĄGI** Zapłon, jakość cięcia, szybkość ostrzy, maksymalna grubość cięcia, czas pracy.
- **CENA DO JAKOŚCI** Wyniki poprzednich parametrów w porównaniu do ceny, jakości i gwarancji.

Jak wybrać i kupić nożyce do żywopłotu

OKREŚL ROZMIAR I TYP SWOJEGO ŻYWOPŁOTU, a następnie dopasuj do niego rozmiar i moc nożyc – nie oczekuj, że małe nożyce będą w stanie poradzić sobie z gęstymi pędami, do których przeznaczone są większe modele.

NA PIERWSZYM MIEJSCU POSTAW BEZPIECZNĄ I WYGODNĄ OBSŁUGĘ. Zakupy w specjalistycznych sklepach ogrodniczych dają możliwość wypróbowania i porównania narzędzi. Jakość osłony listwy różni się znacząco: od cienkiego, elastycznego tworzywa sztucznego, które się zniekształca, a przez to może być później trudne do dopasowania; do sztywnego, formowanego tworzywa sztucznego lub aluminium. Najlepiej i najłatwiej jest używać osłon osłaniających całą listwę tnącą. Osłony powinny być zakładane zawsze, kiedy nożyce nie są używane.

ZWRÓĆ UWAGĘ NA POZIOM HAŁASU, który jest mierzony w decybelach (dB).

NIE ZAPOMNIJ O PRZECHOWYWANIU. Niektóre modele mają otwór, który można wykorzystać do zawieszenia urządzenia w celu łatwego przechowywania.

SPRAWDŹ DODATKOWE FUNKCJE. Do wielu modeli można dokupić osłonę końcówki listwy – zapobiega ona uszkodzeniu elementów ogrodowych, a także samej listwy, jeśli zetknie się z podłożem.

ZWIĘKSZ KORZYŚCI. Przy zakupie akumulatora zastanów się nad innymi narzędziami tego samego producenta (zarówno dla ogrodników, jak i majsterkowiczów), które wykorzystują baterię tej samej wielkości, a więc będzie można ją wymieniać między narzędziami i zaoszczędzić pieniądze.

SPRAWDŹ OKRES GWARANCJI zarówno dla akumulatora, jak i samego urządzenia.

NAJLEPSZY ZAKUP

Na podstawie otrzymanych wyników przyznaliśmy 6 wyróżnień

Bosch EasyHedgeCut
Tanie i bezprzewodowe
Dobra cena i długa gwarancja. Do małego ogrodu.

Greenworks G40,61K2
Wydajne i bezprzewodowe
Wydajne i łatwe w użyciu, długa listwa i mały ciężar.

Husqvarna 122HD60
Spalinowe z klasą
Dobrze zaprojektowane, ciche, szybkie, wydajne i wygodne.

Ryobi One+ OHT8145
Najlepsze z małych bezprzewodowych
Lekkie, łatwe w użyciu i dobrze tną różny materiał.

Stihl HSA 56
Najlepsze bezprzewodowe ze średniej półki
Wygodne w użyciu. Wydajne cięcie za rozsądną cenę.

Webb HC600
Spalinowe w dobrej cenie
Wszechstronne, wygodne narzędzie do wydajnego i gładkiego cięcia.

Producenci

- **BOSCH** bosch-garden.co.uk
- **COBRA** cobragarden.co.uk
- **EGO** egopowerplus.co.uk
- **EINHELL** einhelltools.co.uk
- **GREENWORKS** greenworkstools.com
- **HONDA** honda.co.uk
- **HUSQVARNA** husqvarna.com/uk
- **MAKITA** makitauk.com
- **MITOX** mitox.co.uk
- **MOUNTFIELD** mountfieldlawnmowers.co.uk
- **RYOBI** uk.ryobitools.eu
- **STANLEY** stanleytools.co.uk
- **STIGA** stigalawnmowers.co.uk
- **STIHL** stihl.co.uk
- **WEBB** webbgardenpower.co.uk

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

Odstraszacze zwierząt

Ponad 60 modeli szklarni ogrodowych

Oszczędność wody

Internetowy sklep ogrodniczy

agrosklep.pl

Kolekcja róż licencyjnych

Nowe kolekcje odmian hortensji

esschert design

Zapraszamy do współpracy centra ogrodnicze, kwiaciarnie, sklepy zoologiczne

www.esschertdesign.pl, e-mail: info@esschertdesign.pl

DLA ZWIERZĄT

MODA W OGRODZIE

DLA KWIATÓW

PLANT TERRARIUM

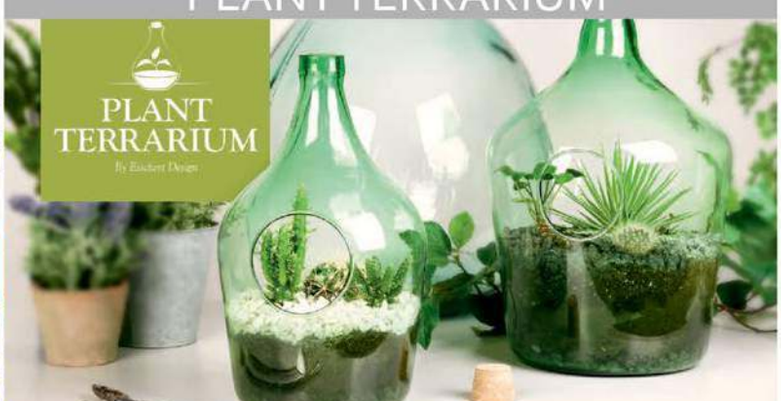

eprasa.pl d02caa5615

Czas na JESIENNE CIĘCIE

Przytnij rośliny teraz, aby były w dobrej formie zimą. **David Hurrion** radzi też, jak ciąć maliny

Po tegorocznych upałach nasze ogrody są jeszcze ciągle nieco przywiędłe i jesień dla wielu roślin zawitała wcześnie. Stres przeżywany przez drzewa i krzewy na skutek braku wody mógł doprowadzić do wczesnego opadania liści i zamierania niektórych gałęzi lub całych części korony.

Musimy się tym teraz zająć w pierwszej kolejności – gdy jeszcze widzimy żywe fragmenty pędów przed opadnięciem liści. Przytnij martwy materiał do zdrowych liści i pąków lub do miejsca, w którym łączy się on z żywą gałęzią. Możesz też wykonać niewielkie dodatkowe cięcie, aby roślina stała równo lub zmienić jej kształt.

Rośliny zielne i paprocie również skorzystają na cięciu i uporządkowaniu. Owocostany zostaw, aby zapewniały pokarm ptakom, cieszyły oko i stały się schronieniem na zimę dla pożytecznych owadów.

I wreszcie oczyść i naostrz sekator – będzie miał co robić w nadchodzących tygodniach, gdy zacznie się poważny sezon na cięcie.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JO WHITWORTH

Przytnij martwe gałęzie do miejsca, w którym łączą się z żywą gałęzią

Inne rośliny wymagające cięcia

We wrześniu mamy do zrobienia sporo kosmetycznych cięć – trzeba usuwać przekwitłe kwiaty i przywiędłe liście, aby ogród nadal dobrze wyglądał. Delikatnie tniemy tuż powyżej liści lub pąków.

LAWENDA Przytnij pędy z przekwitniętymi kwiatami, aby krzew wyglądał schludnie. Nie wycinaj liści ani zdrewniałych pędów, bo są zimową ochroną.

DALIE Usuwaj kwiaty nożyczkami lub sekatorem, kiedy tylko płatki zaczynają więdnąć. Pobudzi to roślinę do produkcji kolejnych pąków i kwiatów.

JABŁONIE Przycinaj miękkie pędy powstałe w bieżącym sezonie do dwóch-trzech pąków od podstawy, aby pobudzić drzewo do wytworzenia owocujących ostróg.

PRZYWROTNIK Rośliny zielne mogą wyglądać na zaniedbane, więc przytnij wszystkie liście do ziemi lub tuż powyżej, jak pokazano na zdjęciu.

Nie tnij teraz...

Jesienne maliny przytnij pod koniec zimy lub wczesną wiosną

- ✕ **Jesiennych malin**, bo produkują już owoce na tegorocznych pędach – poczekaj z cięciem, aż zbierzesz owoce
- ✕ **Delikatnych krzewów**, bo mogą wyprodukować późne miękkie przyrosty, które łatwo zniszczy mróz
- ✕ **Krzewów kwitnących** wiosną, bo ryzykujesz wycięcie pąków kwiatów, które mają się pojawić na wiosnę
- ✕ **Traw ozdobnych**, bo zimą ich wierzchnie przyrosty chronią je, a kwiatostany cieszą oko

Cięcie żywopłotu

Cięcie zimozielonego żywopłotu – jak widoczny na zdjęciu żywopłot, który tworzy papauma (*Griselinia*) [popularny na Wyspach zimozielony krzew, który w Polsce może przemarzać – red.], nada mu dobrą formę przed zimą. Aby wierzch i boki zielonej ściany były równe, skorzystaj z tyczki i sznurka. Przycinaj tuż powyżej miejsca, w którym wiosną zaczęły pojawiać się przyrosty. Po cięciu usuń ścinki z wierzchu żywopłotu.

eprasa.pl d02caa5615

Jesienią najważniejsze jest cięcie malin owocujących latem

Te klejnoty wśród roślin użytkowych owocują na mocnych, pionowych pędach, które w przypadku odmian owocujących latem tworzą się w poprzednim sezonie [maliny jesienne zawiązują owoce na pędach tegorocznych – red.]. Po zebraniu owoców, przycinamy te pędy, które owocowały do ziemi, zostawiając nowe, zielone pędy, które wydadzą owoce latem kolejnego roku.

Krok po kroku

1 **ZDECYDUJ**, które pędy musisz wyciąć, oglądając ich barwę i sprawdzając, czy owocowały tego lata. Można je łatwo odróżnić: nowe pędy są zielone, zaś stare brązowe.

2 **WYTNIJ** wszystkie najstarsze pędy, które owocowały. Przerzedź pozostałe zielone pędy, wycinając do ziemi te, które rosną za gęsto lub są słabe, bo i tak nie wydadzą owoców. Zostaw najsilniejsze pędy grubości ołówka.

3 **ZAKOŃCZ**, przycinając wierzchołki pozostałych malin o ok. 10 cm do miejsca tuż nad węzłem liściowym i pąkiem. Miękkim sznurkiem przywiąż pozostałe pędy do drutów rozpostartych pomiędzy słupkami, co ułatwi pielęgnację.

DOBRA RADA

Aby w przyszłym sezonie zebrać maksymalne plony, zastosuj 5-centymetrową warstwę ściółki organicznej wzdłuż rzędów pędów malin. Wykorzystaj samodzielnie zrobiony kompost ogrodowy, dojrzały organiczny obornik ze stajni lub sprzedawany w workach nawóz do podłoża. Przed nałożeniem ściółki porządnie podlej ziemię i pamiętaj, aby nie zasypywać nim podstaw pędów. Ściółka zatrzyma wilgoć w glebie i zasili rozwijające się owoce w następnym sezonie.

Gruba warstwa ściółki zapobiegnie też rozwojowi chwastów

W ten sposób przytnij też:

W podobny sposób można przycinać inne krzewy owocowe – usuwamy starsze pędy, które owocowały i przywiązujemy nowe pędy wyprodukowane w bieżącym sezonie, które wydadzą owoce w kolejnym roku.

- **Jeżyny**
- **Malinojeżyny**
- **Jeżyny rdzawe**

Maliny owocujące latem

Kalendarz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
KWIATY												
OWOCE												
CIĘCIE												

ZDJĘCIA: SARAH HENEGHAN; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl d02caa5615

ZRÓB TO TERAZ

To praktyczny dział pełen porad ekspertów Gardeners' World

106 Posadź cebulki

107 Zadbaj o trawnik

109 Podziel byliny

112 Zrób porządek na rabatach

113 Oczyść oczko wodne

ODWRÓĆ STRONĘ I DOWIEDZ SIĘ, CO MUSISZ ROBIĆ W OGRODZIE JESIENIĄ →

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; TIM SANDALL

eprasa.pl d02caa5615

CEBULKI W DONICZKACH

Już teraz posadź całą gamę cebulek tulipanów, aby cieszyć się donicami pełnymi kolorów od połowy do końca wiosny

Posadź cebulki tulipanów

Tulipanowy sezon to coś, czego nie mogę się najbardziej doczekać w ogrodzie. To pierwszy porządny kolor po białych przebiśniegach i żółtych narcyzach. Cała gama kolorów i zestawień sprawia, że każdego roku mogę tworzyć inne doniczkowe show.

Tulipany rosną również dobrze na rabatach, jeśli cebulki zostaną posadzone w odstępach 15 cm między sobą i na głębokości 10 cm. Od sześciu do ośmiu tygodni po kwitnieniu wykop je i wysusz, zostawiając największe cebulki, by posadzić je znów kolejnej jesieni. Jeśli chcesz, aby każdego miejsca wyrastały w tym samym miejscu, posadź je na głębokości 20 cm – im głębiej, tym większa szansa na przeżycie. Cebulki tulipanów nie zaczną wypuszczać korzeni tak wcześnie jak narcyzy, więc najlepiej posadzić je ciut później, w październiku lub listopadzie.

ULUBIONE ODMIANY ALANA

'Abu Hassan' Purpurowe płatki z żółtymi krawędziami
'Estella Rijnveld' Pierzaste czerwono-białe kwiaty, grupa tulipanów papuzich
'Prinses Irene' Cudowne połączenie pomarańczy i śliwki
'Queen of Night' Najpiękniejszy głęboki fiolet – prawie czarny
'Spring Green' Kremowe kielichy przeplatane zielenią

KROK PO KROKU Sadzimy tulipany w donicach

WYBIERZ duże cebulki, ponieważ te mają największą szansę na kwitnienie. Upewnij się, że są grube i jędrne. Unikaj cebulek, u których widać zielono-szare oznaki choroby grzybowej.

UŻYJ dużej donicy, aby stworzyć zachwycającą kompozycję. Ziemia w takiej donicy wysycha wolniej niż w małej. Upewnij się, że posiada otwory drenujące i użyj dobrej jakości podłoża uniwersalnego.

WYPEŁNIJ donicę do 10 cm poniżej krawędzi i rozmieść cebulki 10 cm od siebie. Da im to przestrzeń do wzrostu, a jednocześnie sprawi, że będą wystarczająco gęsto rozmieszczone, by stworzyć piękną kompozycję kwiatową.

POSADŹ na powierzchni rośliny rabatowe, by zimą zanim pojawią się tulipany donica nie stała pusta – wybierz pszonaki, karłowate stokrotki lub zimowe bratki.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

KROK PO KROKU

Ważne zabiegi pielęgnacyjne

Trawnik ciężko pracował przez całe lato i może wyglądać jakby był zmęczony, ale zastosuj kilka prostych zabiegów, a odzyska siły, a nawet będzie wyglądał jeszcze lepiej w przyszłym roku.

Przed przystąpieniem do zasilania trawnika trzeba usunąć z niego chwasty, wygrabić filc i zrobić otwory na powietrze w podłożu. Jesienny nawóz pomoże też trawie przetrwać zimę – unikaj jednak o tej porze roku nawozów bogatych w azot, bo pobudzają one rośliny do wypuszczenia miękkich przyrostów, które łatwo ulegają zniszczeniu.

1

2

1 **USUŃ** chwasty wieloletnie specjalnym narzędziem (pielnikiem), tak by nie niszczyć sąsiadującej z nimi trawy.

2 **WYGRAB** filc za pomocą metalowych grabi wachlarzowych lub mechanicznego wertykulatora (skaryfikatora). Filc to pozostałe po koszeniu ścinki, które utrudniają trawie oddychanie.

3 **ZRÓB** otwory w trawie za pomocą wideł o rurkowatych zębach, aby powietrze miało dostęp do korzeni (więcej informacji na kolejnej stronie).

4 **ROZSYP** na tak przygotowanej trawie mieszankę piasku, gliny i materii organicznej, wprowadzając ją do otworów za pomocą miotły lub grabi. Przez dzień lub dwa trawnik może wyglądać nieporządnie, ale zabieg zdecydowanie doda trawie energii!

TEKST: KAY MAGUIRE; ROSIE YEOMANS, BEECHGROVE WORDS; MAIRI RATTRAY. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

3

4

REKLAMA

LW®
TORAF

Linia nasion warzyw z certyfikatem
BIO

Wybierając nasiona ekologiczne dbasz o przyszłość swojej planety i Swoje zdrowie.

Nasiona Ziół

Opakowania z GRASS PAPIERU
80% mniejsze zużycie wody w procesie produkcji

FSC
Wszystkie opakowania z certyfikatem zrównoważonej gospodarki leśnej FSC.

\pntoraf
www.toraf.pl

eprasa.pl d02caa5615

Przed piaskowaniem trawnika wykonaj otwory w ziemi

Aeracja trawnika

Rośliny najlepiej rosną w dobrym podłożu i trawa nie jest tu wyjątkiem. Widły o rurkowatych zębach robią w ziemi otwory, wydobywając ziemi – zgrab je i wrzuć na kompost. Wykonaj zabieg w tych częściach trawnika, po których najczęściej się chodzi.

Miotłą rozprowadź mieszankę piasku, gliny i materii organicznej zmieszanej w proporcji odpowiedniej dla danego rodzaju gleby.

Zaznacz sznurkiem mniejsze fragmenty nowego trawnika, aby zapewnić równomierny siew

Wysiej nasiona

Nasiona trawy wykiełkują w ciągu kilku dni, jeśli wysiejesz je na ciepłym podłożu wczesną jesienią. Trawa będzie miała czas, aby całkowicie pokryć glebę przed nastaniem zimy. Pamiętaj, aby oczyścić ziemię z chwastów i wyrównać ją, żeby uniknąć trudności z późniejszym koszeniem. Oblicz, ile nasion potrzebujesz, sznurkiem zaznacz mniejsze fragmenty ziemi, podziel nasiona i wysyp je delikatnie z pojemnika, równo je rozprowadzając.

Gdy trawa rośnie coraz wolniej, możesz poświęcać mniej czasu na koszenie

Ogranicz koszenie

Nie trzeba już kosić trawy co tydzień: częstotliwość zależy od tempa wzrostu trawy. Koś po południu, kiedy rosa wyparuje i nie koś, kiedy zapowiadane są przymrozki.

Niskie cięcie trawy osłabia ją, zaś trawnikowe chwasty dociśnięte do podłoża pozostają nienaruszone. Jeśli kosimy trawę niezbyt krótko, ma ona lepsze szanse, aby się zagęścić i konkurować z chwastami. Najlepsze efekty osiągniesz, usuwając chwasty, a następnie unosząc ostrza kosiarki.

NIE ZAPOMNIJ

- Przenieś pojemniki z delikatnymi roślinami w miejsce, gdzie nie będą narażone na mróz i wiatr
- Wykop zbyt zagęszczone kępy bylin zielnych i podziel je na mniejsze, zdrowsze rośliny
- Przykryj oczko wodne siatką, zanim drzewa zaczną zrzucać liście, aby zapobiec rozwojowi glonów na wiosnę
- Podlewaj obficie niedawno zasadzone i cierpiące z powodu stresu związanego z suszą rośliny – ziemia jest chłodniejsza, bardziej wilgotna i lepiej wchłania wodę
- Zamów nowe drzewa, krzewy i większe rośliny, aby móc zasadzić je w przyszłym miesiącu
- Dbaj o higienę ogrodu, usuwając zainfekowane liście
- Zainwestuj w kompostownik (możesz go zbudować) – będzie gotowy na materiał roślinny po jesiennym cięciu

UWAŻAJ NA GRZYBY

Grzyby to owocujące organizmy saprofityczne, które zwykle nie szkodzą trawnikowi – mogą jedynie przeszkadzać z estetycznego punktu widzenia. Zbierz je i wyrzuć do śmietnika jak najszybciej – zanim wyprodukują zarodniki.

TEKST: KAY MAGUIRE, ROSIE YEOMANS.
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl d02caa5615

Przytnij suche pędy bylin kwitnących latem, aby przygotować je do podziału

Podziel byliny

Jednym z najlepszych i najtańszych sposobów na pozyskanie większej liczby roślin i wypełnienie rabat jest podział bylin zielnych, a teraz jest idealny czas, by ożywić swoje rabaty. Ciepłe podłoże i zimowy deszcz pomogą przyjąć się nowym roślinom. Części nadziemne bylin zamierają nad ziemią każdej zimy i powracają do życia wiosną.

Możesz również wykorzystać tę metodę, by odnowić stare, zagęszczone kępy. Po kilku latach środek staje się słabszy, ze świeżymi przyrostami tylko na zewnątrz. Przyjrzyj się swoim bylinom i sprawdź, czy nie skorzystałyby z podziału w tym miesiącu – warto zrobić to raz na kilka lat. Dostrzeżesz zalety już kolejnej wiosny, gdy przymierające rośliny wyrosną na zdrowe okazy.

ULUBIONE BYLINY ADAMA

Jarzmianka Kwitnie całe lato przy porządnym ogławianiu
Pelargonia Dekoracyjne ulistnienie i mocne kwiaty
Dzielżan Radosne czerwone, pomarańczowe lub żółte kwiaty
Liliowiec Nowe kwiaty produkowane są codzienne przez kilka tygodni
Wielosił Urocze kwiaty w różnych odcieniach błękitu

KROK PO KROKU Dzielenie bylin

1

WYKOP zgęstniałą kępę z rabaty, upewniając się, że nie rozerwiesz korzeni. Zdziwisz się, jak długo wytrzyma bez podłoża w tym miesiącu.

2

PODZIEL kępę w najwygodniejszy dla siebie sposób, ale osobiście uważam, że dwie pary małych wideł to najlepsza metoda na rozdzielenie kępy.

3

STWÓRZ nowe małe grupy. Każda z nich powinna mieć zarówno pędy, jak i korzenie, gotowe do stworzenia nowych roślin. Przytnij te części, które są martwe lub zniszczone.

4

POSADŹ grupy, zapewniając im między sobą miejsce do rozrostu. Jeśli zostaną ci sadzonki, możesz je zawinąć i rozdać w ciągu kilku dni.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

NIE ZAPOMNIJ

- Odchwaścić pustych miejsc na rabatach, a następnie przykryć ich agrowłókniną. Wysyp na nią ściółkę, by nadać atrakcyjniejszy wygląd
- Zgrab spadające liście z trawników, ale pozostaw je na gołej ziemi
- Posadź nowe pnącza, najpierw obliczając, jaką powierzchnię chcesz przykryć
- Zbierz owoce ze swoich ulubionych drzew i krzewów, usuń miąższ, a następnie wysiej nasiona
- Zapewnij pokarm ogrodowym ptakom
- Wysiej trawę przed końcem miesiąca
- Osłoń zewnętrzne krany i rury przed pierwszymi mrozami

Zadbaj o swój jesienny trawnik

Ciągłe koszenie odbija się na trawniku. Poświęć chwilę czasu na odchwaszczanie i pozbądź się mchu za pomocą grabi lub wertykulatora. Połóż szczątki na kompoście, jeśli nie stosowałeś herbicydów. Popraw napowietrzenie za pomocą wideł. Napraw zniszczone fragmenty nowymi kawałkami darni lub wysiej nową trawę i unieś krawędzie, przycinając je i wkładając pod spód nową ziemię. Podnieś ostrza kosiarki i koś w ten sposób do przyszłego roku.

Napowietrz trawnik, wbijając widły w równych odstępach

Jesienna kontrola szkodników

Jeśli zajmiesz się szkodnikami i chorobami już teraz, zmniejszysz ich inwazję w przyszłym roku. Uprawa powierzchniowa, pielenie lub lekkie przekopywanie ukażą jajka ślimaków, opuchlaków truskawkowców i rośliniarek, które będą prawdziwą ucztą dla ptaków.

Zbieraj dorosłe ślimaki i sprawdzaj, czy wzdłuż obsadzonych murów i chodników nie ma hibernujących osobników. Przymocuj taśmy lepowe do drzewek owocowych, aby powstrzymać szkodniki, takie jak owocówki jabłkóweczki przed wspięciem się na nie, by zakończyć cykl życia. Zniszcz wszystkie chore liście drzewek owocowych, pigwy i róż, aby zapobiec rozwojowi grzybów w przyszłym roku.

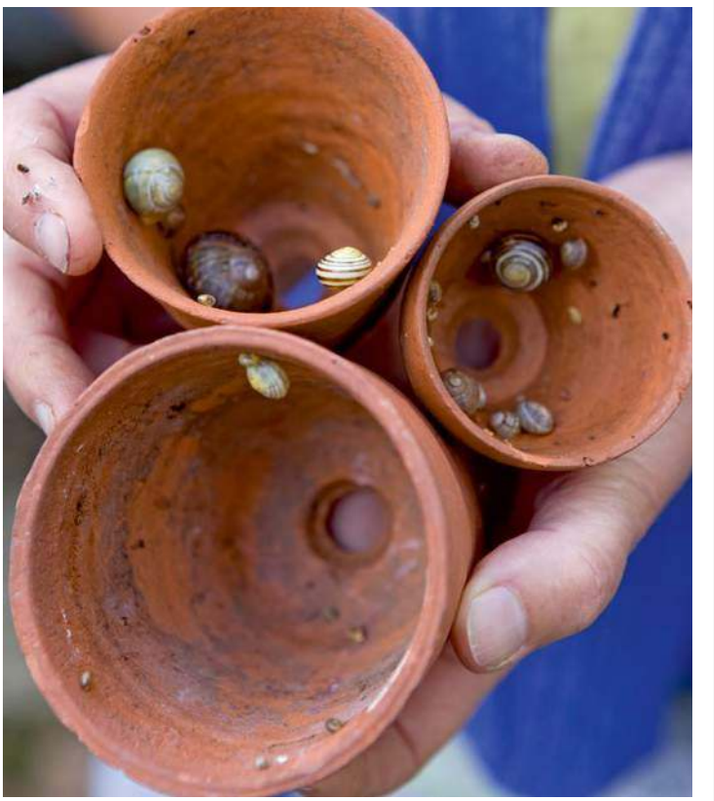

Szukaj hibernujących ślimaków w takich miejscach, jak doniczki

Wykorzystuj różne materiały do zrobienia kompostu, aby był napowietrzony

Zrób kompost

Zrób kompost, zaczynając od materiałów pochodzących z przycinania roślin w ogrodzie. Zeszłoroczny kompost możesz wykorzystać teraz, by wzbogacić podłoże. Dla najlepszych efektów wymieszaj zielone i brązowe części roślin. Różnorodne materiały sprawią, że kompost będzie napowietrzony. Dodaj odrobinę wapna ogrodowego i nawozu lub obornika, aby przyspieszyć rozkład. Podlej nowy kompost, a następnie przykryj brezentem, by zachować wilgoć i ciepło. Przerzuć go raz lub dwa razy zimą, a wiosną będzie gotowy do użycia.

OGLĄDAJ filmy i szukaj porad na **gardenersworld.com/composting**

Użyj warstwy kompostu jako ściółki; wzbogaci on również glebę w cenne substancje odżywcze

Ściółkuj glebę, by poprawić jej strukturę

Wierzchnia warstwa kompostu, kory lub żwiru zachowa wilgoć w ziemi, zmniejszy rozmnażanie chwastów, a w przypadku kompostu, powoli się rozłoży, poprawiając strukturę gleby i wzbogacając ją o substancje odżywcze.

Po jesiennych porządkach, odchwaść rabaty i po deszczu rozłóż pięciocentymetrową warstwę ściółki. Kawałki kory sprawdzą się pod drzewami i krzewami, ale nie mieszaj ich z podłożem, ponieważ rozkładają się przez kilka lat. Dla bylin o miękkich łodygach i do warzywników najlepiej nadaje się kompost.

TEKST: EMMA CRAWFORTH; ROSIE YEOMANS.
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl d02caa5615

KROK PO KROKU

Posadź truskawki

Nowe rozłogi truskawki posadzone teraz wyprodukują przyzwoite plony w przyszłym roku oraz jeszcze bujniejsze w kolejnym roku. Do wzrostu potrzebują sporo słońca i dobrego drenażu. Użyj tkaniny ogrodowej, aby móc długotrwale kontrolować chwasty. Przykryj grządkę siatką na stelażu, aby ptaki nie zjadały dojrzewających owoców. Będziesz też potrzebować pułapek na ślimaki.

1 **USUŃ** chwasty z grządki i dodaj kompostu przed wyrównaniem i zgrabieniem. Naciągnij tkaninę na powierzchni uprawnej i przybij kołkami.

2 **PODZIEL** pęczki rozłogów na pojedyncze rośliny. Rozmieść je w odstępach 50 cm na grządce.

3 **WYTNIJ** małe otwory w tkaninie, a następnie posadź rozłogi. Przyklep i pozostaw tylko liście wystające ponad powierzchnię. Obficie podlej.

Zbieraj fasolę co dwa, trzy dni, aby mieć pewność, że jest krucha, a nie włóknista

Zbieraj fasolę wielokwiatową

Używaj obu rąk do zbierania fasoli wielokwiatowej. Przytrzymaj górę pędu, a następnie pociągnij fasolki, które są gotowe do zerwania. Kwiaty będą wciąż przekształcały się w kolejne fasole, więc kontynuuj zbiór, aby zapewnić rozwój nowym plonom. Posortuj zebrane strąki według ich rozmiaru – na małe, średnie i duże. Odłóż na bok duże i guzowate. Zjedz świeże lub je przechowaj.

Zamroź najmniejsze strąki od razu po pokrojeniu i zblanszowaniu w gotującej się wodzie. Ze średniej fasoli możesz przygotować sosy chutney lub relish, które użyjesz zimą.

UWAŻAJ NA

SPADAJĄCE JABŁKA

Jabłka leżące na ziemi wskazują, że możesz zbierać dojrzałe owoce z drzewa. Wykręcaj i podtrzymuj owoce, aby zerwać je z gałęzi. Pozostaw kilka jabłek na gałęzi dla dzikich zwierząt, a spady wyrzuć na kompost.

NIE ZAPOMNIJ

- Przytnij jeżyny i letnie maliny, usuwając stare pędy
- Zamów drzewka i krzewy owocowe z gołym korzeniem
- Przytnij pędy ziemniaków i wykop bulwy do przechowania
- Zbierz jesienne kapusty i jarmuż
- Wysiej cebulę siedmiolatkę, szpinak i orientalne sałaty. Możesz przykryć zieleninę kloszami, jeśli będzie zimno
- Przesadź do doniczek dojrzałe zioła, by używać ich wewnątrz jesienią i zimą

Wysiej nasiona roślin na zielony nawóz tam, gdzie ziemia będzie goła przez jakiś czas

Przygotuj zielony nawóz

Teraz, gdy ziemia nadal jest wystarczająco ciepła, jest idealna pora do wysiania nasion roślin z przeznaczeniem na zielony nawóz.

Usuń chwasty, wygrab powierzchnię tak, by rozbić grudki i wysiej nasiona według zaleceń na opakowaniu. Następnie delikatnie rozgrab ziemię z nasionami i podlej, jeśli nie zapowiada się na deszcz. Wróć wczesną wiosną, przekop widłami całą powierzchnię (wraz z roślinami), aby poprawić strukturę gleby i zwrócić substancje odżywcze z powrotem do podłoża.

TEKST: EMMA CRAWFORTH; ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/ULLSTEIN BILD; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

KROK PO KROKU

Wysiej nasiona groszku pachnącego

Wysiej teraz, by za rok cieszyć się wczesnymi kwiatami. Zostaw kilka nasion, by wysiać je na wiosnę, ponieważ groszek nie kwitnie przez całe lato, więc nie będziesz mieć drugiego wysypu kwiatów. Rośliny wysiane jesienią wykiełkują po około tygodniu i będą gotowe do posadzenia w kwietniu.

1

WSYP i uklep podłoże uniwersalne na tacach do wysiewu. Wysiej nasiona i przykryj je 1 cm warstwą podłoża. Umieść w inspekcie, żeby wykiełkowały.

2

PRZECHOWAJ sadzonki w jasnym miejscu i podlewaj od czasu do czasu; jeśli będzie za mokro, zgniją. Uszczknij górne części, aby nie były zbyt wysokie.

Jesienne sprzątanie rabat

Przeprowadź ostrożnie jesienne porządki, ponieważ niektóre rośliny lepiej zostawić na zimę. Mocne i pionowo ułożone główki nasienne jeżówki, pysznogłówki, kłosowca i rudbekii wyglądają pięknie, gdy są oszronione oraz stanowią pokarm dla ptaków. Pozostaw łodygi miękkich krzewów takich jak szałwia, aby ochronić wiosenny przyrost. Usuń stare liście funkii, akantu i liliowca oraz zgrab wszystko, co żółknie i zamienia się w papkę na mrozie. Podwiąż pnącza, które mogą ucierpieć na wietrze i przytnij najbardziej miękkie przyrosty liściastych krzewów, takich jak róże. Wypiel rabatę i wyściółkuj.

Bądź wybiórczy: na przykład usuń stare łodygi liliowca, ale pozostaw rośliny, takie jak rudbekia

Przytnij łodygę storczyka falenopsis do zdrowego pąka

Odśwież falenopsis

Phalaenopsis, czyli falenopsis lub ćmówka kwitnie zimą. Kilka tygodni niższych temperatur stymuluje kwiaty, więc ocieplona weranda jest dla nich idealnym miejscem. Przytnij stare łodygi kwiatowe do zdrowych pąków (nie przycinaj u podstawy) i przechowuj w przezroczystej doniczce, ponieważ korzenie storczyka najlepiej rozwijają się w świetle. W razie potrzeby możesz przesadzić go kolejnej wiosny do specjalnego podłoża dla orchidei i użyć płynnego nawozu, by korzenie się rozrosły.

NIE ZAPOMNIJ

- Wnieś wrażliwe na mróz rośliny do pomieszczenia, aby chronić je przez zimę
- Zmniejsz częstotliwość podlewania podłoża w doniczkach, niech będzie wilgotne, ale nie mokre
- Przytnij wysokie krzewy, takie jak budleja, aby uniknąć uszkodzenia przez wiatr w trakcie zimowych burz
- Zbierz nasiona z główek kwiatowych, susząc je i ostrożnie oznaczając przed odłożeniem do przechowania
- Usuń liście pod różami, aby uchronić je przed problemami z grzybami, takimi jak rdza lub czarne plamy
- Ściółkuj rabaty

TEKST: EMMA CRAWFORTH; MIRANDA JANATKA; ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl d02caa5615

Zadbaj o sadzawkę

Rośliny wodne, podobnie jak rabatowe umierają na zimę. Jeśli materiał roślinny gnije w wodzie, bez naturalnego przepływu lub świeżej wody, szybko zanieczyści cały staw.

Przytnij przybrzeżne rośliny i sięgnij do sadzawki, by wyjąć pozostałe szczątki. Pływające liście lilii wodnej i glony również należy przyciąć. Cokolwiek wyjmiesz z sadzawki, będzie zamieszkałe przez wodne żyjątka, więc pozostaw rośliny na brzegu, by owady mogły uciec zanim pozbędziesz się resztek.

Jesienne liście również trzeba sprzątnąć, więc naciągnij siatkę na powierzchnię, by je wyłapać przez kolejny miesiąc lub dwa, gdy drzewa będą je zrzucać.

Rozciągnij siatkę nad sadzawką, by złapać spadające z drzew jesienne liście

NIE ZAPOMNIJ

- Oznacz dalie, aby ułatwić identyfikację, gdy wyjmiesz je z ziemi na zimę, po tym jak ich liście sczernieją po mrozach
- Chroń nowo posadzone drzewa przez zającami za pomocą siatki dla kur lub osłonkami na drzewa
- Zastosuj jesienny nawóz na trawniku i zacznij stosować zimowy nawóz dla cytrusów
- Oczyść szklarnie i obłóż je arkuszami folii bąbelkowej

TEKST: EMMA CRAWFORTH; ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

REKLAMA

Czas dla dzikiej fauny...

Noce robią się coraz dłuższe i chłodniejsze. Do naszych gatunków niemigrujących ptaków dołączają wędrowne kosy i drozdy z Europy Wschodniej – miska wody i ziarno rozsypane na końcu rabaty mogą im uratować życie. W krzewie ostrokrzewu zadomowił się pilnujący jego jagód paszkot, a wiewiórki zakopują żołędzie. Dróździki i kwiczoły całymi stadami przylatują do opadłych jabłek, zaś rudziki pochłaniają owoce jarzębiny i głogu. W kwiatach bluszczu roi się od ostatnich pszczół, bzygów i motyli, które gromadnie odwiedzają je, aby po raz ostatni napić się nektaru. *Tekst Kate Bradbury*

Rusałkę pawik można dostrzec, jak spija nektar z jesiennych kwiatów, takich jak werbena patagońska (*Verbena bonariensis*), przypołudnik czy złocień wielki nawet jeszcze w październiku. Motyl pochodzi z drugiej generacji i dopiero niedawno wylęgł się z poczwarki – jego rodzicielka złożyła jaja pod koniec lata. Owad żywi się teraz przed zimową hibernacją – wiosną będzie gotowy do godów i złożenia własnych jaj.

Łatwo dostrzec, skąd wzięła się nazwa tego motyla. Ma on czerwone skrzydła z wyrazistym wzorem – jest jednym z naszych czterech najbardziej spektakularnych motyli, choć druga strona skrzydeł ma kolor ciemnobrązowy, co pomaga owadowi wtopić się w otoczenie. Osobniki dorosłe znajdują pokarm na bogatych w nektar pojedynczych kwiatach, natomiast jego czarne, nakrapiane na biało gąsienice żerują w dużych skupiskach na pokrzywach. Potomstwo tych motyli przychodzi na świat maksymalnie dwa razy do roku: pierwsze jaja składają wiosną samice, którym udało się przezimować, a jeśli lato jest dobre, nowe motyle odbywają gody i składają jaja, z których jesienią wykluwa się nowe potomstwo.

Rok 2018 był dla motyli przedziwny. Chociaż uwielbiają, gdy jest gorąco i słonecznie, susza może być dla nich zabójcza, bo rośliny kwitnące produkują wówczas mniej nektaru, a liście, którymi żywią się gąsienice, więdną na skutek braku wody. W przyszłym roku może być znacznie mniej motyli na skutek długiej tegorocznej suszy. Według The UK Butterfly Monitoring Scheme, w latach 1976-2014 populacja motyli w Wielkiej Brytanii spadła o 56 %. Wbrew trendom ogólnym, populacja rusałki pawika zwiększyła się o 17 %.

Obserwuj również...

- stada jemiołuszek (na dole po lewej) pożerających jesienne jagody
- królowe os żerujące na kwiatach bluszczu przed rozpoczęciem hibernacji
- szpaki gromadzące się w wielkie stada

Pokaż...

Zrób zdjęcie jesiennej fauny i prześlij na: listy@magazyngardenersworld.pl Najciekawsze fotografie nagrodzimy roczną prenumeratą!

ZDJĘCIA: GETTY/CREATIVENATURE_NL, MILLE19

eprasa.pl d02caa5615

W słoneczne dni od marca do października można zobaczyć, jak rusałka pawik siedzi na kwiatach i wygrzewa się na słońcu w ogrodach, lasach, parkach i wzdłuż dróg

eprasa.pl d02caa5615

Jak zrobić...

Kryjówkę dla dzikiej fauny

Wiele dzikich zwierząt skorzysta z tego stosu drewna. Szerokie szczeliny u podstawy zapewnią schronienie żabom i ropuchom, a małe ssaki i ptaki mogą skryć się w suchej górnej części. Doniczka w środku wypełniona jest pędami i liśćmi, które tworzą siedlisko dla owadów, w tym pożytecznych drapieżników, które pomogą zwalczać szkodniki roślin w ogrodzie. Wiele stworzeń zasiedli tę kryjówkę, kiedy tylko ją zbudujesz, ale gdy polana i dywan zaczną się rozkładać, stos będzie tętnić życiem i podtrzyma łańcuch pokarmowy, przynosząc korzyść dzikim zwierzętom.

POTRZEBNE MATERIAŁY

- 20 polan (każde o długości około 30 cm)
- Duża gliniana doniczka
- 8 starych cegieł
- Stare bambusowe tyczki i gałązki, liście palmowe lub paprociowe
- Kawałek jutowego dywanu, ok. 1,5 m długości i 30 cm szerokości
- Szpadel
- Sekator
- 3-4 małe paprocie

1 **WYKOP** szpadlem płytki rów i ułóż w nim cegły równo z powierzchnią ziemi. Rów powinien mieć długość dwóch cegieł po obu stronach doniczki. Połóż doniczkę na boku wciskając ją pomiędzy cegły i lekko zakop dolną krawędź.

2 **POTNIJ** na równe odcinki bambusowe tyczki, gałązki, liście palm i paproci. Napełnij nimi doniczkę. W środku pomiędzy nimi ułóż okrągłe polano, aby umocnić materiały na miejscu. Dokładnie wypełnij materiałami całą doniczkę.

3 **UŁÓŻ** drewniane polana na cegłach i wokół doniczki, aby uzyskać zaokrąglony stos. Jeśli to konieczne, przytnij dywan na odpowiednią szerokość i ułóż go na wierzchu stosu; spodem do góry. Oprzyj kilka cegieł o każdą stronę stosu, aby przytrzymać końce dywanu. Posadź wzdłuż przedniej krawędzi paprocie, które zapewnią dodatkowe schronienie.

TEKST: DAVID HURRION. ZDJĘCIA: GETTY/SHELLYSTILL; JASON INGRAM

eprasa.pl d02caa5615

DOBRA RADA

Ustaw kryjówkę w osłoniętym miejscu, które przez część dnia ogrzewa słońce. Zostaw z tyłu wolne miejsce, w którym stworzenia będą mogły się schować, w razie potrzeby.

eprasa.pl d02caa5615

Opowieści **Titchmarsha**

Nie, żeby **Alan** uważał, że plastik jest fantastyczny – ale czasami imitacja bywa najlepszym rozwiązaniem

Na czym stoicie w kwestii sztucznej trawy (oprócz tego, że na czymś zielonym)? Wiem, że nic nie równa się prawdziwemu zielonemu kobiercowi – mieszance traw i nisko rosnących dzikich kwiatów, którą większość z nas nazywa trawnikiem – bo żyje, oddycha, wspiera dziką faunę i jest z gruntu dobry – ale czy w pewnych okolicznościach można zaakceptować wykorzystanie jego plastikowej wersji?

Pytam tylko dlatego, że parę tygodni temu czytelnik naszego siostrzanego magazynu *BBC Wildlife* zrugał mnie srodze za to, że wykorzystałem cztery i pół metra kwadratowego rzeczonej plastikowej trawy w ogrodzie, który tworzyłem w telewizji dla 90-letniej wdowy. Taką trawę zastosowałem też w niewielkiej ilości w innych okolicznościach, gdzie z uwagi na ograniczenia w poruszaniu się i trudności z pielęgnacją, zastosowanie prawdziwej murawy byłoby absolutnie niepraktyczne. W wyniku powyższego ów czytelnik przekazał mi w dość mocnych słowach, że powinienem był zastosować prawdziwą trawę i że żadną miarę nie mogę nazywać siebie „rzecznikiem dzikiej fauny"; moja otwartość na zastosowanie syntetycznego trawnika była nieprzyjazna dla środowiska, skrajnie nieodpowiedzialna i stanowiła źródło innych obraźliwych określeń uzasadniających fakt, że stanowię zagrożenie dla przyrody.

> Pewien czytelnik powiedział mi, że żadną miarą nie mogę nazywać siebie „rzecznikiem dzikiej fauny"

Trudno mi sobie wyobrazić, jakie sformułowania padłyby w moim kierunku, gdybym zostawił mojej słabo widzącej 90-letniej damie kawałek prawdziwego trawnika i kosiarkę, aby manewrowała nią po swoim mikroskopijnym ogródku, ale w oczach mojego korespondenta było to zdecydowanie lepszym rozwiązaniem.

Szczerze mówiąc, zraniło mnie to oskarżenie – również dlatego, że przez całe życie uprawiałem prawdziwe rośliny, a zaledwie dwa miesiące temu, jak może pamiętacie, w tym samym miejscu (*Opowieści Alana*, lipcowo-sierpniowy numer *GW*), pomstowałem na owe okropne kule z plastikowego bukszpanu, jakie niektórzy wywieszają sobie przed domem. Nie jestem fanem plastiku jako takiego, a już na pewno nie kosztem prawdziwych żywych roślin, ale istnieją przypadki, gdy nie ma dla niego praktycznych alternatyw.

Zainspirowało mnie to do zastanowienia się nad zajmowaniem negatywnego stanowiska w sprawie plastiku w ogrodzie i doszedłem do wniosku, który jest dość wyważony. Jeżeli istnieją praktyczne alternatywy dla plastiku, muszą zawsze wygrać. Jeżeli jakiś produkt ze swej natury nadaje się jedynie do wyrzucenia po jednorazowym lub dwukrotnym wykorzystaniu, naszym obowiązkiem jako ogrodników jest poszukanie odpowiednich alternatyw mających mniej zgubny wpływ na środowisko. Kto mógłby znaleźć argumenty za twierdzeniem, że jednorazowe kubki, słomki, plastikowe siatki i temu podobne produkty plastikowe nie powinny być zastępowane bardziej przyjaznymi dla środowiska biodegradowalnymi alternatywami z papieru lub kartonu? Jestem całym sercem z każdym posiadaczem kubka wielokrotnego użytku, który zabiera go do kawiarni, aby tam napełnić go kawą (jeśli to jedyny sposób, aby napić się naprawdę dobrej kawy). Z drugiej strony wszyscy musimy stosować plastikowe węże do podlewania (gumowe są nie do zdobycia, a jak wspominam z czasów, gdy byłem praktykantem, ważą też całe tony). Plastikowe doniczki i kuwetki są bardziej higieniczne i trwałe od drewnianych skrzynek do uzyskiwania sadzonek roślin, można je łatwo umyć po każdym zastosowaniu i, przy właściwej konserwacji, można z nich korzystać przez wiele lat. Meble ogrodowe z „wikliny na każdą pogodę" (plastiku) są obecnie zgodne z wymogami mody.

Ale plastikowa trawa? Szczerze mówiąc, nie znoszę samej koncepcji, choć muszę wyznać, że w dzisiejszej dobie tego rodzaju murawa wygląda już znacznie lepiej, niż produkt sprzed 20 lat, bo obejmuje słomkowy „filc", który znacznie bardziej upodobnia ją do prawdziwej trawy, nawet przy bliższym przyjrzeniu się. Taka trawa wytrzyma wiele lat, a jeżeli ktoś ma problem z poruszaniem się i utrudniony dostęp do danego miejsca, można ją wziąć pod uwagę jako realną alternatywę dla płytek chodnikowych, desek czy żwiru.

Choć plastikowej trawy używam tylko okazjonalnie, nadal kręcę na nią nosem, bo jestem ogrodnikiem, który kocha prawdziwe rośliny; jednak jeśli alternatywą jest pozostawienie kogoś unieruchomionego w domu, bez możliwości dostępu do wspaniałego świata poza nim, i jeżeli tego rodzaju trawa zapewni tej osobie widok sprawiający bardziej naturalne wrażenie niż twarda nawierzchnia (jeszcze inna alternatywa), jestem gotowy taki trawnik zastosować. A jeśli otaczające go rabaty stanowiące 90% ogrodu aż kipią od roślin, które rosną i przyciągają dziką faunę wszelkiej maści oraz są bardziej przyjazne środowisku niż cement, który często musimy rozbijać, zanim zaczniemy sadzić rośliny, wówczas moim zdaniem udało nam się wszystko odpowiednio wyważyć.

Jak przyjemnie by było, gdyby wszystkie życiowe decyzje były białe lub czarne – niestety, wiele z nich reprezentuje wiele odcieni szarości. Lub, jak w tym przypadku, zieleni.

ZDJĘCIE: SARAH CUTTLE. ILUSTRACJA: ADAM LARKUM/ILLUSTRATIONWEB

eprasa.pl d02caa5615

UPRAWIAJ I JEDZ

Wiele upraw dopiero zaczyna dojrzewać, zwiastując początek obfitości lata, a wśród nich pierwszy w roku pyszny czosnek

Czosnek

Łatwy w uprawie i pełen korzyści dla zdrowia, czosnek w kuchni to podstawa

TRZY SPOSOBY NA CZOSNEK

- Upiecz całe ząbki z ziemniakami Charlotte i rozmarynem jako pachnący dodatek do jagnięciny
- Usmaż posiekany czosnek z szynką parmeńską i chili, dodaj białe wino i gotuj małże, aż się otworzą. Podaj na podpieczonym chlebie na zakwasie
- Zmiksuj czosnek, masło, sos sriracha i zieloną cebulkę w malakserze. Wypełnij przerwy w pokrojonej bagietce pastą z plasterkiem mozarelli. Piecz do momentu, gdy ser się roztopi i danie uzyska złoty kolor

TEKST: SUE FISHER. ZDJĘCIA: GETTY IMAGES/SUDRES JEAN-DANIEL

Czosnek

Czy wiesz, że...?

Czosnek ma niesamowicie korzystny wpływ dla zdrowia dzięki swoim antybakteryjnym i antyseptycznym właściwościom. Pomaga także obniżyć cholesterol i ciśnienie krwi. Stosowany jest w medycynie od co najmniej 5000 lat. Używano go w sporych ilościach, aby leczyć rany i infekcje podczas pierwszej wojny światowej.

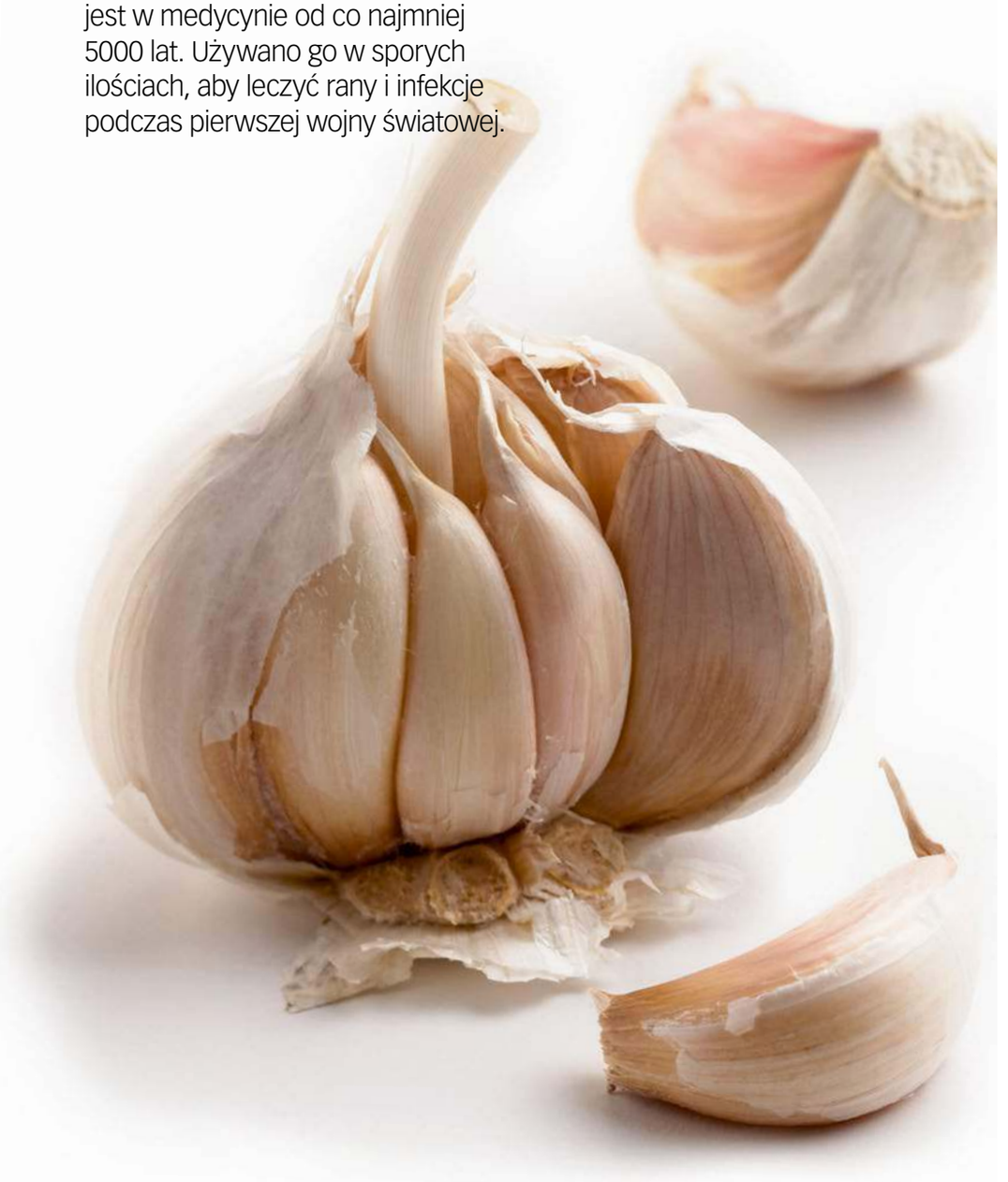

Walory odżywcze

Aminokwas alliina jest odpowiedzialny za większość zalet czosnku. Czosnek ma również wysoką zawartość witaminy A i C oraz minerałów, takich jak mangan i wapń.

Jak uprawiać

Czosnek najlepiej rośnie w gruncie w słonecznym miejscu, ale można go też uprawiać w donicach. Nie sadź cebulek sprzedawanych do gotowania – kup w sklepie ogrodniczym czosnek do sadzenia. Delikatnie przełam cebulkę na pojedyncze ząbki i posadź je końcówkami do góry na głębokość 2-3 cm, do żyznego, przepuszczalnego podłoża. Posadź na kopczykach, jeśli drenaż jest słaby. Regularnie odchwaszczaj, ale rób to ostrożnie, by nie uszkodzić płytkich korzeni czosnku. Podlewaj wiosną i wczesnym latem, ale przestań, gdy liście zmienią kolor na żółty. Usuń (i zjedz!) kwiaty. Uważaj na białą zgniliznę, która powoduje żółknięcie liści i gnicie cebulek: zainfekowany materiał pojemnika i unikaj uprawy w tym samym miejscu.

Zbiory

Zbieraj, gdy liście zmienią kolor z zielonego na żółty/brązowy lub, gdy się przewrócą. Nie zostawiaj w ziemi zbyt długo, ponieważ cebulki mogą wtedy gnić.

Przechowywanie

Rozłóż, by dokładnie wysuszyć na słońcu, w szklarni lub na parapecie, następnie przytnij korzenie i łodygi, a także zetrzyj brudną zewnętrzną skórkę. Przechowuj w chłodnym, suchym miejscu, z dala od słońca: w torbach z siatki, wiklinowych koszach lub zapleć na sznurze i powieś. Unikaj zimnych miejsc, w tym lodówki, ponieważ zachęca to do kiełkowania.

Polecane odmiany

'Purple Wight' Wcześnie dojrzewa; najlepiej jeść świeży. Sadzić jesienią.
'Solent Wight' Tworzy duże cebulki, które dobrze się przechowuje. Sadzić jesienią lub wiosną.
Czosnek słoniowy Cebulki wyglądają jak gigantyczny czosnek, ale w smaku są łagodne. Sadzić w październiku.

Kalendarz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
SADZENIE	■	■	■							■	■	■
ZBIÓR						■	■	■				
ODLEGŁOŚĆ	**Sadzenie** ↓ 2-3 cm poniżej powierzchni gruntu **Ostateczny odstęp** ↔ 15 cm pomiędzy główkami											

ZDJĘCIA: GETTY IMAGES/ELIZABETH WATT

eprasa.pl d02caa5615

UPRAWIAJ I JEDZ

W ogródku panuje teraz urodzaj, gdy nadal można zbierać letnie plony i zaczynają się już pojawiać jesienne pyszności, takie jak kabaczki i dynie

Dynie

Kolorowe dynie to pyszne warzywa, którymi możemy cieszyć się przez całą jesień i przechowywać zimą

3 SPOSOBY NA DYNIĘ

- Przygotuj gęste curry, piekąc kawałki dyni przez 15 minut i łącząc je z domową pastą curry, mlekiem kokosowym, zamarynowanymi krewetkami i szpinakiem.
- Uduś ze śmietaną, cukrem, gałką muszkatołową i imbirem. Ubij na purée, a następnie wylej na blat z kruchego ciasta. Piecz aż będzie jędrne i podawaj ze śmietaną i syropem klonowym.
- Upiecz z czerwoną cebulą i cieciorką przed dodaniem posiekanego jarmużu i skropieniem dressingiem z jogurtu, cytryny i kolendry.

TEKST: SUE FISHER. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Dynie

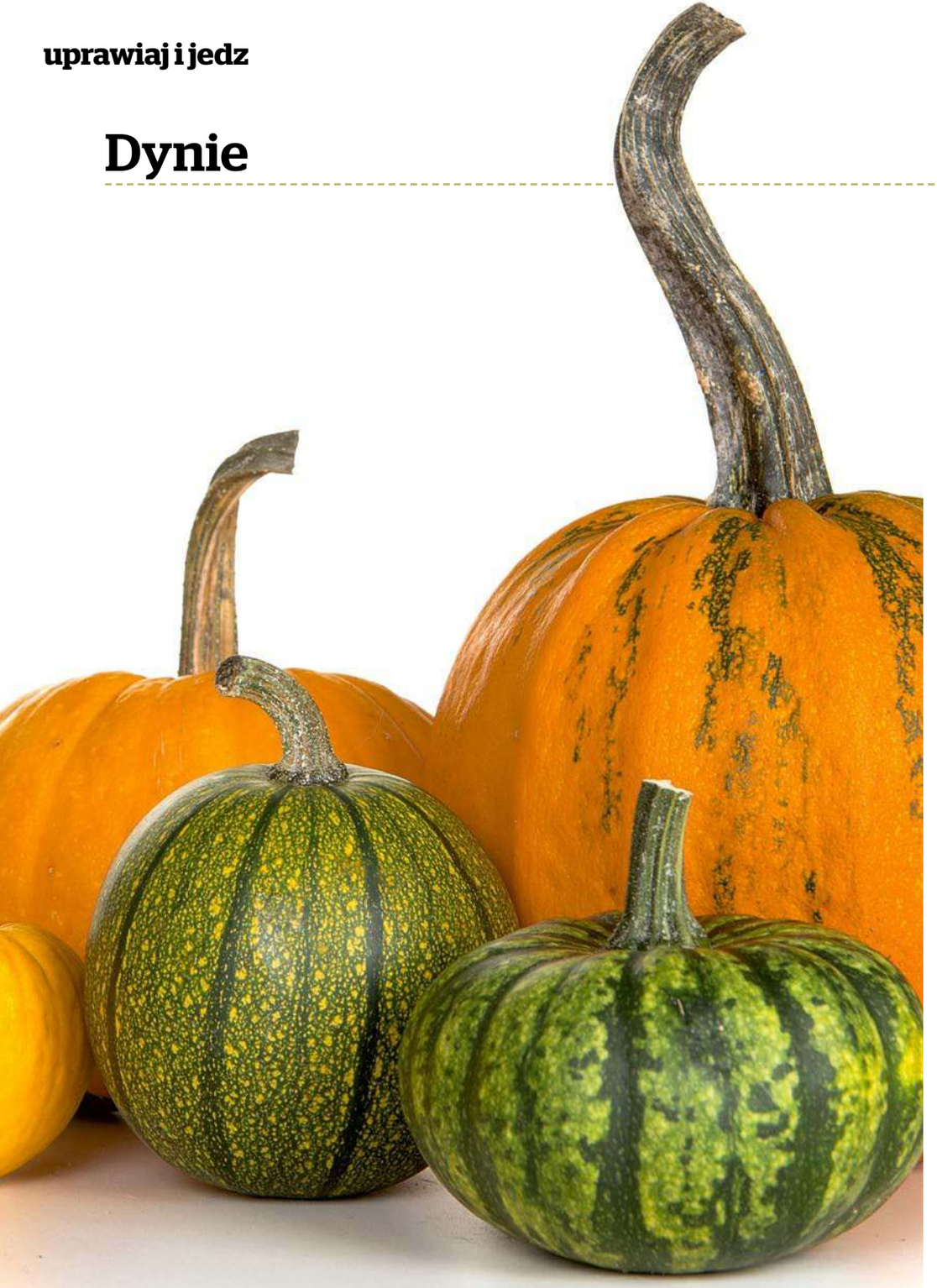

Czy wiesz, że...?

Podczas gdy pierwsze strony gazet krzyczą o gigantycznych dyniach zalewających ogrody, istnieją bardziej okiełznane i kompaktowe odmiany, w tym zgrabne miniaturki, które można uprawiać w pojemnikach.

Walory odżywcze

Szczególnie wysoka zawartość witaminy A i dobre źródło witaminy E, kwas foliowy i potas.

Jak uprawiać

Łatwe do uprawy z nasion. Wysiej pojedyncze nasiona w doniczkach wypełnionych wilgotnym podłożem i uprawiaj pod osłonami w ciepłym, dobrze oświetlonym miejscu. Późną wiosną hartuj je stopniowo przez kilka tygodni, zanim posadzisz na zewnątrz. Dynie są głodomorami, więc by uzyskać najlepsze efekty przygotuj ich docelowe miejsca, dodając materiał zatrzymujący wilgoć, taki jak dobrze rozkładający się obornik, kompost, obierki warzyw lub rozdrobnioną gazetę. Kompaktowe odmiany można uprawiać w dużych pojemnikach z dobrej jakości podłożem uniwersalnym. Wypełnij je gazetą, aby zatrzymać wilgoć i umieść w dobrze nasłonecznionym miejscu, osłoniętym przed zimnym wiatrem. Nigdy nie pozwól na to, by rośliny miały sucho i nawoź je co 7-10 dni płynnym nawozem do pomidorów. Owoce dojrzeją, jeśli rozłożymy je równo na płytce lub cegle.

Zbiory

Gdy już mają równomierny i jasny kolor, zerwij owoce z rośliny za pomocą ostrego noża, pozostawiając około 10 cm łodygi na owocu, jeśli będziesz je przechowywać.

Przechowywanie

Całe owoce można trzymać do dwóch miesięcy w chłodnym, osłoniętym przed mrozami miejscu. Najpierw pomóż skórce stwardnieć za pomocą „kuracji" – czyli umieszczenia owoców w suchym, słonecznym miejscu na 10 dni. W przeciwnym razie obierz, ugotuj i zamroź.

Polecane odmiany

Małe owoce, ale w postaci pnącej, nadają się do małych ogrodów
'Jack Be Little' Płożąca/pnąca się, małe, pomarańczowe owoce
'Amazonka' Kompaktowa, rośnie w postaci półkrzewu
'Pot of Gold' Wcześnie dojrzewa, kompaktowa

Kalendarz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
SIEW												
ZBIÓR												
ODLEGŁOŚĆ	**Siew na głębokość** ↓ 2 cm **Ostateczny odstęp** ↔ 1-2 metry w zależności od odmiany.											

ZDJĘCIA: GETTY/ELLES RIJSDIJK

eprasa.pl d02caa5615

Zdrowsze plony

Grupując ze sobą warzywa o podobnych potrzebach dajesz swoim zbiorom naturalny zastrzyk. To ułatwi roślinom przyjmowanie substancji odżywczych i zapewni niezbędną ochronę. Ustawiając grupy na grządkach, zapobiegniesz problemom tworzącym się w glebie, a to oznacza mniej chemii i wspaniałe plony.

Teraz jest idealny czas na zwrócenie uwagi na to, co i gdzie uprawiałeś w tym sezonie, aby zaplanować rozkład przyszłorocznych grządek i poprawić podłoże, by było gotowe na wiosenny wysiew.

Zalety

- ✔ **Mniej problemów** Uprawa warzyw w różnych częściach twojego ogródka każdego roku pomoże zapobiec rozwijaniu się szkodników i chorób w glebie. Jeśli wiesz, gdzie będziesz uprawiać warzywa kapustne, możesz dodać w tym miejscu do ziemi nawozów wapniowych, aby zmniejszyć ryzyko chorób odglebowych.
- ✔ **Zdrowsze rośliny** Rotacja upraw gwarantuje, że gleba nie zostaje pozbawiona kluczowych składników odżywczych.
- ✔ **Lepsza struktura gleby** Zmieniając grupę warzyw w danym miejscu każdego roku sprawiasz, że różne długości ich korzeni pomogą „otworzyć" glebę.
- ✔ **Większe zbiory** Teraz jest idealny czas na to, by wzbogacić podłoże w materią organiczną, by przygotować je na przyszłą wiosnę. Jeśli teraz zaplanujesz, co i gdzie będziesz uprawiać, możesz skupić się na ściółkowaniu obszarów, w których będziesz uprawiać rośliny najbardziej tego potrzebujące.
- ✔ **Łatwiejsza ochrona przed szkodnikami** Różne warzywa z tej samej rodziny często atakowane są przez te same szkodniki. Uprawiając takie warzywa obok siebie, szybko możesz przykryć całą grządkę siatką.
- ✔ **Oszczędność czasu** Grupując obok siebie warzywa, które mają podobne potrzeby, jeśli chodzi o nawożenie i podlewanie, możesz być bardziej wydajny. Oznacza to, że możesz użyć tego samego nawozu na kilka plonów za jednym razem i skupić się na podlewaniu tam, gdzie jest ono najbardziej potrzebne.

Co uprawiać obok siebie

Proponujemy cztery grupy roślin w oparciu o ich botaniczne rodziny i warzywa z podobnymi potrzebami. Jeśli warzywo, które lubisz należy do dwóch lub trzech kategorii, podziel odpowiednio swoją grządkę. Jeśli uprawiasz sporo warzyw z jednej grupy, poświęć im więcej miejsca.

Dodatkową przestrzeń do uprawy można stworzyć za pomocą doniczek. Szybko rosnące gatunki, takie jak sałaty i rzodkiewka, można umieścić w każdym wolnym miejscu.

Zapisz, co i gdzie rośnie, aby móc zaplanować miejsca dla warzyw na przyszły rok. Warto zanotować to na kartce właśnie teraz, gdy masz świeży plan w głowie, ponieważ kolejnej wiosny możesz mieć problem z zapamiętaniem wszystkiego.

Grupowanie warzyw, które są podatne na te same choroby może wydawać się nieintuicyjne. Jednak jeśli rozmieścisz je po całym warzywniku, ciężko będzie uprawiać warzywo z innej rodziny w tym samym miejscu w przyszłym roku. Uprawiając całą rodzinę w jednym miejscu, łatwo jest przesunąć ją na nowe miejsce za rok.

Warzywa strączkowe

fasola żurawinowa
bób
fasola szparagowa
groszek śnieżny
groszek cukrowy
fasola wielokwiatowa

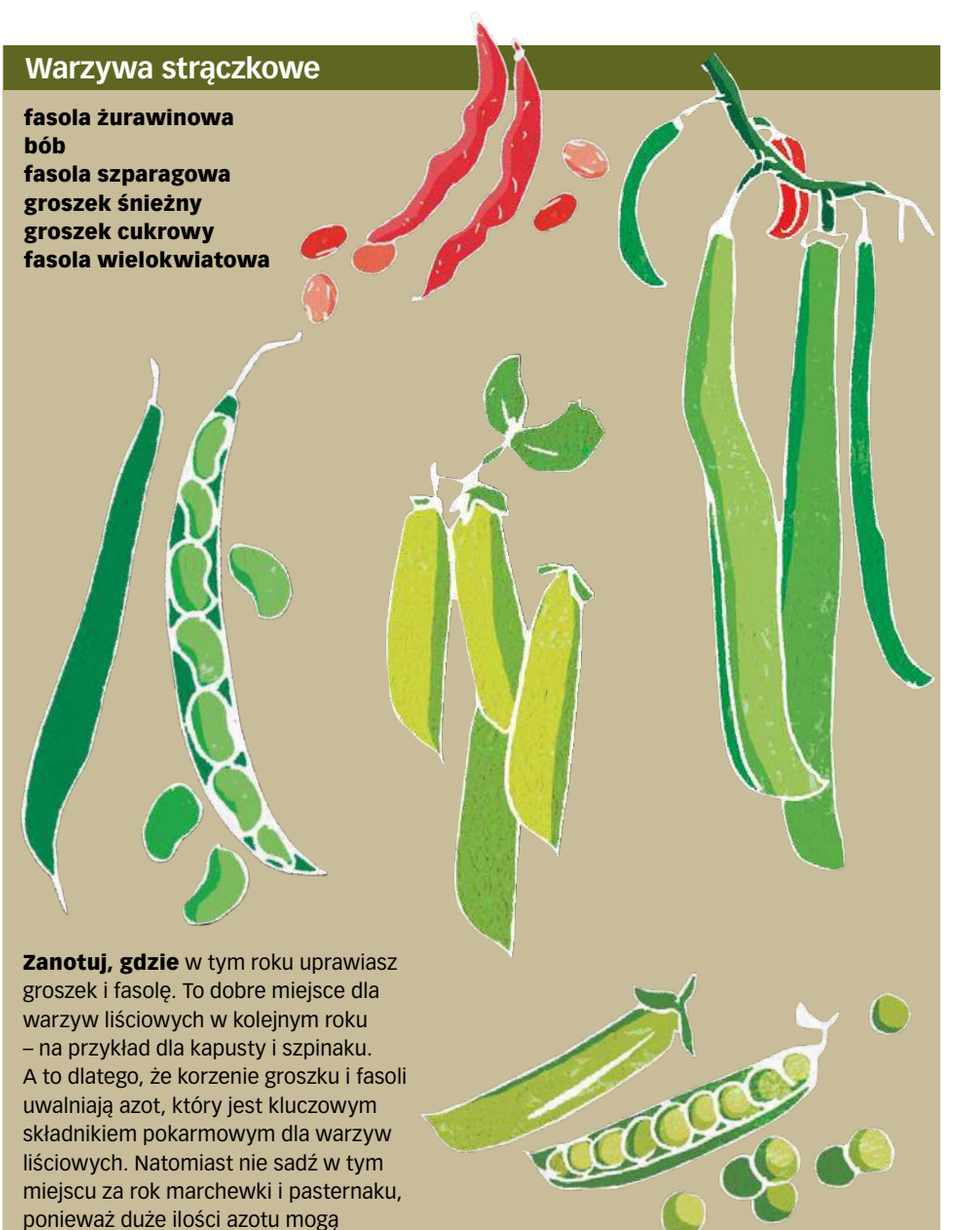

Zanotuj, gdzie w tym roku uprawiasz groszek i fasolę. To dobre miejsce dla warzyw liściowych w kolejnym roku – na przykład dla kapusty i szpinaku. A to dlatego, że korzenie groszku i fasoli uwalniają azot, który jest kluczowym składnikiem pokarmowym dla warzyw liściowych. Natomiast nie sadź w tym miejscu za rok marchewki i pasternaku, ponieważ duże ilości azotu mogą spowodować rozwidlanie się korzeni tych warzyw.

ILUSTRACJE: HANNAH GEORGE. TEKST: MIRANDA JANATKA

eprasa.pl d02caa5615

Warzywa korzeniowe i cebulowe

burak
marchewka
czosnek
por
cebula
pasternak
szalotka

Jeśli uprawiasz warzywa z rodziny cebulowatych, w tym pory, czosnek i szalotkę, zapisz, gdzie je uprawiasz w tym roku, aby wybrać im nowe miejsce za rok. Dzięki temu zmniejszysz ryzyko białej pleśni, która jest poważną chorobą grzybiczą atakującą wszystkie warzywa z tej rodziny i może żyć w glebie przez wiele lat. Jeśli twoje plony zostały zaatakowane przez białą pleśń w przeszłości, nadal możesz je uprawiać, ale w innym miejscu lub posadzić je w doniczkach ze świeżym kompostem gliniastym. Nie używaj w donicach ziemi z ogródka.

Warzywa kapustne

brokuł
brukselka
kapusta
kalafior
jarmuż
brukiew
rzepa

Pamiętaj, gdzie uprawiasz tegoroczne warzywa kapustne, w tym jarmuż i rzepę, i zaplanuj dla nich nowe miejsca na kolejny rok, by uniknąć choroby korzeni. Uprawiając je obok siebie, łatwiej będzie ci przykryć całe grządki siateczką, chroniąc je przed gąsienicami bielinków.

Delikatne warzywa

cukinia
sałata
ziemniak
kabaczek
kukurydza cukrowa
pomidor

Upewnij się, że ziemniaki i pomidory będziesz uprawiać w innym miejscu co roku, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia zarazy. Ta choroba powodowana przez organizm grzybopochodny może przetrwać przez zimę na resztkach pozostawionych w ziemi, a gdy zarodniki wykiełkują ponownie za rok, mogą porazić okazy ziemniaków i pomidorów.

Popraw swoją glebę

Jesień jest najlepszym czasem, by zasilić podłoże w materię organiczną, a jeśli masz już plany na przyszłoroczne grządki, możesz wzbogacić odpowiednie miejsca. Połóż 5 cm warstwę dobrze rozkładającego się obornika lub kompostu ogrodowego w miejscach, gdzie będziesz uprawiać najbardziej żarłoczne warzywa – kabaczki, cukinie, pomidory i warzywa z rodziny kapustowatych. W przypadku warzyw korzeniowych zakończ ściółkowanie przed zimą, aby nadmiar azotu miał czas się rozproszyć przed wiosną – zbyt wiele azotu pochodzącego z materii organicznej może spowodować rozwidlanie się korzeni.

eprasa.pl d02caa5615

Prenumerata w limitowanej ofercie

Gardeners' World EDYCJA POLSKA

Prenumerata dwuletnia + **KATALOG BYLIN: kwiaty, trawy, paprocie**

ZA JEDYNIE 145 ZŁ

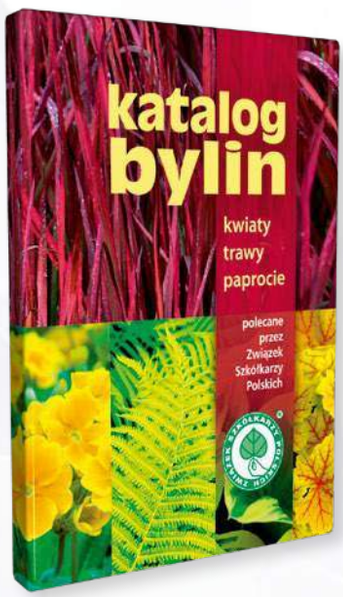

Oferta ważna do ukazania się wydania listopad-grudzień 2019 lub do wyczerpania zapasów.

Prenumerata roczna jedynie 60 zł, czyli 1 numer GRATIS

Prenumerata w ofercie standardowej

Prenumerata dwuletnia w cenie 108 zł, czyli 3 numery GRATIS

Prenumeratę zamówisz na: **www.avt.pl/prenumerata**
lub poprzez wpłatę na konto:
AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,
ING Bank Śląski 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

INNE OPCJE:

• e-prenumerata roczna (PDF) – 40,80 zł (rabat 15%) • e-prenumerata dwuletnia – 67,20 zł (rabat 30%)

Szanowny Kliencie, od 25 maja 2018 roku w krajach Unii Europejskiej obowiązuje Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO). Zachęcamy do zapoznania się z poniższą klauzulą informacyjną. Administratorem Twoich danych jest AVT-Korporacja sp. z o.o. z siedzibą ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa, e-mail: prenumerata@avt.pl. Chodzi o dane osobowe, które zbieramy, aby móc wysłać Ci nasze czasopisma w formie drukowanej lub elektronicznej oraz inne towary (np. prezenty), a także w innych prawnie usprawiedliwionych celach, w tym marketingu bezpośredniego naszych produktów i usług (tzw. uzasadniony interes administratora). Podanie danych jest dobrowolne, ale niezbędne do zrealizowania zamówienia na prenumeratę. Twoje dane osobowe mogą być przekazane Poczcie Polskiej, która będzie dostarczać do Ciebie przesyłki. Bez Twojej zgody nie przekażemy i nie będziemy dokonywać obrotu (nie użyczymy, nie sprzedamy) Twoich danych osobowych innym osobom lub instytucjom. Twoje dane osobowe możemy przekazać jedynie podmiotom uprawnionym do ich uzyskania na podstawie obowiązującego prawa (np. sądy lub organy ścigania) – ale tylko na ich żądanie w oparciu o stosowną podstawę prawną. Będziemy przetwarzać Twoje dane osobowe przez 5 lat od zakończenia roku obrachunkowego, w którym wystąpiła ostatnia płatność. Dane osobowe do celów marketingowych będziemy przetwarzać do czasu wycofania przez Ciebie zgody na przetwarzanie lub do czasu usunięcia danych. Informujemy, że masz prawo do żądania od administratora dostępu do Twoich danych, ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia ich przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania Twoich danych lub ich przenoszenia. W każdej chwili możesz odwołać zgodę na przetwarzanie Twoich danych osobowych oraz możesz zażądać, by Twoje wszystkie dane zostały przez nas usunięte.

eprasa.pl d02caa5615

MARKET OGRODNICZY
Jesienne nawozy

Typ: **Nawóz uniwersalny**, granulowany

Wieloskładnikowy granulat do nawożenia doglebowego. Obniżona zawartość azotu hamuje przyrost roślin, a duża porcja potasu zwiększa odporność na przemarzanie. Długotrwale uzupełnia niedobory minerałów w glebie i tworzy zapasy składników odżywczych na kolejny sezon.

BIOPON www.bros.pl/pl/biopon

Typ: **Nawóz uniwersalny**, granulowany

Nawóz do jesiennego nawożenia większości roślin ogrodowych i przygotowania ich do sezonu zimowego. Charakteryzuje się zwiększoną zawartością fosforu i potasu, wzmacnia rośliny, zabezpiecza je przed niskimi temperaturami, a także wspomaga start wegetacji wczesną wiosną.

PLANTA www.planta.pl

Typ: **Nawóz uniwersalny**, granulowany

Do posypowego nawożenia roślin wieloletnich oraz przygotowania podłoża pod przyszłoroczne zasiewy i nasadzenia. Zbilansowane składniki pokarmowe ułatwiają roślinom przystosowanie do okresu zimowego.

FLOROVIT www.florovit.pl

Typ: **Nawóz uniwersalny**, granulowany

Bezazotowy nawóz wieloskładnikowy do roślin: ozdobnych liściastych i iglastych, trawników oraz drzew i krzewów owocowych. Wysoka zawartość potasu zwiększa odporność roślin na mróz. Służy również do przygotowania podłoża pod wczesnowiosenne zasiewy.

ZIEMOVIT www.ziemovit.pl

Typ: **Nawóz uniwersalny**, granulowany

Nawóz bezchlorkowy i bezazotowy o uniwersalnym działaniu. Zaopatruje rośliny w niezbędne składniki pokarmowe i ułatwia bezpieczne zimowanie – zwiększa odporność na niskie temperatury i choroby oraz zapewnia dobry start w nowym sezonie wegetacyjnym.

FRUCTUS www.fructus.pl

Typ: **Nawóz do trawnika**, granulowany

Nawóz fosforowo-potasowy jesienny przygotowuje do zimy trawniki. Doskonały również no nawożenia traw ozdobnych, np. miskantów, rozplenic, kostrzew, traw pampasowych i innych traw o wysokim zapotrzebowaniu pokarmowym.

AGRECOL www.agrecol.pl

Typ: **Nawóz uniwersalny**, granulowany

Wieloskładnikowy (z dodatkiem wapnia) granulat do stosowania w uprawach roślin wieloletnich. Przygotowuje rośliny do okresu zimowego, polepsza zdrowotność, zwiększa odporność na choroby i wymarzanie. Zaspokaja również wiosenne potrzeby pokarmowe.

OGRÓD START
www.nawozyogrodnicze.pl

Typ: **Nawóz do trawnika**, granulowany

Skład dostosowany do wymagań pokarmowych traw w okresie jesiennym oraz wczesnowiosennym i przeznaczony do wszystkich gatunków traw, szczególnie do trawników ozdobnych i reprezentacyjnych.

FLOROVIT www.florovit.pl/hobby

eprasa.pl d02caa5615

Typ: **Nawóz do trawnika**, granulowany

Bezazotowy nawóz do trawników. Zawarty w nawozie potas i fosfor zwiększa odporność trawy na choroby i wymarzanie. Gwarantuje ładny wygląd trawnika do późnej jesieni i jednocześnie zapewnia lepsze warunki wzrostu od wczesnej wiosny.

FRUCTUS www.fructus.pl

Typ: **Nawóz do iglaków**, granulowany

Nawóz potasowo-magnezowy, przeznaczony do jesiennego nawożenia wszystkich roślin iglastych oraz ozdobnych drzew i krzewów liściastych. Nawóz służy przede wszystkim przygotowaniu roślin na trudne zimowe warunki.

AGRECOL www.agrecol.pl

Typ: **Nawóz do trawnika**, granulowany

Wieloskładnikowy, granulowany nawóz fosforowo-potasowy z dodatkiem wapnia. Przeznaczony do nawożenia wszelkiego rodzaju trawników, zwiększa ich odporność na choroby i wymarzanie. Sprawia, że trawnik lepiej zimuje i wygląda na wiosnę.

OGRÓD START
www.nawozyogrodnicze.pl

Typ: **Nawóz do iglaków**, granulowany

Nawóz bezchlorkowy i bezazotowy. Zapewnia właściwe przezimowanie roślin – zwiększa ich odporność na niskie temperatury i choroby. Przeznaczony do nawożenia roślin kwaśnolubnych. Szczególnie polecany pod rośliny takie jak: sosny, świerki, jodły, tuje, jałowce oraz inne.

FRUCTUS www.fructus.pl

Typ: **Nawóz do trawnika**, granulowany

Nawóz w postaci granulatu o przedłużonym działaniu do stosowania jesienią w celu zabezpieczenia darni. Pomaga przetrwać trudny okres zimy. Nawóz ponadto ułatwia „start" traw na wiosnę.

SUBSTRAL www.substral.pl

Typ: **Nawóz do iglaków**, granulowany

Wieloskładnikowy nawóz bezazotowy z niską zawartością chlorków. Odpowiedni do nawożenia wszystkich iglastych gatunków drzew i krzewów iglastych oraz roślin kwaśnolubnych (tj. borówki, azalie, różaneczniki – rododendrony, hortensje, magnolie, wrzosy, wrzośce itp.).

OGRÓD START
www.nawozyogrodnicze.pl

Typ: **Nawóz do trawnika**, granulowany

Stymuluje krzewienie oraz zmniejsza ryzyko zachwaszczenia. Brak azotu nie pobudza trawy do wzrostu, a wysoka zawartość fosforu i potasu poprawia kondycję murawy przed zimą oraz zwiększa jej odporność na przemarzanie.

VILA www.vila-nawozy.pl/

Typ: **Nawóz do iglaków**, dolistny

Specjalistyczny wysokowydajny nawóz do stosowania dolistnego (opryskiwania igieł) przy pomocy konewki lub opryskiwacza. Jeden, dwa zabiegi jesienią (od września do października) przygotują iglaki do zimy i wzmocnią ich wybarwienie (zwłaszcza srebrnych).

SUBSTRAL www.substral.pl

eprasa.pl d02caa5615

PONAD 100

PROJEKTÓW OGRODÓW

Zielony Ogródek

Wejdź na: zielonyogrodek.pl/projekty-ogrodow

Zobacz naszą bazę i dodaj swój projekt ogrodu!

eprasa.pl d02caa5615

MARKET OGRODNICZY

DAVIS & KRYJAN GARDENS
więcej niż ogród...
SZKLARNIE OGRODOWE I ZADASZENIA
NAJWYŻSZA JAKOŚĆ W DOBREJ CENIE!
12 LAT GWARANCJI!
piotr@dkgardens.pl,
tel. 507 105 802
www.szklarnia.eu

Floribunda.pl
hodowla i sprzedaż róż ogrodowych
sklep internetowy
Szkółka Róż Floribunda
24-130 Końskowola, Kurowska 19
biuro@floribunda.pl, tel. 603758788
www.floribunda.pl

Sklep internetowy z nowoczesnym
OŚWIETLENIEM SOLARNYM i ozdobami ogrodowymi,
w tym RZEŹBAMI WIATROWYMI
AURORA-GARDEN sale@aurora-garden.pl,
www.aurora-garden.pl, tel. 796 881 848

Wysyłkowy Sklep Ogrodniczy
www.futuregardens.pl
tel. 322 010 563

www.Zielony-Salonik.pl
OGRODNICZY SKLEP WYSYŁKOWY
Profesjonalny sklep internetowy zaprasza na zakupy przez cały sezon.

Najlepsze karmniki i nasiona tylko na semini.pl
Semini

Szkółki Konieczko
www.drzewa.com.pl
W ofercie ponad 2 500 odmian

Szkółka Roślin Ozdobnych
MIROSŁAW TOMASZEK
W OFERCIE
Borówka amerykańska
do dalszej produkcji w:
• multiplatach M-24; M-60; M-144; M-240
• pojemnikach p9 oraz c2
Lawenda wąskolistna
Jesteśmy producentem wrzosów
Borzęcin 855, 32-825 Borzęcin
tel. 691 540 697; 790 450 333
szkolkatomaszek@onet.com.pl

Szkółka Krzewów i Drzew Ozdobnych
Krystyna i Stanisław Abram
Ustroń ul. Szeroka 43
tel. 662 556 681
www.abram-szkolka.com.pl

www.lovelybaskets.pl
Kosze i meble z naturalnego ratanu
Dealer Riviera Maison

eprasa.pl d02caa5615

Gardeners' World
EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelny
Paweł Romanowski
pawel.romanowski@avt.pl

Redaktor prowadzący
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Fizek, Anna Moroz-Darska, Łukasz Skop, Tomek Ciesielski
Katarzyna Kaczan-Borowska

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 22 257 84 98

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS WORLD
PUBLISHING DIRECTOR
Dom Murray

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

DIRECTOR OF CONSUMER PRODUCTS AND PUBLISHING
Andrew Moultrie

HEAD OF PUBLISHING
Mandy Thwaites

UK PUBLISHING CO-ORDINATOR
Eva Abramik
UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2015 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

dwumiesięcznik nr 5/2019

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Worldwide

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

listopadowo-grudniowy
numer w sprzedaży już w połowie października

Działania Monty'ego na rzecz środowiska

PLUS Rady ekspertów

Maliny od czerwca do października

Kolory jesieni

Pobieranie sadzonek

eprasa.pl/d...615

eprasa.pl d02caa5615

eprasa.pl d02daa5615